

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Koizumi Džun 'ičiró a jeho vláda 2001-2006

The government of Koizumi Jun 'ichiro

2001-2006

OLOMOUC 2008

Eva Fiřtová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Pavel Flanderka

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Koizumi Džun'ičiró a jeho vláda 2001 – 2006 vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Poděkování:

Děkuji všem členům Katedry asijských studií a doktoru P. Flanderkovi za pomoc a cenné rady při psaní diplomové práce.

Obsah:

<i>Úvod</i>	6
-------------	---

První kapitola - Vývoj LDS a hlavní ekonomicko – společenské změny do roku 2001

1.1 LDS do začátku sedmdesátých let, společenské a hospodářské změny do konce sedmdesátých let	8
1.2 LDS v sedmdesátých a osmdesátých letech, zpomalení hospodářského růstu v sedmdesátých až devadesátých letech	12
1.3 LDS do nástupu Koizumiho Džun'ičiróa	15
1.4 Koizumi Džun'ičiró	16
1.5 Frakce LDS, zokugiin	18
1.6 Rada pro politické záležitosti.....	20
1.7 Dolní komora parlamentu, role premiéra, vlády	22
1.8 Reforma ústředních vládních úřadů	23

Druhá kapitola - Vnitřní politika Japonska v letech 2001 – 2006, Koizumiho vlády a situace v LDS

2.1 Pozice a nástup Koizumiho v roce 2001	26
2.2 Koizumiho reformní program.....	28
2.3 Důvody zvolení Koizumiho do čela LDS.....	30
2.4 Ekonomická situace v roce 2001 – 2006.....	32
2.5 Vývoj LDS a volební výsledky v letech 2001- 2006.....	36
2.6 Vlády premiéra Koizumiho.....	39
2.7 Politická kultura.....	42

Třetí kapitola – Reforma poštovního a penzijního sektoru

3.1 Reforma Japonské pošty	45
3.2 Změny v penzijním systému.....	49

Čtvrtá kapitola - Zahraniční politika Koizumiho vlády v letech 2001- 2006

4.1 Směřování zahraniční politiky na počátku 21. století.....	56
---	----

4.2 Svatyně Jasukuni.....	57
4.3 Jednotky sebeobraný.....	61
4.4 Vztahy mezi Japonskem a Severní Koreou v letech 2001 – 2006	65
4.5 Vztahy mezi Jižní Koreou a Japonskem v letech 2001 – 2006	68
4.6 Sinojaponské vztahy za Koizumiho vlády.....	70
 <i>Závěr</i>	 73
 <i>Seznam příloh</i>	 75
 <i>Přílohy a vysvětlivky k jednotlivým údajům</i>	 76
 <i>Anotace, klíčová slova</i>	 98
 <i>Abstrakt</i>	 99
 <i>Seznam použité literatury, prameny</i>	 100

Úvod

Představa, že Japonsko je osamělým, izolovaným státem, chráněným nejen širým mořem, ale i božským větrem – kamikaze stále trochu přežívá v mysli některých lidí v Evropě, dokonce i u některých Američanů.

Za svého pobytu v Japonsku jsem se přesvědčila, že opak je pravdou, že země, ve které žiji, je zemí pro nás často neobvyklých tradic a zvyků. Ale zároveň nezapomínejme pod přívalem často kuriózních informací a novinářských zpráv, že existuje-li v Asii významný aktér globalizace a mezinárodního společenství, je jím právě Japonsko.

Cesta Japonska na přední místo mezi hospodářsky a technologicky nejrozvinutější země je někdy nazývána hospodářským zázrakem. Japonsko obdivuhodně využilo obnovy válkou zničeného hospodářství k vybudování mohutného moderního průmyslu.

V devadesátých letech minulého století se Japonsko ocitlo uprostřed hospodářské krize. Ekonomické ukazatele poprvé od konce války vykazují záporné hodnoty. S ekonomickou krizí přichází i krize politická. Rychlé výměny na postu premiéra, ztráta majority dosud vládnoucí LDS a celková politická nestabilita přináší také vnitropolitickou krizi uvnitř LDS. V roce 2001 premiér Mori podává demisi a do čela nejsilnější vládnoucí strany se poněkud nečekaně dostává Koizumi Džun'ičiró. V této nestabilní situaci se Koizumimu podařilo setrvat pět let v čele japonské vlády, což se doposud povedlo pouze dvěma jeho předchůdcům. LDS znovu získává volební body a pokračuje v dlouholeté tradici vládnutí, které se vyznačuje určitou anomálií oproti ostatním demokraciím.

Ve své diplomové práci na téma Koizumi Džun'ičiró a jeho vláda 2001 – 2006 se zabývám důvody a příčinami, které pomohly Koizumimu na ministerský post, podrobněji se zmiňuji o politických a ekonomických změnách, které se podařilo nejen Koizumimu, ale částečně také jeho předchůdcům realizovat. Dále uvádím nejdůležitější zákony a opatření, které prosadil, dopad ekonomických reforem a celkový pohled na pět let jeho vlády spolu s pohledem celospolečenským.

Diplomovou práci jsem rozdělila do čtyř kapitol. První kapitola má osm částí, které zachycují vznik a vývoj nejsilnější politické strany v Japonsku – LDS, její názorové proudy, hlavní představitele a samozřejmě jsem se v ní snažila zachytit i některá

specifika japonské politiky. Jedna z částí je věnována výrazné osobnosti LDS a zároveň japonskému premiérovi Koizumimu Džun'ičiróovi.

Druhá kapitola mapuje japonskou vnitřní politiku v letech Koizumiho vlády 2001 – 2006, její souvislost s vývojem v LDS a zabývá se složením a směřováním všech tří Koizumiho vlád.

Ve třetí kapitole jsem se snažila objasnit reformní a privatizační kroky, které byly hlavní mottem Koizumiho vládního programu. Jedná se především o privatizaci Japonské pošty a změny v penzijním systému.

Tématem čtvrté kapitoly je zahraniční politika Japonska za Koizumiho vlády, její hlavní úkoly a směřování na počátku 21. století. Zabývám se v ní podrobně hlavně vztahy Japonska s asijskými sousedy tj. Čínou, Jižní a Severní Koreou.

Samozřejmě, že jednotlivé problémy, které premiér, respektive vládní kabinet řešil, nelze přesně oddělit. Všechna témata, ať už se týkají vývoje v LDS, ekonomického a hospodářského vývoje, reformem nebo zahraniční politiky, se navzájem prolínají, ovlivňují a jsou složitě propojeny. Proto jsem pro větší přehlednost práce využívala četných odkazů a vysvětlivek, práci jsem doplnila sedmnácti přílohami, které uvádějí přesná čísla a zpřehledňují informace – např. vývoj sinojaponských vztahů.

V podrobném seznamu literatury, pramenů, internetových zdrojů uvádím všechny zdroje, se kterými jsem pracovala. Čerpala jsem převážně z japonských a amerických textů. Informace jsem ověřovala ještě u jiného, dalšího zdroje. Srovnávala jsem jednotlivé informace a ekonomické ukazatele. Dále jsem využívala jazykových znalostí z pobytu v Japonsku a místního tisku.

Japonská jména jsou uvedena v české transkripci, podle norem českého pravopisu, v pořadí příjmení a jméno. Názvy jednotlivých institucí, zákonů a politických funkcí jsou přeloženy do češtiny pomocí českých ekvivalentů. Při neexistenci podobného ekvivalentu je překládám doslovně. V kulatých závorkách je pak uvedeno české čtení japonského názvu a dále znaky. Ostatní čínská a korejská jména, výhradně v kapitole čtyři, jsou v pořadí příjmení, jméno, podle pravidel českého pravopisu.

První kapitola - Vývoj LDS a hlavní ekonomicko – společenské změny do roku 2001

1.1 LDS do začátku sedmdesátých let, společenské a hospodářské změny do konce sedmdesátých let

Liberálně demokratická strana Japonska, LDS, (*džijú minšutó*, zkráceně *džimintó*), 自由民主党 je konzervativní, historicky nejdůležitější a největší japonskou politickou stranou. Předsedou je Fukuda Jasuo a v současné době i premiérem, generálním tajemníkem je Ibuki Bunmei.

Sama LDS se na svých internetových stránkách charakterizuje jako liberálně – konzervativní, středopravicová strana, jejími oficiálními barvami jsou modrá a zelená.

Strana byla založena 15. listopadu, ale počátky strany nacházíme už na konci devatenáctého století, v říjnu 1881, kdy Itagaki Taisuke založil Liberální stranu (*džijútó*), 自由党, která vycházela z francouzských ideálů a hlásala, že „svoboda je přirozený lidský stav, který nelze člověku odebrat“, jejím hlavním cílem bylo zavedení ústavní vlády, která by byla výsledkem národního konsenzu a pomáhala by prosazovat základní občanská práva a svobody. Druhou stranou, která se nepřímo podílela na zrodu poválečné LDS byla Konstituční pokroková strana (*rikken kaišintó*), 立憲改進黨, kterou v roce 1882 založil Ókuma Šigenobu. Strana prosazovala britskou parlamentní koncepci a byla oblíbena především u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel a podnikatelů. Mezi její nejznámější stoupence patřil například Fukuzawa Jukiči¹.

Obě tyto strany byly v průběhu let rozpouštěny, postupně reorganizovány, přejmenovávány a různě slučovány, ale můžeme je, a to i podle dnešního složeného názvu, považovat za předchůdce dnešní LDS.

Moderní LDS vznikla v roce 1955 z Japonské liberální strany (*džijútó*), 自由党, zastupované Ogatou Taketorou a Japonské demokratické strany (*nihon minšutó*),

---

¹ Fukuzawa Jukiči (1835-1901) propagátor zapadních myšlenek v období Meidži, překladatel z angličtiny, zakladatel univerzity Keiío, autor knih Poměry na Západě a Výzva ke vzdělání

日本民主党, kterou vedl Hatojama Ičiró. Po několika jednáních bylo rozhodnuto založit politickou stranu, prosazující všechny demokratické principy a ekonomický rozvoj poválečného Japonska. Ve sjednocující deklaraci nacházíme mimo jiné i myšlenky amerického prezidenta Abrahama Lincolna „politika má sloužit veřejnému zájmu; vláda lidu, lidí a pro lid.“²

Slavnostní vyhlášení strany, za účasti čtyř hlavních představitelů³, proběhlo 15. listopadu 1955 na Univerzitě Čúó v Tokiu. Prvním předsedou byl 5. dubna 1956 zvolen Hatojama Ičiró⁴. Hatojama byl v té době také ministerským předsedou, využil náhlého úmrtí svého soupeře o stranický post Ogaty Taketory a také částečné nerozhodnosti lídrů nově sloučených stran. Přehled předsedů strany LDS viz. příloha číslo jedna.

Spojení těchto dvou konzervativních stran bylo vedeno snahou čelit sjednocení opozičních socialistických stran, které se po rozpadu v roce 1951 opětovně v roce 1955 sloučily a vytvořily jednotnou Japonskou socialistickou stranu, JSS, (*nihon šakaitó*), 日本社会党, a také snahou o generační výměnu na politické scéně. Premiér Jošida (do 1954) byl kritizován za antidemokratické, arogantní, tajné diplomatické principy a označován za protistranického byrokrata staré školy, naopak první předseda LDS Hatojama za „čistého politika“, který naslouchá a respektuje názor ostatních členů strany.

Spojení v jednotnou stranu – LDS – bylo výhodné pro oba tábory, protože ve volbách v roce 1955 získali liberálové a demokraté 26,6 procent respektive 36,6 procent hlasů, tedy nadpoloviční většinu potřebnou k prosazování vlastního programu a oslabení opozice, Japonské socialistické strany, která tehdy získala 29 procent hlasů voličů. V devadesátých letech 20. století byla odhalena i finanční podpora LDS od americké CIA, která se tak miliony dolarů pokoušela ovlivnit politické dění v Japonsku, bojovat

---

² Koichi, K.: Politics in modern Japan, Japan Echo Int., Tokyo, 1988, str. 56

³ Hatojama Ičiró, Ogata Taketora, Óno Banboku a Miki Bukiči

⁴ Hatojama Ičiró 鳩山一郎 (1883-1959) první předseda LDS, ve třicátých letech byl ministrem školství, třikrát zvolen japonským ministerským předsedou (1954 – 1955, 1955, 1955 – 1956), po válce byl v politických čistkách odstraněn okupační správou, ale byl rehabilitován a dostal se opět k moci

proti narůstajícím levicovým tendencím, tj. proti socialistům a komunistům⁵.

K finanční podpoře LDS přispěla také trvalá ujednání o příspěvcích, kdy organizace *Keidanren* (経団連) – Federace ekonomických organizací – upomínala společnosti a firmy o peníze a rozdělovala je mezi jednotlivé frakce LDS.

Na konci padesátých let se předsedou strany a ministerským předsedou stává Kiši Nobusuke⁶. Jeho vládu můžeme charakterizovat jako období politických šarvátek, které LDS využívala v parlamentu k tzv. okamžitému hlasování, a znemožnila tak parlamentní diskuze a obstrukce dalších stran. Taktika byla označována jako „tyranie většiny“. Opozice dále vytýkala Kišimu členství v Tódžóově kabinetu a aktivní podíl na válečné politice. Politika konfrontace a demonstrací občanů vyvrcholila v roce 1960 při ratifikaci revize Bezpečnostní smlouvy⁷ s USA. Proto po ratifikaci Kiši odstoupil a skončily i statisícové demonstrace v Tokiu.

Po odstoupení Kišiho se v LDS prosazují mladí politici z Jošidovy frakce, jejichž hlavním cílem bylo prosazování ekonomických zájmů. V roce 1960 se předsedou strany stává Ikeda Hajato⁸ a je následován v roce 1964 Satóem Eisakuem⁹, který byl japonským ministerským předsedou až do roku 1972, kdy opustil svůj úřad ze zdravotních důvodů. Toto dvanáctileté období ekonomického růstu a politické stability, 1960 – 1972, je někdy nazýváno „zlatým věkem vlády LDS“.

V průběhu padesátých let se Japonsku podařilo vzpamatovat z válečných následků. Země byla po roce 1945 totálně zničena požáry, bombardováním, atomovými výbuchy, neexistovalo téměř dopravní spojení, lidé hladověli, výroba byla zhruba třetinová než před válkou. Pro následující dvě desetiletí je charakteristický přibližně

⁵ http://ja.wikipedia.org/wiki/自由民主党_%28日本%29, in: アメリカ合衆国国務省発行『米国の外交』第29巻第2部 2006年7月18日 (Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Vol. XXIX, Part 2, Japan), 12/12/2007

⁶ Kiši Nobusuke 岸信介 (1896 – 1987) předseda LDS a ministerský předseda 1957 až 1960, byl ministrem Tódžóova kabinetu, který v roce 1941 vyhlásil válku Spojeným státům, odstraněn v poválečných politických čistkách, zasadil se o ratifikaci revize Bezpečnostní smlouvy s USA

⁷ Bezpečnostní smlouva: 日本国とアメリカ合衆国との間の相互協力及び安全保障条約, smlouva mezi Japonskem a USA, platí od roku 1952, upravuje vztahy a podmínky nasazení amerických jednotek a základů v Japonsku, 1960 za premiéra Kišiho revidována

⁸ Ikeda Hajato 池田勇人 (1899 – 1965) japonský premiér 1960, 1960 – 1963, 1963 – 1964, je nazýván otcem japonského ekonomického růstu

⁹ Sató Eisaku 佐藤栄作 (1901 – 1975) nejdéle sloužící japonský premiér, zvolen v letech 1964, 1967 a 1970

roční desetiprocentní hospodářský růst, v polovině sedmdesátých let se srovnává úroveň s evropskými zeměmi. Hojně užívaným heslem byl „růst za každou cenu“. Ke všeobecné prosperitě přispěly i nízké výdaje na zbrojení, které nepřevyšovaly jedno procento státního rozpočtu.¹⁰ Dalšími faktory růstu byli pracovití dělníci, stoupající zemědělská produktivita, zahraniční obchod (Sony, Tóšiba, Macušita) i poskytování kapitálu Japonskou bankou (předpokládalo se, že zisky budou stačit na splácení úvěrů) a vládní zásahy do plánování. Největším obchodním partnerem byly Spojené státy, kam směřovalo 22 procent z celkového exportu, následovaly asijské nekomunistické země s 20 procenty z celkového exportu. Do roku 1975 se Japonsko stalo třetí nejsilnější ekonomickou zemí světa. Mnozí ekonomové nazývají toto období „japonský ekonomický zázrak“. Ekonomický vývoj – viz. příloha číslo dvě. Ekonomický růst byl následován i zvýšenou poptávkou po spotřebním zboží, období šedesátých let je charakterizováno termíny 3C a 3V¹¹.

Společně s ekonomickým růstem dochází i k proměně japonské společnosti. V důsledku nedostatku pracovních sil se mění struktura obyvatelstva, většina obyvatel přechází do měst. Statistiky uvádějí, že v roce 1972 žil každý devátý obyvatel Japonska v Tokiu. Dochází k poklesu přírůstku populace, zvýšil se společenský status žen a mění se i ideologie Japonců – představa o jedinečnosti národa. Mění se rovněž postavení císaře ve společnosti, projevují se intelektuální proudy šedesátých let, tj. existencialismus a marxismus.

Jak už jsem uvedla výše, v roce 1964 se ujímá vlády premiér Sató Eisaku. Tento rok hostí Tokio letní olympijské hry a při této příležitosti je také otevřena první trať vlaků šinkansen mezi Ósakou a Tokiem. Úspěch olympijských her je považován za jeden z mnoha znaků obnovy japonské státní suverenity. V roce 1970 se pak koná světová výstava EXPO v Ósace.

¹⁰ Reischauer E.O.; Craig A.M.: Dějiny Japonska, nakl. Lidové noviny, Praha 2000, str. 281

¹¹ 3C = car, color television, room cooler (auto, TV, klimatizace), 3V = villa, vacation, visit a foreign country (rodinný domek, dovolená, cesta do zahraničí)

V rámci zahraniční politiky se Japonsko snažilo o udržení těsných vztahů se Spojenými státy, které podporovaly jeho vstup do OSN, MMF, SB¹² a byly jeho největším hospodářským partnerem. V asijském regionu postupně docházelo k normalizaci vztahů s jednotlivými státy, v roce 1965 se Sató zasadil o normalizaci vztahů s Jižní Koreou, roku 1968 vláda vyjednala navrácení ostrovů Ogasawara, v roce 1972 ostrovů Okinawa zpět pod japonskou správu. Rok 1971 je spojován s tzv. Nixnovým šokem (ニクソン ショック), kdy americký prezident vydal prohlášení, že příští rok navštíví Čínu. Tento krok vyvolal v japonských politických kruzích velké obavy, které ale byly rozptýleny návštěvou premiéra Satóa v Bílém domě v témže roce. Japonský premiér Tanaka pak po vzoru USA také navázal diplomatické vztahy s Čínskou lidovou republikou, uznal její vládu a v roce 1978 byla podepsána mírová smlouva.

V roce 1967 Sató představil tzv. tři nejaderné atomové principy (*hikaku sangensoku*) 非核三原則 = nevlastnit, nevyrábět a nevyvíjet atomové zbraně. V roce 1974 za ně získal Nobelovu cenu míru.¹³

1.2 LDS v sedmdesátých a osmdesátých letech, zpomalení hospodářského růstu v sedmdesátých až devadesátých letech

Do roku 1976 se LDS vždy podařilo vládnout bez koaličních partnerů. Ale volby v roce 1976 ovlivněné úplatkářskou aférou Lockheed¹⁴ způsobily nové rozložení politických sil. Tato aféra byla příčinou vzniku nové politické strany Nový liberální klub¹⁵ (*šin džijú kurabu*), 新自由クラブ, která v již zmiňovaných volbách získala 17 křesel v dolní sněmovně a podstatně zkomplikovala situaci LDS (43 procent hlasů). V důsledku toho chybělo LDS 7 mandátů k parlamentní většině a musela se spoléhat na hlasy nezávislých a NKL.

¹² OSN – Organizace spojených národů, MMF – Mezinárodní měnový fond, SB – Světová banka

¹³ Sató Nobelovu cenu sdílel společně s Seánem MacBridem

¹⁴ úplatkářská aféra Lockheed: skandál při vyjednávání o prodeji letadel americkou firmou Lockheed v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století, aféra ovlivnila politické dění v SRN, Itálii, Nizozemsku a Japonsku

¹⁵ Nový liberální klub (*šin džijú kurabu*), 新自由クラブ, v roce 1975 vystoupilo 5 mladých poslanců z LDS a založilo NKL, ve volbách o rok později získala strana 17 mandátů a byla součástí koalice s LDS, o 10 let později se strana sloučila s LDS

Průměrný jednoprocenní pokles preferencí LDS v posledních letech¹⁶ byl způsoben změnou sociální struktury obyvatel, nárůstem počtu dělníků a pracovníků ve službách a dočasným posílením vlivu odborových hnutí a socialistických stran. LDS se udržela u moci jen díky rozložení opozice do několika stran a získaným hlasům v konzervativních zemědělských oblastech. Volební rok 1972 ukázal, že 70 procent drobných obchodníků a řemeslníků dalo hlas LDS, a naopak zaměstnanci služeb volili opozici.

Příčiny opětovného růstu hlasů pro LDS po roce 1976 podle Reischauera můžeme hledat v rozdílné úrovni vzdělání japonských voličů, neboť v osmdesátých letech volili hlavně lidé, kteří své vzdělání získali až po druhé světové válce, a to hlavně státní úředníci. Nárůst preferencí byl však jistě způsoben také prudkým vzestupem japonského hospodářství a celkové životní úrovně.

Konzervativismus 80. let se projevil i v politice komunální, LDS si postupně získala převahu i zde, a tedy hegemonie ve vládní a zákonodárné moci, která byla dosud vyvážena převahou socialistů a komunistů v komunální sféře, byla smazána. LDS se dostalo podpory i na půdě akademické (po vlně radikalismu 70. let). Podle průzkumu z roku 1978 prováděného na Tokijské univerzitě podporovalo LDS 45 procent studentů.¹⁷ Ve volbách v roce 1986 získala LDS 49,4 procent hlasů, 300 křesel z 512 v dolní sněmovně, a tedy většinu potřebnou k sestavení vlády bez koaličních partnerů. Po pravidelných dvouletých změnách v premiérském křesle a čele LDS je premiérem v letech 1982 – 1987 Nakasone Jasuhiro¹⁸. Volební preference LDS do roku 1980 – viz. příloha číslo tři.

Po roce 1972 klesl průměrný roční ekonomický růst z jedenácti na čtyři procenta a premiérem Tanakou byl vyhlášen tzv. Plán na obnovu japonského souostroví, který ale kvůli ropným krizím 1972 a 1979 nemohl být zcela realizován. I když Japonsko realizovalo a zlepšovalo plány na úspory energie, došlo k výraznému zvýšení výrobních nákladů. Objevují se problémy v oblasti životního prostředí a sociálního zabezpečení. V sedmdesátých letech platilo, že Japonsko nakupovalo stejně jako

¹⁶ volby 1955 – 63 % hlasů, volby 1967- 50 % hlasů, volby 1976 – 43 % hlasů

¹⁷ Reischauer E.O; Craig A.M.: Dějiny Japonska, nakl. Lidové noviny, Praha 2000, str. 316

¹⁸ Nakasone Jasuhiro 中曾根康弘, narozen 1918, ministerský předseda 1982 – 1987, pojí ho úzké přátelství s Ronaldem Reaganem, zasloužil se o privatizaci velkých japonských podniků, byl prvním premiérem, který navštívil svatyni Jasukuni po roce 1978 (uložení 14 zločinců kategorie A)

prodalo, ale v osmdesátých letech se situace mění, klesá dovoz a stoupá vývoz, především do USA.¹⁹ Přebytek platební bilance vyplývající z převažujícího exportu posunul Japonsko mezi největší světové věřitele a v roce 1988 se *Daiichi kangjó ginkó* (第一勸業銀行) stala největší bankou světa.

V osmdesátých letech dochází k diskuzi o dalším směřování japonské ekonomiky. Dochází k snížení počtu státních zaměstnanců o pět procent, snížení daní, privatizaci velkých státních podniků (Japonské dráhy, aerolinie JAL), investuje se do biotechnologií. Na začátku devadesátých let se japonská ekonomika dostává do krize, hovoří se o tzv. bublinové ekonomice²⁰, viz. příloha číslo čtyři. Uvedme nyní některé příčiny, které přivedly japonskou ekonomiku do krize. Byl to jednak systém *keirecu* (系列)²¹, který poskytoval ochranu firmám a bankám a zpomaloval hospodářský růst, jednak vysoká míra státního vlivu společně s byrokracií při rozdělování veřejných financí²², a také obrovský objem špatných a těžko vymahatelných bankovních půjček a důsledky bublinového efektu. V devadesátých letech se projevila dlouhodobě prosazovaná politika zdánlivého socialismu, jehož projevy deformovaly tržní mechanismy, velký vliv institucí, přezaměstnanost, což zasahovalo do volné soutěže v soukromém sektoru.

V roce 1989, kdy umírá císař Hirohito a nastupuje císař Akihito, je vyhlášena nová éra Heisei²³. V roce 1991 v době války v Perském zálivu bylo Japonsko požádáno o přímou účast na válečných operacích a pod tlakem mezinárodního společenství přijalo novelu zákona o Jednotkách sebeobrany a aktivně se zapojilo při tzv. Operaci mírových sborů. První mise japonských sil sebeobrany se uskutečnila v roce 1992 v Kampučii, ale bez účasti na přímých vojenských operacích.

¹⁹ Reischauer E.O.; Craig A.M.: Dějiny Japonska, nakl. Lidové noviny, Praha 2000, str. 311

²⁰ bublinová ekonomika – dochází k prudkému spekulativnímu nárůstu cen nemovitostí, bankovní úvěry byly poskytovány na základě očekávání, že ceny půjdou dále nahoru, podobná situace nastala i na trhu akcií; po prudkém poklesu cen nemovitostí došlo k „splasknutí bubliny“, investiční podmínky se změnily a ekonomika se dostala do problémů díky vyššímu podílu špatných úvěrů, následoval růst bankrotů, které postihly i banky, odhaduje se, že špatné úvěry bank dosahovaly až 30 % HDP celé země

²¹ keirecu, 系列 – síť vzájemně personálně i majetkově propojených firem, bank a státní byrokracie, který poskytoval ochranu firmám (neprobíhá restrukturalizace díky vztahům s věřiteli) a bankám (nevymáhají splácení půjček, ale spoléhají na státní podporu)

²² vynakládání veřejných prostředků na na kontroverzní projekty, podpora zaostávajících odvětví a firem, způsobily zadlužování státu

²³ Heisei, 平成, historické období, éra, začala 8. ledna 1989 při nástupu císaře Akihita

1.3 LDS do nástupu Koizumiho Džun 'ičiróa

V letech 90. dochází nejen ke krizi ekonomické, ale i politické. Již v roce 1989 za předsednictví Takešity Noborua²⁴ dochází k uzákonění daně z přidané hodnoty. Tato velmi nepopulární daň společně s další úplatkářskou aférou Recruit²⁵ a problémem tzv. bublinové ekonomiky vedou ke ztrátám LDS ve volbách do horní sněmovny. Ztráta hlasů a nedůvěra v LDS byla způsobena ještě dalším úplatkářským skandálem dlouholetého vlivného člena stany Kanemaru Šina²⁶. Celkové výsledky voleb – viz. příloha číslo pět.

V letech 1992 – 1993 dochází k rozporům i uvnitř strany a jednotlivé frakce si zakládají vlastní politické strany – Nihon šintó, Sakigake a Šinseitó – viz. příloha číslo šest. Po sérii korupčních skandálů také odstupuje premiér Mijazawa Kiiči. Nejpodstatnější událostí tohoto roku jsou ale všeobecné volby, kdy LDS ztrácí většinu v dolní komoře parlamentu. V dolní komoře získává pouze 223 z 511 křesel a po 38 letech vlády přechází do opozice. Nově vzniklé strany získávají celkem 103 křesel, což jim umožňuje společně se socialisty a dalšími sestavit vládu v čele s Hosokavou Morihirem.

O rok později, 30.6.1994, ale právě socialisté a nová strana Sakigake opouštějí vládu a s LDS tvoří vládní opozici. Následuje demise vlády, vzniká nová koalice LDS, Sakigake a JSS, jejíž předseda Murajama Tomiichi získává premiéřské křeslo do voleb v roce 1996. Politické dění, již tak napjaté, bylo mimo jiné, ovlivněno i silným zemětřesením v Kóbe a sektou Óm Šinrikjó, která zaútočila v tokijském metru jedovatým plynem.

Volby v roce 1996 byly první všeobecné volby v novém systému malých volebních okrsků a potvrdily stranu LDS opět jako vítěze voleb, ačkoliv účast voličů byla v poválečné historii vůbec nejnižší, pouze 60 procent. Strana neměla až do roku 1998

²⁴ Takešita Noboru 竹下登 (1924 – 2000) předseda LDS a ministerský předseda Japonska v letech 1987 – 1989

²⁵ Recruit: 1988, skandál v japonských politických strukturách, přijímání úplatků ve formě akcií Recruit Cosmos, pobočka firmy Recruit Co., ve výši 66 milionu jenů, mezi obviněnými byl i premiér Takešita a další

²⁶ Kanemaru Šin 金丸信 (1914 – 1996) jeden ze zakládajících a nejmocnějších členů LDS, její místopředseda (pomohl například k předsednickému a premiéřskému postu Takešitovi Noboruovi), člen Takešitovy frakce, v roce 1992 byl obviněn v korupčním skandálu Sagawa kjúbin, rezignoval a v březnu 1993 byl zatčen

v podstatě žádnou opozici, kromě Nové pokrokové strany (*šinšintó*), 新進党²⁷. Opozici v horní sněmovně se stala nově ustanovená Demokratická strana (*minsūtó*) 民主党²⁸, která ve volbách do horní sněmovny smetla vládní LDS a způsobila demisi premiéra Hašimota Rjútaróa²⁹. Porážku LDS můžeme podle Kabašimy Ikuo hledat v pokračující recesi japonské ekonomiky, schopností Demokratické strany vytvořit věrohodnou alternativu LDS a růstem důležité skupiny nerozhodných nebo nestraničských voličů, kteří tak mohli svým hlasem „potrestat“ vládnoucí LDS.³⁰ Po odstoupení Hašimota se ministerským předsedou stává Obuči Keizó³¹, který je po infarktu v roce 2000 nahrazen Morim Joširoem³². Ten zemi spravuje přesně rok a poté pod tlakem veřejného mínění odstupuje. Podle průzkumu novin *Mainiči šinbun* (毎日新聞) z 9.2. 2001 byla podpora Moriho kabinetu pouhých 14 procent, což byla vůbec nejnižší podpora poválečné vlády.

1.4 Koizumi Džun'ičiró

V roce 2001 se stává předsedou LDS a ministerským předsedou Koizumi Džun'ičiró. Pro charakteristiku jeho vlády bychom mohli použít staré anglické přísloví:

Rozdíl mezi politikem a státníkem je ten, že politik se zajímá o příští volby a státník o příští generaci. Velký vůdce proto není politikem, ale státníkem.

²⁷ Nová pokroková strana (*šinšintó*), 新進党, založena v roce 1994 Tošikiem Kaifuem, existovala do rozpadu v roce 1997, neměla jasný program, členové byli příznivci socialismu, neoliberalismu a konzervatismu

²⁸ Demokratická strana Japonska (*minsūtó*), 民主党, založena 27.4.1998, předsedou je Ozawa Ičiró, generálním tajemníkem Hatojama Jukio, sociální liberalismus, středolevicová strana, oficiálními barvami jsou červená a černá, má většinu v horní komoře japonského parlamentu

²⁹ Hašimoto Rjútaró 橋本龍太郎 (1937- 2006): předseda japonské vlády, 11.1.1996 až 30.6.1998

³⁰ Kabashima Ikuo, Sugawara Taku: Lessons from the LDP Landslide, in: Japan Echo, prosinec 2005, str. 13

³¹ Obuči Keizó 小渕恵三 (1937 – 2000), předseda japonské vlády, 30.6.1998 - 5.4.2000

³² Mori Joširo 森嘉朗, narozen 1937, předseda japonské vlády, 5.4.2000 - 26.4.2001

Sám Koizumi říká, že jeho oblíbeným mottem je: „Vždy je třeba znát podrobnosti, tím se totiž vyhneme bezvýznamnostem. Bojujme za vše důležité, nedopustíme se tak malicherností!“³³

Koizumi Džun‘ičiró se narodil 8.1.1942 v prefektuře Kanagawa, městě Jokosuka jako jedno ze šesti dětí Joši a Džunja Koizumi. Vystudoval střední školu v Jokosuce a Univerzitu Keiód, obor ekonomie, ale postgraduální studium na University College v Londýně nedokončil, v roce 1969 se kvůli smrti otce vrátil domů.

Koizumi se v roce 1978 oženil s Mijamoto Kajoko, ale v roce 1982 se rozvedl, je otcem tří synů.

Koizumiho otec i děd se aktivně podíleli na politické činnosti, oba byli poslanci a oba zastávali post ministra. Jeho děda působil ve třicátých letech jako ministr pošt a telekomunikací, jeho otec zastával v letech šedesátých funkci ministra obrany.

Koizumi začal svoji politickou kariéru v prosinci 1969, kdy neúspěšně kandidoval za LDS do dolní komory parlamentu. O rok později přijal místo sekretáře u Fukudy Takea, který se později stal ministerským předsedou.

V roce 1972 opětovně kandidoval, a to úspěšně, do dolní sněmovny za jedenáctý okrsek prefektury Kanagawa za LDS, od té doby byl jedenákrát znovuzvolen.

O sedm let později se Koizumi stává místopředsedou parlamentního finančního výboru. V roce 1988 je jmenován ministrem zdravotnictví ve vládě Noboru Takešity, ministerstvo řídí do roku 1989. V roce 1992 – 1993 se stává ministrem pošt a telekomunikací, v roce 1996 je znovu jmenován ministrem zdravotnictví, ve funkci působí do roku 1998.

V roce 1994 se stává členem frakce Šinseiki. Tuto malou frakci tvoří Jamasaki Taku, Kató Koiči a Koizumi, pod zkratkou YKK. Později do svého zvolení předsedou LDS je členem Moriho frakce.

Ve funkci ministerského předsedy navštívil Koizumi celkem šestkrát svatyni Jasukuni v Tokiu³⁴, za což byl mnohonásobně kritizován na domácí i zahraniční půdě – hlavně Jižní Koreou a Čínou.

³³ 小泉純一郎です。「らいおんはーと」で読む、小泉政観の5年間、「Cabi ネット」編集部編、2006年10月18日第1刷発行, str. 21

³⁴ svatyně Jasukuni: svatyně je zasvěcena japonským bojovníkům od dob vzniku svatyně 1869, 2.5 milionu padlých, včetně po válce 14 odsouzených a popravených válečných zločinců

1.5 Frakce LDS, habacu (派閥), zokugiin (族議員)

Vraťme se ještě k samotné LDS a jejímu vývoji, struktuře a jednotlivým frakcím uvnitř strany.

V čele Liberálně demokratické strany je předseda (*sósai*), 総裁, který může být zvolen celkem dvakrát na tříleté období, původně dvouleté volební období bylo v roce 2002 zvýšeno na tříleté. Jestliže strana uspěje ve volbách, pak se automaticky předseda strany stává premiérem. Volba předsedy strany podléhá především síle jednotlivých frakcí a jejich kandidátů. V čele strany je dále generální tajemník (*kandžičó*), 幹事長, předseda Výkonné rady (*sómu kaičó*), 総務会長 a předseda Rady pro politické záležitosti (*seimu čósa kaičó*), 政務調査会長.

LDS je označována jako „tradiční“ japonská strana spoléhající na bohatou síť ochránců neboli sponzorů = *ojabun kobun*³⁵ (親分子分) na všech úrovních. Systém frakční politiky zařazuje jednotlivé členy obou komor parlamentů ke stranickým lídrům – představitelům frakcí. Na místních úrovních mají poslanci povinnost účastnit se tzv. *kóenkai* (後援会) = skupiny příznivců, naslouchat problémům a názorům lidí, získávat nové příznivce a finanční podporu pro chod strany.

Původ slova frakce nacházíme v latinském *factio*, jež v době římského impéria označovalo aktivity soukromých skupin, které organizovaly závody dvoukolových vozů, ať už pro pobavení, nebo jako výdělečnou činnost.

Navzdory tradiční japonské jednotě a harmonii měla LDS vždy několik více či méně vlivných frakcí. Počet příznivců byl vždy velmi kolísavý. Frakční systém najdeme v obou komorách parlamentu, ačkoliv větší váhu má v komoře dolní. Ve vedení jednotlivých frakcí jsou většinou dlouholetí politici LDS, často expředsedové strany. Ve volebních kampaních nebylo neobvyklé, že v jednotlivých obvodech proti sobě kandidovali nejen jednotliví představitelé politických stran, ale i frakcí LDS.

Příkladem jsou volby do dolní komory v roce 1990, kdy se o pět mandátů ucházeli tři kandidáti LDS a tři kandidáti z opozičních stran. Právě dva uchazeči z LDS veřejně

³⁵ *ojabun kobun* 親分子分 – termín začala používat japonská mafie jakuza, rozdělení rolí do vztahu otec – syn (dítě), otec poskytuje rady, ochranu, pomocnou ruku, syn na druhé straně loajalitu, kdykoliv je požádán

vyjádřili uspokojení nad nezvolením dalšího, třetího kandidáta LDS. Změny v rámci volebního systému ale tyto možnosti postupně omezily.

Doktor Mukesch ve své studii píše: ...LDS je rozdělena do frakcí zastávající rozdílné názory lidí, ale nikdy ne jednotnou ideologii...chybí jednota, konsenzus a neideologická politika, na druhé straně se LDS vždy dokáže shodnout na volbě předsedy, legislativě a zahraniční politice. Tato roztržičnost uvnitř strany je pravděpodobně způsobena nedostatkem diskuze, názorových střetů na veřejnosti, tedy názorového boje jednotlivých politických stran známého z ostatních demokracií.³⁶

Hned po založení strany v roce 1955 vzniká osm frakčních klubů, jejichž existence a preference byly popsány v denících Jomiuri a Tókjó šinbun po volbách v roce 1958.³⁷

V historii nejsilnější a nejvlivnější byla frakce či klub Mokujó vedený Tanakou Kakueiem, který měl v osmdesátých letech více než 110 příznivců, kteří zachovali Tanakovi loajalitu, přestože byl odsouzen v aféře Lockheed, přijal úplatek ve výši 500 milionů jenů. Tanaka tehdy ubránil svoji pozici i proti největšímu frakčnímu soupeři Fukudovi Takeovi. Tanaka byl prodejce pneumatik s nízkým vzděláním, jenž se prosadil díky úspěchům ve stavebnictví. Naproti tomu Fukuda byl příkladem byrokrata s elitní právnickou školou. Ve skutečnosti byla Tanakova pozice téměř neotřesitelná a byl to právě on, který pomohl v roce 1982 Nakasone Jasuhirovi k ministerskému předsednictví. Nakasone ale mohl vládnout a udržet si své postavení díky silné podpoře Tanaky, a pro tento vliv byl novináři často označován jako „Tanakasone“. Později sám Tanaka neodolal tlaku Noboru Takešity a i když v roce 1985 přežil ve vězení mozkovou mrtvici, jeho politická síla byla de facto u konce.

Bývalý místopředseda strany Kanemaru Šin, člen Tanakovy frakce, k vlivu a jejich představitelům poznamenal: „Jestliže Tanaka řekne zahni pravo, zahneš vpravo a jestli řekne vlevo, zahneš vlevo.“³⁸

³⁶ Mukesch Williams, PhD.: Factional politics and people's interest, in: <http://www.boloji.com/opinion/0407.html>, 12/11/2007

³⁷ uvádím je v pořadí podle počtu obdržovaných hlasů – Kiši, Sató, Ikeda, Iši, Óno, Kóno, Macumura Miki a Išibaši.

³⁸ Masaki Hisane: Japan's crumbling faction system, in: Asiatimes, <http://www.atimes.com/atimes/Japan/GK22Dh01.html>, 11/12/2007

V dnešní LDS existuje 5 významných frakcí (*Mačimura, Cušima, Ibuki, Koga, Tanigaki*), plus 4 menší (*Jamasaki, Komura, Kóno, Nikai*), známé většinou pod jménem svého lídra než jménem oficiálním. Nedostatek a nedůslednost opozice v rámci japonského parlamentu, nepřítomnost opoziční diskuze tak, jak ji vidáme v ostatních parlamentních demokraciích, jen vždy potvrzovaly význam jednotlivých frakcí v LDS. To také potvrzuje doktor Mukesch ve svých studiích.

Myslím, že pro frakce LDS je typická nestálost, různý počet členů a vzájemné slučování pro prosazování jednotlivých skupinových zájmů, ale i postupné oslabování pozic, které se výrazněji začalo projevovat právě po nástupu Koizumiho do čela strany. Jednotlivé, nejvýznamější frakce – viz. příloha číslo sedm.

V závěru této podkapitoly bych se ještě chtěla zmínit o tzv. *zokugiin* (族議員). Jsou to skupinky vlivných poslanců, kteří od počátku sedmdesátých let společně s frakčními skupinami byly nejlivnějšími a nejmocnějšími členy strany. Členové *zokugiin* jsou definováni jako poslanci s úzkými vazbami na jednotlivá ministerstva, především ekonomická. Připravovali jednotlivé analýzy, studie a návrhy zákonů, státní rozpočet v rámci LDS, a tím ovlivňovali vládní politiku. Už od počátku devadesátých let začal být jejich vliv postupně omezován, ale největší posun byl uskutečněn až za Koizumiho – viz. podkapitola 2.6. Každý člen LDS vykonávající nějakou vládní funkci patří do jedné z *bukai* (部会), neboli sekce, oblasti zabývající se určitým problémem. Z té pak podle systému seniority jsou vybíráni jednotliví *zokugiin*, kteří se nadále dělí také podle systému seniority. Jednoduše řečeno, každý nově zvolený poslanec postupoval na předem daném žebříčku a byl zařazován od méně populárních oblastí zájmu směrem k oblastem politicky zajímavějším. Celková moc byla soustředěna, společně s frakčními funkcemi, v rukou malé skupiny členů LDS, což vytvářelo podmínky ke korupčnímu jednání.

1.6 Rada pro politické záležitosti 政務調査会

Jak jsem již uvedla, LDS po dlouhá léta neměla žádného silného politického protivníka a tento monopol moci ovlivnil celkové nástroje vládní politiky.

LDS vytvořila vlastní organizace – *Výkonnou radu* (*sómu kai*), 総務会, *Radu pro politické záležitosti* (*seimu čósa kai*), 政務調査会, jejichž úkolem je sestavování

rozpočtů, návrhy výdajů, daňové reformy a formulace vládního programu. V čele této Rady pro politické záležitosti je předseda (*sómu čósa kaičó*), 総務調査会長, jeden ze čtyř nejlivnějších členů strany, sedm místopředsedů a komise Rady (*seičó šingi kai*), 政調審議会, která má 23 členů. Dále je Rada rozdělena do 17 výborů a několika výzkumných podvýborů. Jednotlivé výbory spolupracují a spadají pod stálé výbory parlamentu, v každém z výborů je několik poslanců také s kontakty na příslušná ministerstva. Ve skutečnosti všechny zákony, rozpočty, daně a revize smluv předkládané vládou k projednání v parlamentu musí nejdříve získat podporu jednotlivých výborů Rady pro politické záležitosti, jejích komisí a Výkonné rady strany. Tedy, vláda je nejprve odpovědná straně, a pak teprve parlamentu. Proces schvalování jednotlivých zákonů je kolektivní, přesto konečné rozhodnutí vždy schvaluje Výkonná rada. Předseda LDS = premiér není zahrnut do procesu stanického rozhodování a jeho povinností je výhradně vládní administrativa. Také jednotliví ministři nejsou přítomni tomuto procesu, i když patří mezi vlivné členy LDS. Celý proces je neveřejný a členové Výkonné rady a Rady pro politické záležitosti mají právo veta k rozhodnutím premiéra.

Vládní politika je tedy spíše v rukou vlivných poslanců než jednotlivých ministrů, ale je to právě ministr, kdo je zodpovědný za politiku a rozhodování svého rezortu. Řadoví poslanci udržují hojně kontakty se státními úředníky, aby získali co nejvíce informací a mohli tak ovlivňovat rozhodování ve straně.

Politická rivalita mezi ministrem a jednotlivými členy výboru je jedním z nejdůležitějších hybných momentů politického rozhodování. Tato rivalita je hlavním důvodem, proč jednotliví ministři nemají dostatečný vliv na prosazování svých návrhů a některá jednání státních úředníků, ačkoliv často musí přesvědčovat veřejnost o rozhodnutích, na která v podstatě nemají žádný vliv.

Výkonnou radu tvoří nejvýznamnější úředníci strany a poslanci parlamentu, má čtyřicet členů, je to nejdůležitější orgán strany, schvaluje všechna usnesení, změny a rozhodnutí celé strany.

1.7 Dolní komora parlamentu, role premiéra a vlády

Japonský parlament je nejvyšší legislativní orgán Japonska, má dvě komory – dolní a horní (*šúgiin*), 衆議院 a (*sangiin*), 参議院. První schůze obou komor v poválečné historii se konala 20. května 1947.

Dolní komora má 480 členů, 180 je voleno poměrným, 300 většinovým zastoupením, poslanci jsou voleni na čtyřleté období, pokud není sněmovna rozpuštěna.

(V novodobé historii bylo pouze jedno volební období, kdy volby proběhly až po uplynutí celého čtyřletého období, a to v době kabinetu premiéra Mikiho, v prosinci 1976). Minimální věk pro zvolení do dolní komory parlamentu je 25 let.

Horní komora má 242 senátorů, volební období je šestileté, přičemž každé 3 roky se volí polovina senátorů, volební systém je smíšený, počet senátorů je dán zákonem, ne ústavou. Ústava také nedovoluje občanům být členem obou komor parlamentu zároveň.

V čele dolní komory je *předseda sněmovny* (*gičó*), 議長 a *místopředseda* (*fukugičó*), 副議長, kteří řídí schůze sněmovny³⁹, schéma sněmovny – viz. příloha číslo osm. Ministerský předseda musí být z řad poslanců, řídí vládu, jmenuje ministry, zastupuje moc výkonnou. Nového premiéra jmenuje císař, ale pouze je-li schválen parlamentem. Vládu musí schválit obě komory parlamentu a v každé je potřeba nadpoloviční většiny hlasů, není-li získána, vláda odstupuje. Je nepsaným pravidlem, že člen nejsilnější parlamentní strany dolní komory se stává premiérem⁴⁰. Premiér může jmenovat až 14 ministrů (ve výjimečných případech až 17), podle Reformy ústředních vládních úřadů (článek 2 zákona o vládě z roku 2001). Premiér nejdříve jmenuje všechny členy vlády, ti jsou schváleni parlamentem a tentýž den pak jmenováni i císařem. První zasedání vlády se koná hned po oficiálním jmenování. Jedinou podmínkou pro vykonávání ministerské funkce je být občanem Japonska.

Článek 66 ústavy říká: „Vláda při uplatňování moci výkonné by měla být kolektivně zodpovědná parlamentu.“ Další práva a povinnosti vlády jsou ukotveny v článku 73 Ústavy Japonska. Zasedání vlády se koná každé úterý a pátek, v deset respektive devět hodin ráno, a to v sídle vlády nebo v budově parlamentu, je-li zároveň parlamentní schůze. Tato pravidla jsou dodržována od uzákonění vlády a její funkce v roce 1885.

³⁹ schůze dolní sněmovny – schůze sněmovny se dělí na pravidelné, mimořádné a zvláštní, pravidelná schůze se koná vždy v lednu, další pak podle stanovených termínů každých 150 dní, po volbách je první schůze svolána po třiceti dnech, mimořádné schůze navrhuje vláda nebo více než čtvrtina poslanců – většinou jedna až dvě do roka,

⁴⁰ v ústavě není explicitně řečeno, zda premiér musí být pouze z dolní komory, ale ještě nikdy nebyl zvolen premiér z komory horní

1.8 Reforma ústředních vládních úřadů 中央省庁再編

Již v roce 1997 za premiéra Hašimota Rjútaróa byla ustanovena komise pro reformu vládní administrativy, již byl zároveň předsedou. Výsledkem bylo vytvoření zákona o Reformě ústředních vládních úřadů (中央省庁等改革基本法), který byl v červnu 1998 schválen v parlamentu. *Reforma ústředních vládních úřadů* (*čúó šóóó saihen*), 中央省庁再編 začala platit 6. ledna 2001. Jejím mottem bylo zjednodušení, větší účinnost a transparentnost vládní administrativy ve 21. století. Můžeme ji rozdělit do čtyř hlavních bodů, podle kterých byla reforma dále realizována.

První bod nebo pilíř této reformy má za cíl pozvednout pozici ministerského předsedy a celého vládního kabinetu. Zahrnuje vytvoření Úřadu vlády (*naikaku fu*), 内閣府, který nahradí úřad ministerského předsedy a vládní kanceláře. Dále pozici *tajemníka Úřadu vlády* (*naikaku kambó čókan*), 内閣官房長官, Rady pro ekonomiku a fiskální politiku a při každém ministerstvu (v rámci Úřadu vlády) vytvoření pozice náměstek ministra (*naikakufu fukudaidžin*), 内閣府副大臣 a *tajemníka parlamentu* (*naikakufu daidžin seimukan*), 内閣府大臣政務官. Nově vytvořené úřady a funkce měly za cíl zlepšit informovanost, kontakt, být poradním orgánem pro příslušná ministerstva a parlament, zastupovat ministra při mimořádných událostech. V *Radě pro ekonomiku a fiskální politiku* (*keizai zaisei šimon kaigi*), 経済財政諮問会議 působí celkem jedenáct členů v čele s ministerským předsedou: sedm členů kabinetu (ekonomičtí ministři, tajemník Úřadu vlády) a čtyři nestraníci, vždy dva z obchodních (guvernér Japonské banky) a dva z akademických kruhů. Úkolem této rady je posílení vládních pravomocí, reflektování doporučení a názorů odborníků ze soukromého sektoru. Při zachování původního stavu hovoříme o tzv. dvojím politickém vedení, a to vlády a nejsilnější politické strany (viz. 1.8 kde uvádím proces schvalování v LDS, kdy je vláda odpovědná nejprve straně a až poté parlamentu), kterou se snaží reforma upřesnit, usměrnit. Nelze ale ještě dostatečně posoudit účinnost této reformy (viz. kapitola II., 2.3).

Druhý hlavní bod Reformy ústředních vládních úřadů měl za cíl restrukturalizaci a reorganizaci ministerstev a vládních agentur. Začátek jeho plnění byl stanoven právě na 6. ledna 2001. Tehdejších 22 ministerstev bylo redukováno na 12 a na *Úřad vlády* v čele s tajemníkem Úřadu vlády. Ten zároveň vede *Kancelář Úřadu vlády* (*naikaku kambó*), 内閣官房, přímo podřízenou ministerskému předsedovi. I po reorganizaci

ministerstev a vládních agentur zůstaly některé agentury zachovány např. *Agentura obrany* (*bóeičó*), 防衛省⁴¹ . Sloučení úřadů vedlo k zjednodušené a zrychlené koordinaci a větší prestiži samotného ministra. Přehled nově vzniklých úřadů, ministerstev – viz. příloha číslo devět.

Třetí bod reformy zlepšuje a zprůhledňuje správní instituce. Nově vznikají *Samostatné správní instituce* (*dokuricu gjósei hódžin*), 独立行政法人. S účinností od 1. dubna 2001 se slučilo 89 státních institucí jako muzea, výzkumné instituty a pod. Dříve spadaly pod vládní administrativu, nyní bylo vytvořeno 59 nezávislých organizací existujících jako Samostatné správní instituce.

Poslední, tedy čtvrtý, bod celkově redukuje vládní administrativu v následující dekádě o 25 procent. To znamená, že počet úřadů se zmenší ze 128 na 96 (tj. o 25 procent) a jejich poboček z přibližně 1200 na 1000 (tj. o 20 procent).⁴²

Reforma se pokouší o získání pracovníků ze soukromého sektoru, kteří by na určité časové období přecházeli ze soukromého do státního sektoru a naopak, a tím by se zefektivnila pracovní pružnost jednotlivých úředníků a rozšířilo jejich vzdělání. Mezi další reformní požadavky patří právě větší efektivita práce, zmenšení státních výdajů a přenesení části administrativní zátěže do privátní sféry. Změna zahrnuje i větší pravomoci v rozhodování lokální vládní administrativy a redukce státních a prefekturálních úřadů.

Reforma ústředních úřadů začala být připravována a částečně realizována za premiérů Obuchiho a Moriho. Koizumiho administrativa pokračovala v restrukturalizaci a začala s realizací čtvrtého bodu.

⁴¹ s platností od 9.1.2007 byla Agentura obrany změněna na Ministerstvo obrany

⁴² 外務省, in: http://www.mofa.go.jp/about/hq/central_gov/gist.html, 08/05/2008

Druhá kapitola - Vnitřní politika Japonska v letech 2001 – 2006, Koizumiho vládní kabinet, situace a změny v LDS

2.1 Pozice a nástup Koizumiho v roce 2001

24. dubna 2001 byl Koizumi Džun'ičiró zvolen dvacátým předsedou LDS a padesátým šestým ministerským předsedou Japonska. Na nejvyšší stranický post zaručující automaticky i post ředsedy vlády Koizumi dříve neúspěšně kandidoval již dvakrát, a to v roce 1995 a 1998.

Poprvé v historii strany volba neprobíhala za „zavřenými dveřmi“, jako tomu bylo dosud.⁴³ Řadovým členům LDS v místních pobočkách, nespokojeným s frakční politikou strany, se podařilo prosadit alespoň menšinový podíl na volbě nového předsedy. Každá ze 47 prefekturních organizací měla tři hlasy, které byly sčítány společně s hlasy všech poslanců.⁴⁴ Větší transparentnost, představení programu reforem, to vše podle mnoha politických komentátorů výrazně pomohlo Koizumimu do čela LDS. Ze všech kandidátů se Koizumi zdál jako ten, kdo by mohl pozastavit pokles popularity, a také vylepšit veřejné mínění o straně. Vždyť podpora Moriho kabinetu byla na počátku roku 2001 pouhých 14 procent. Ve volbě získal Koizumi 298 z 487 hlasů, 155 hlasů získal bývalý ministerský předseda Hašimoto Rjútaró, 31 voličů podpořilo Asoa Taróa a 3 hlasy byly pro Komeie Šizuku.⁴⁵

Cesta na předsednický post nebyla vůbec jednoduchá a byla ovlivněna řadou paradoxů a chyb ostatních kandidátů. Nejvíce byla slyšet frakce Kóčikai, respektive Katóa Koičiho a bývalého ministra dopravy Horiučiho Mícua. Oba díky svým osobním sporům podcenili situaci a způsobili tak rozpad jedné z nejvlivnějších a nejstarších frakcí v LDS⁴⁶. Podobná situace nastala i v další – Hašimotově frakci, kde Omura Hideaki roztrávil frakci na mladé a starší členy. „Chci ukázat svůj silný odpor ke způsobu rozhodování ve frakci. Myslím, že politika zavřených dveří by měla skončit a volba předsedy strany před červencovými volbami by měla ukázat probíhající změny ve straně a obnovit důvěru lidí“⁴⁷, řekl Omura. Vysloužil si tak

⁴³ podle stranických pravidel LDS byl předseda strany volen poslanci LDS v obou komorách, ve skutečnosti ale rozhodovalo vedení jednotlivých frakcí LDS

⁴⁴ výsledky hlasování v prefekturách (ještě před hlasováním poslanců) ukázaly mimořádné výsledky: 87 procent hlasů pro Koizumiho a pouhých 11 procent pro Hašimota Rjútaróa, podpora Koizumiho na regionální úrovni tak ovlivnila celou řadu poslanců, kteří mu podporou zajistili přesvědčivé vítězství

⁴⁵ Junichiro Koizumi and Japan's future, in:

http://www.cosmopolis.ch/english/cosmo18/koizumi_japan.htm; 11/12/2007

⁴⁶ Kató byl kandidátem na post premiéra ve frakci Kóčikai, ale tři nejvlivnější členové v čele s Horiučim vytvořili koalici proti Katóovi a chtěli ukončit jeho vliv ve vedení frakce, protože Kató hlasoval proti premiéru Morimu

⁴⁷ Iron grip of LDP factions gradually melting away, in: <http://www.asahi-net.or.jp/~ER8M-TINK/A010413LDP-factions.html>, 11/12/2007

⁴⁸ Iron grip of LDP factions gradually melting away, in: <http://www.asahi-net.or.jp/~ER8M-TINK/A010413LDP-factions.html>, 11/12/2007

⁴⁹ Feldman Ofer: Personality and leadership, Woodrow Wilson program, 2002, <http://www.woodrow.org/>, 2008/03/22

⁵⁰ Koizumi například již při volební kampani na jaře 2001 znovuobnovil diskuzi o přímé volbě premiéra (*šuó kósenron*), 首相抗戦論

⁵¹ Conachy James: Koizumi threatens ruling party factions in Japan with a split, in: <http://www.wsws.org/articles/2001/jul2001/ldp-j11.shtml>

kritiku Hašimota i Nonaky – generálního tajemníka strany a nálepku „mladý krocan“. Nonaka mu také vzkázal: „Žádná jiná frakce nebyla nikdy tak otevřená názorům mladších kolegů.“⁴⁸ Na vzniklý problém už ale nešlo zapomenout, a tak i Hašimoto zůstal v poli poražených.

Koizumi vyhrál díky své schopnosti komunikovat s médii a profitoval z toho, jak média prezentují jeho samotného. Byl představován jako reprezentant nových ideálů a změn, čerstvý vítr, který smetl všechny své protivníky a odpůrce. Jako člověk, který byl vybrán většinou LDS, někdo, kdo si hned zpočátku získal tak důležitá média na svou stranu.⁴⁹

Potřeba změn vedoucích k reformám se ukázala jako nejdůležitější, být reformátorem = být populární, a tak novináři popisovali Koizumiho jako reformátora, který vyvede Japonsko i stranu z krize. Když v dubnu nastoupil Koizumi do úřadu, hlasitě sliboval zničit starou LDS svázanou zájmy jednotlivých frakcí⁵⁰, reformu strany a změnu způsobu rozhodování, která usnadní přijetí jednotlivých reforem.

Ne ale všechna média viděla Koizumiho vítězství jako počátek reforem japonské ekonomiky a strany LDS, Financial Times 5.7. 2001 píše: „Problémem pana Koizumiho je nedostatečná podpora pro průchod reforem a legislativních změn v klubu LDS v dolní komoře. Straně stále dominuje opoziční Hašimotova frakce, která je považována za antireformní a kritickou k samotnému premiérovi.“⁵¹

2.2 Koizumiho reformní program

„Žádný růst bez reforem“⁵², tento slogan se stal heslem pro všechny Koizumiho reformy. Ostatně s reformami spojil i svůj celý politický život. Reforma se týkala privatizace poštovního a penzijního systému, privatizace čtyř veřejných dálničních korporací, oživení soukromých investic, snížení nezaměstnanosti, pozastavení špatných bankovních půjček, postupného snižování veřejných výdajů – hlavně ve

---

⁵² 小泉純一郎です。「らいおんはーと」で読む、小泉政観の5年間、「Cabi ネット」編集部編、2006年10月18日第1刷発行, str. 64

státní správě a dalších státních organizacích přidružených k vládě a k jednotlivým ministerstvům.

Mezi další prioritní oblasti patřily: životní prostředí, vzdělávání, věda a technologie, obnova měst a regionálních řízení. Dále byly zveřejněny dvě fáze daňových reforem ke snížení dlouhodobého ekonomického propadu a příslib vydání vládních cenných papírů do výše 30 miliard jenů.

„Od devadesátých let japonská ekonomika velmi dlouho stagnovala, lidé ztratili víru v politiku a ve společnosti převládají nálady rezignace“⁵³, řekl Koizumi.

Koizumi se také pokusil změnit proces vládního a stranického rozhodování. Měl-li být dříve schválen návrh, zákon nebo reforma, musel nejdříve projít tzv. *zokugiin* (族議員), následoval proces dalšího schvalování ve straně, a až poté mohl jít určitý návrh do vlády. Pokud by Koizumi postupoval tímto způsobem, jeho reformy veřejného sektoru by asi nikdy schváleny nebyly. Vládní návrhy byly předloženy *Radě pro ekonomiku a fiskální politiku* (経済財政諮問会議) – viz. podkapitola 1.8 a projednávány ve vládě, teprve poté následovala parlamentní a stranická diskuze.

Ekonomové ale upozorňovali na riziko, které hrozí Japonsku v případě, že vláda bude prosazovat reformní kroky najednou a příliš rychle. „Bude velmi obtížné prosadit rozpočtové škrty, jestliže hospodářský růst bude nadále prudce klesat.“⁵⁴

Na rozdíl od domácích ekonomických reforem, program zahraniční politiky nebyl úplně jednoznačný a vymezený, můžeme ale vidět několik hlavních tendencí. Byla to snaha o změnu legislativy, která by usnadnila a jednoznačně vymezila funkci Jednotek sebeobrany a jejich vysílání do mírotvorných akcí v rámci Organizace spojených národů. Dále snaha o vylepšení vztahů mezi Spojenými státy a Japonskem, které byly označeny za prioritu.

„V prvních letech Koizumihovy vlády, když Tanaka Makiko a Kawaguchi Joriko zastávaly post ministryň zahraničních věcí, byl premiér označován za „prezidentského“ předsedu vlády, protože porušil dlouholeté pravidlo – rozhodovat a vést klíčová diplomatická jednání a nenechat zahraniční agendu pouze v rukou

⁵³ 小泉純一郎です。「らいおんはーと」で読む、小泉政観の5年間、「Cabi ネット」編集部編、2006年10月, str. 56

⁵⁴ Koizumi outlines reform plans: Malcom James, J.&P. Morgan, in: CNN business, <http://edition.cnn.com/2001/BUSINESS/asia/05/07/japan.koizumi/>, 03/23/2008

ministra. Tato tendence se ale časem stala téměř opačnou, protože od jmenování Nobutaky Mačimury ministrem se zahraniční politika stala středem zájmu premiéra, a to dokonce více než u jeho předchůdců.“⁵⁵

„Koizumi pracoval, aby posílil vzájemné vztahy se Spojenými státy a propagoval mezinárodní koordinaci v boji proti terorismu. Snažil se revidovat domácí zákonný rámec, který měl rozšířit rozsah japonské účasti v mezinárodních akcích. Za jeho vlády neexistuje vlastně žádné diplomatické selhání. Problém je spíše v neobyčejně nízkém zájmu o zahraniční politiku.“⁵⁶

Koizumiho program byl plný reformních kroků, výhradně na domácí scéně. V rámci zahraniční politiky mu, na rozdíl od té domácí, byla někdy vytýkána nejasnost a neochota řešit některé problémy, návštěvy Jasukuni. Sám Koizumi ale o zahraniční politice své vlády v roce 2004 uvedl: „Uběhly více než tři roky od mé inaugurace ministerským předsedou. Během této doby se zahraniční politika zaměřila především na japonsko – americké vztahy a mezinárodní spolupráci...to byly, jsou a beze změny i nadále budou dva hlavní body japonské zahraniční politiky.“⁵⁷

2.3 Důvody zvolení Koizumiho do čela LDS

Jak se Koizumimu během předvolební kampaně vůbec podařilo zaujmout a získat hlasy spolustraníků LDS a zároveň i podporu široké veřejnosti?

Na první místě u všech politických komentátorů a odborníků je uvedeno Koizumiho osobní charisma, částečná politická nezávislost a minulost nezatížená korupčními skandály. Řadové členy strany ale určitě oslovila politicko – ekonomická témata, jednoduchá rétorika s jasnými prioritami, strukturální reformy, omezení státních výdajů pomocí reformy daňového systému, privatizace Japonské pošty a velkých dálničních korporací.

⁵⁵ Shirashi Takashi: Diplomacy on Koizumi's agenda, in: Japan Echo, duben 2005, svazek 32, speciální vydání, str.8

⁵⁶ Hosoya Juichi: Koizumi's Neglected Foreign Policy Agenda, in: Japan Echo, duben 2006, svazek 33, číslo 2, str.19

⁵⁷ Speeches and statements by prime minister; press conference by prime minister Junichiro Koizumi, 09/27/2004, in: http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumispeech/2004/09/27press_e.html

Další navrhované změny – posílení pravomocí regionální správy, včetně finanční a oslabení principu *amakudari* (天下り)⁵⁸ už jen posílily hlasy, které vynesly Koizumiho do čela strany a celé vlády.

I díky netradičnímu složení nové vlády (pět žen, tři nestraníci) získala hned v následujících červencových senátních volbách LDS neočekávaně 64 senátorů.

Hned po svém zvolení Koizumi zklamal své odpůrce a dal najevo, že na rozdíl od svých předchůdců, on hodlá své sliby plnit. Do konce roku 2001 byl připraven plán racionalizace veřejné dálniční společnosti, ale konzervativní křídlo LDS celý proces zabrzdilo. Podařilo se ale schválit první zákony pro privatizaci Japonské pošty.

Níže uvádím některé ohlasy a názory na Koizumiho a jeho vládní kabinet.

Michal Penn ve svém článku⁵⁹ píše: „V prvním období Koizumiho vládnutí bylo těžké odhadnout a pochopit směřování zahraniční politiky Japonska. Koizumi byl nesmírně populární mezi obyvateli, kteří mu garantovali jeho pozici, ale na straně druhé byl nenáviděn některými členy strany, kteří byli zděšeni jeho výroky o zničení vládnoucí strany, nepodpořili jeho ekonomické reformy. A navíc zahraniční politika byla v rukou nevyzpytatelné a impulsivní Tanaky Makiko, která obecně byla nedůvěřivá vůči Spojeným státům.“

Mačidori Satoši⁶⁰ napsal: „Koizumiho administrativa změnila japonské politické vedení díky souhrnu dvou reforem přijatých vládní administrativou v devadesátých letech: změnou volebního systému v roce 1994 a reformami přijatými mezi lety 1996 – 1998 za vlády premiéra Hašimota. Ve zkratce můžeme říci, že změny ovlivnily vedoucí pozice zákonodárců, linie vedoucí od ministerského předsedy k jednotlivým ministrům a ministerstvům, skrze LDS a jejímu předsedovi. Všechny tyto změny téměř způsobily zánik tradičních pravidel a základů uvnitř strany.“

Po zvolení Koizumiho do čela strany se většina žurnalistů a komentátorů shodla, že tato volba byla vlastně snahou o záchranu celé LDS. Hašimotova vládní, administrativní reforma a změna volebního systému značně oslabila pozice a

---

⁵⁸ amakudari – odchod penzionovaných vysokých státních úředníků do vedení veřejného nebo soukromého sektoru, systém upevňuje vztahy mezi veřejnou a privátní sférou, brání konkurenci a zdravému rozvoji, je příčinou korupce

⁵⁹ Penn Michael: Japan's Persian Gulf Policies in the Koizumi Era, 2006, in: Foreign Policy in Focus, <http://www.fpiif.org/fpiftxt/3336>, 11/12/2006

⁶⁰ Satoshi Machidori: The 1990s Reforms Have Transformed Japanese Politics, in: Japan Echo, červen 2005, svazek 32, číslo 3, str. 40

možnosti LDS. Dříve mohla každá strana při volbách do dolní směnovny nominovat v jednotlivých volebních okrscích více než jednoho kandidáta. Změnou tohoto systému pouze na jednu nominaci přišla LDS o výhodu zvolení více kandidátů v méně osídlených, převážně zemědělských oblastech. Těžiště zdroje jednotlivých hlasů se přesunulo do velkých aglomerací, kde ovšem podpora LDS nebyla tak vysoká. Množství nestraničských a nerozhodných voličů bylo vyšší, což pomohlo především Demokratické straně Japonska. Získání hlasů v takto důležitých aglomeracích zajistilo Koizumimu podporu uvnitř LDS i v dalších letech.

„Když Koizumi zvítězil v předsednických volbách v roce 2001, bylo to díky revoluci uvnitř strany. Viděl, že systém strany způsobuje trvalou ztrátu voličů, a přísahal v jeho zničení. Tak vlastně začal proces znovu získávání důvěry a podpory voličů žijících ve městech.“⁶¹

Koizumiho mediální obraz utrpěl během pěti let vlády několik ran, přesto jeho pětileté období vlády patří mezi tři nejdelší v poválečné historii a pravděpodobně také nejkontroverznější. Koizumi však byl ten, kdo se pokusil vyvést z krize LDS i samotné Japonsko.

2.4 Ekonomická situace v roce 2001 – 2006

Při nástupu premiéra Koizumiho se japonská ekonomika a její růst počítal v záporných číslech. Díky zvýšeným vládním výdajům a neprůhledným půjčkám dále narůstal schodek rozpočtu. Přijetí reformních opatření bylo nutností, ale nebylo jisté, zda se Koizumimu podaří jejich prosazení, protože v dolní komoře parlamentu stále existovalo velmi silné konzervativní křídlo členů LDS.

Ekonomika stagnovala celou dekádu už od roku 1991, kdy se poprvé projevíly negativa tzv. bublinové ekonomiky. V roce 1992 bylo rozděleno 140 miliard jenů v deseti samostatných balíčcích podporujících ekonomický růst, všechny zaměřené na

---

⁶¹ Ikuo Kabashima, Taku Sugawara: Lessons from the LDP Landslide, in: Japan Echo, prosinec 2005, str. 12

veřejné výdaje.⁶² Peníze rozdělené bez příslibu jakýchkoliv reforem ale způsobily, jen ještě větší poptávku, ekonomický růst stále slábl a v následujících deseti letech (1991 – 2000) byl pouze kolem jednoho procenta.

Podle ekonomů, kromě projevů bublinové ekonomiky, pokles způsobily také nepřiměřená fiskální politika, past likvidity, pád růstu celkového faktoru produktivity práce a snížení pracovní doby z 44 na 40 hodin týdně mezi lety 1988 až 1993 (zákon o standardních pracovních podmínkách).

Snížení investic v soukromém sektoru přineslo další problémy, které se projevily především v domácí ekonomice. Nevýhodné bankovní půjčky způsobily krach mnoha bankovních domů.

Proti opětovnému růstu působil i deflační vývoj, pokles cen, což ještě více zkomplikovalo dlužníkům splácení půjček. Tím, že se dlužníci dostávali do problémů, byli komplikací pro věřitele, tedy banky. Banky, respektive podniky, tak nemohly investovat a spotřebitelé zase utrácet. Tento koloběh má za následek celkový hospodářský pokles a dopad na daňové příjmy ve státním rozpočtu. Za nejkritičtější období se označují roky 1998 – 2001. Ekonom Jiří Fárek píše: „Zjevné kořeny obtíží spočívaly v nadbytečných kapacitách, předluženosti, rigiditě trhu práce a vysokých nákladech i nízké efektivnosti ekonomických aktivit. Spolupůsobily i specifické sociální, politické a institucionální charakteristiky – seniorita, celoživotní zaměstnání atd.“⁶³

Při nástupu Koizumiho do čela vlády v dubnu 2001 byl růst hrubého národního produktu 0.2 procenta, schodek rozpočtu dosáhl 660 miliard jenů a nezaměstnanost byla na maximální historické hranici 5 procent.⁶⁴

Makroekonomické výsledky z března 2001 znovu povzbudily prognózy o další nastávající krizi. K narůstající panice přispěl i výrok japonského ministra financí

---

⁶² Kojima Akira: Last Chance for Reform, in: Japan Echo, říjen 2001, svazek 28, číslo 5, <http://www.japanecho.co.jp/sum/2001/280503.html>, 02/10/2008

⁶³ Jiří Fárek: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 9

⁶⁴ Jiří Fárek: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 10

⁶⁵ Adam S. Posen: Japan 2001; Decisive Action or Financial Panic, in: Peterson Institute, <http://www.iie.com/publications/print.cfm?doc=pub&ResearchID=72>, 03/22/2008

Mijazawy Kiičiho, který prohlásil: „Vládní finance jsou blízko kolapsu.“⁶⁵ Schůzka premiéra Moriho a prezidenta Bushe přinesla jen další obavy a dala za pravdu skeptikům „poslední velká krize se blíží a změny jsou nevyhnutelné“. Krátce nato Mori pod nátlakem veřejnosti odstoupil. Podrobnější ekonomické ukazatele – viz. příloha číslo deset.

Fukui Tošihiko z Japonské centrální banky řekl: „...japonská ekonomika konečně dosáhla pomyslného konce dlouhé a bolestivé cesty vyrovnávání se s následky bublinové ekonomiky. Naše hospodářství dosáhlo zaznamenanatelného vývoje...je to pozvolné obnovení trvalého růstu, které se projevuje v průmyslové výrobě i službách, malých i velkých společnostech, městech i na venkově.“⁶⁶

Nepříznivá situace a špatné ekonomické ukazatele se začaly obracet v roce 2003, kdy růst HDP znovu přesahuje hranici jednoho procenta, ale nezaměstnanost stále přesahuje hranici pěti procent. Japonská ekonomika se pozvolna začala vzpamatovávat z recese, a to hlavně díky exportu (2003, 2004), následovalo zvýšení domácí spotřebitelské poptávky a kapitálových investic (2005).

Další pozitivní výsledky přinesl růst obchodu v asijském regionu, především s Čínou (v roce 2003 byl nárůst obchodu s Čínou o více než 30 procent a USA se dostaly až na druhé místo).⁶⁷ Stouply také japonské přímé investice v Číně, které v roce 2003 dosáhly výše 3.3 miliardy dolarů.⁶⁸ Čína se stala odbytíštěm především pro automobily a jejich součásti. Ve srovnání s Čínou, která je dnes středem pozornosti všech světových investorů, mají japonské společnosti stále velký náskok v moderních technologiích, vědě i výzkumu. Čína je oproti tomu až na druhém místě za Japonskem, ale může konkurovat s neuvěřitelně levnou pracovní silou.

Dalšímu růstu japonské ekonomiky přispěla také vysoká úroveň vzdělanosti a kvalifikace pracovníků, moderní technické zázemí a velký počet finančních

---

⁶⁶ JETRO: Recognizing the Long – Term Nature of Japan’s Economic Recovery, in: <http://kwrintl.com/library/2004/focus36.html>, 03/05/2008

⁶⁷ Jiří Fárek: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 11

⁶⁸ Jiří Fárek: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 11

prostředků vynakládaných na výzkum ve výši 3.2 procent HDP. (USA 2.6 procent, EU průměrně 2 procenta)⁶⁹

Japonským firmám se podařilo začít znovu splácet své závazky, začíná růst mezd a stoupá i spotřebitelská poptávka. Za další podpurný stimul je označováno otevření trhu zahraničním investorům, počátek privatizace důležitých státních gigantů. Dařilo se také terciálnímu sektoru, kdy podle údajů zveřejněných ministerstvem hospodářství, obchodu a průmyslu vzrostl tzv. terciální index během roku 2003 o 2.2 procenta.⁷⁰ (tento index se považuje za jednu z hlavních podpurných veličin celkového ekonomického růstu)

Otevření trhu ostatním – zahraničním investorům způsobilo oslabení systému *keirecu* a prodej akcií do soukromých rukou. V devadesátých letech byla přibližně polovina akcií na tokijské burze ve vlastnictví národních bank. Od roku 2001, kdy se tyto akcie začaly rozprodávat, klesl tento vlastnický podíl o čtvrtinu (2003). V roce 2004 byl objem zahraničních investic do japonských akcií asi 77 miliard dolarů (přibližně 30 procent z celkového objemu). V témže roce byl příliv přímých zahraničních investic poprvé větší než vývoz této formy kapitálu z Japonska.

Restrukturalizace, fúze a státní intervence pomohly ke zlepšení stavu bank. V roce 2002 banky stále vykazovaly 8.4 procenta objemu špatných úvěrů, tedy přibližně 244 miliard dolarů.⁷¹ Podle vládních doporučení se do roku 2005 ukazatele měly snížit na polovinu. Hranici se podařilo snížit až na 2.4 procenta hlavně díky přísnější kontrole postižených bank, které byly přinuceny rychleji odepisovat ztrátová aktiva a vymáhat pohledávky.

Pomalou se začala zlepšovat situace nezaměstnanosti. V roce 2002, 2003 byla ještě nad hranicí pěti procent, ale další roky přinesly snížení až o jeden procentní bod. Problém ale nastal v rozdílech mezi zaměstnanci na plný úvazek a tzv. フリーター, *furitá* = brigádníky, což jsou především mladí lidé kolem 25 let, kteří nechtěli jedno stálé

---

⁶⁹ JETRO: Japan Identifies New Policy Challenges to Sustain its Progress, in: <http://kwrintl.com/library/2003/focus30.html>, 03/05/2008

⁷⁰ Jiří Fárek: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 11

⁷¹ již v prosinci 2004 se Koizumimu podařilo, i přes odpor části straníků, prosadit některé důležité body k privatizaci a v únoru 2005 Koizumi řekl, že odmítnutí privatizace japonské pošty je vyslovení nedůvěry vládě

zaměstnání. Vláda musela hledat odpověď na otázku, jak zmírnit tvrdé a náročné podmínky firem tak, aby se mladí lidé nestávali trvalými *furitá*, hledali si stále zaměstnání a pravidelně přispívali do penzijního systému. Byly uveřejněny i další konkrétní body, které mají pomoci změnit a zlepšit pracovní podmínky a příležitosti; zrušení státních regulací ulehčí zaměstnávání pracovníků středního věku, zaměstnávání žen po mateřské dovolené, termínované pracovní smlouvy, výměnné pracovní programy, rekvalifikace, podpora větší mobility pracovníků atd.

Oživení se dotklo také daňového systému. Ve fiskálním roce 2003 klesl meziroční příjem z daní o 1.6 miliardy dolarů. Úspory zahrnovaly daňové úlevy pro výdaje na vědu a výzkum (10 – 12 procent), na IT investice (10 procent), tyto úlevy pomohly zvýšení výdajů do těchto odvětví o 5.5 procent respektive 3.3 procent.⁷² Pro další fiskální rok 2004 byly navrženy další reformy např.: snížení daně kapitálových zisků z nekótovaných akcií z 26 na 20 procent, zvýhodnění a prodloužení systému tzv. zelené daně na automobily, prodloužení možnosti převodu ztrát z pěti na sedm let a další.

V roce 2005 se Koizumimu podařilo zahájit (privatizační zákony byly vládou přijaty už v prosinci 2001, v parlamentu byly schváleny v roce 2004) privatizaci Japonské veřejnoprávní dálniční společnosti (*nihon dōro kōdan*), 日本道路公団, která s platností od 1. října 2005 byla rozdělena na šest společností a dále privatizována.

Koizumimu se během vlády podařilo oživit ekonomický růst, v roce 2006 se podařilo snížit emise vládních obligací pod hranici 30 miliard jenů, tak jak sliboval při své inauguraci. Podle prognózy *Rady pro ekonomiku a fiskální politiku* ale poslední politická opatření pro dosažení základní schodkové rovnováhy (rovnováha věcných nákladů nezahrnuje dluhovou službu) jsou ještě daleko od vyrovnání. Konkrétní opatření je třeba rychle dokončit, jako růst spotřební daně, snížení vládních výdajů, to vše zůstane pro Koizumiho nástupce stejně, jako dokončení daňových reforem.

Dohromady ale Koizumiho vládní administrativa dosáhla schválení a zahájení požadovaných reforem, přílivu zahraničních investorů a investic, který jednak zvyšuje tlak a konkurenceschopnost domácích firem, jednak pomáhá k prosazování globálních trendů, a tím zvyšuje standardy.

⁷² JETRO: Japan Identifies New Policy to Sustain its Progress, in: <http://kwrintl.com/library/2003/focus30.html>, 03/05/2008

2.5 Vývoj LDS a volební výsledky v letech 2001 – 2006

V roli předsedy strany vedl Koizumi LDS do senátních voleb 2001 a 2004, do parlamentních voleb v roce 2003 a 2005. První se konaly senátní volby v červenci 2001 a LDS získala 64 senátorských křesel. Přehled úplných výsledků – viz. příloha číslo jedenáct.

V září 2003 při předsednických volbách LDS se proti Koizumimu postavili hned tři protikandidáti a on sám musel čelit velkému nátlaku, podařilo se mu ale opět bez větších potíží získat předsednické křeslo, které podmínil úspěchem v listopadových parlamentních volbách. Krátce před volbami předsedy strany v roce 2003 bývalý tajemník strany Nonaka Hiromu ohlásil odchod z politiky a vysokých pozic LDS. Při volbě Koizumi porazil také dalšího dlouholetého člena Šizuku Kameie a situace v LDS se začala pomalu měnit, tak jak premiér sliboval. Zbytek oponentů byl označován za „síly odporu“. Nejvyšší vedení strany vždy vyžadovalo poslušnost členů frakce a kontrolovalo všechny stranické fondy, které pak frakce využívaly ve svých kampaních a musely proto podporovat stranická rozhodnutí. Změny nepředložil ale jen Koizumi, už v devadesátých letech přechodem volebního systému ve smíšený (např. kandidáti LDS nemohou nadále soupeřit v jednotlivých obvodech proti sobě) byl systém zpřísněn.

Volby do dolní komory ale nebyly pro LDS tak úspěšné, protože ztratila velký počet poslaneckých mandátů a parlamentní většinu se jí podařilo získat díky koalici s Kómeitó.

Následující rok, 2004, při červencových senátních volbách LDS prohrála a většinu křesel získala Japonská demokratická strana, která se stala největší opoziční stranou.

Již 27. dubna 2005 byly do parlamentu předloženy návrhy poštovních zákonů, a to i bez souhlasu širšího stranického vedení. Neschválení návrhů u vedení rozdělilo stranu a tím také celou politickou debatu o reformách na příznivce a odpůrce Koizumiho. Asi nejdramatičtější okamžiky přišly během léta 2005, kdy nepřijetí reformy poštovního systému v horní komoře parlamentu vyvolalo rozpuštění dolní komory a vypsání nových voleb, které se konaly jedenáctého září. Mnoho komentátorů tento krok označovalo za největší Koizumiho politickou chybu. Vše se ale změnilo pátého července, kdy došlo ve sněmovně k hlasování. Krátce před ním bylo oznámeno, že

počet odpůrců reforem v samotné LDS se zdvojnásobil a šance na přijetí byla jen velmi malá. Nakonec byly zákony o pět hlasů schváleny, i když 37 poslanců LDS hlasovalo proti a 14 se zdrželo nebo nehlasovalo vůbec. Zákony ale musely být schváleny v senátu, kde LDS neměla nadpoloviční většinu, byla v koalici se stranou Kómeitó a potřebovala tedy každý hlas. Sami senátoři, v čele s Aoky Mikiem, chtěli přesvědčit odpůrce, aby reformy podpořili, protože věděli, že nepřijetí by mohlo způsobit rozpuštění dolní komory. Odpůrci žádali po Koizumim, aby reformy znovu přepracoval a zmírnil celý privatizační proces, ale Koizumi odmítl: „Zamítnutí navrhovaných zákonů vidím jako vyjádření nedůvěry vládě.“⁷³ Osmého srpna nebyla reforma o 17 hlasů přijata. Následovalo mimořádné zasedání vlády, která rozpustila dolní sněmovnu a vyhlásila na jedenáctého září nové volby, s oficiálním začátkem kampaně k 30. srpnu.

Hiroši Izumi píše: „Podle výsledků hlasování veřejnost pohlíží na reformy s velmi nízkým zájmem. Je to proto, že zde existuje nedostatečná informovanost, zájem, spojení mezi privatizací a strukturálními reformami. A zatímco o reformy se lidé příliš nezajímají, privatizace má až neuvěřitelnou podporu. To je důvod, proč více než polovina lidí podpořila Koizumiho v rozhodnutí rozpustit dolní sněmovnu a podpořila ho ve volbách. Ale odpůrci privatizace Koizumiho odsoudili a přirovnávali jeho chování k diktátorovi jako byl Hitler.“⁷⁴ V nejzajímavější kampani posledních deseti let Koizumi vyloučil z kandidátky všech 37 poslanců, kteří hlasovali proti privatizaci, a sám nominoval nové kandidáty, veřejně známé osoby, úspěšné podnikatele – nepolitiky. Některé kandidátky měly velmi zvláštní až kuriózní složení a tato volební kampaň se začala označovat „Koizumiho divadlo“ (*koizumi gekidžó*), 小泉劇場.⁷⁵

V zářijových volbách získala LDS 296 z 480 křesel a spolu se svým koaličním partnerem stranou Kómeitó (31 křesel) mohla dále kontrolovat dění v dolní sněmovně. Výhrou ve volbách se ještě více oslabil vliv tzv. železného trojúhelníku = konzervativních politiků, nejvyšších úředníků a vlivných podnikatelů,⁷⁶ což přineslo trochu větší průhlednost dění v politice. Ačkoliv zákonodárci LDS mohli dále

⁷³ Izumi Hiroshi: Koizumi Stakes All on Snap Postal Election, in: Japan Echo, říjen 2005, svazek 32, číslo 5, str. 43

⁷⁴ Izumi Hiroshi: Koizumi Stakes All on Snap Postal Election, in: Japan Echo, Říjen 2005, svazek 32, číslo 5, str. 44

⁷⁵ Jan Sýkora: Koizumiho divadlo roku 2005, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 6

⁷⁶ Steel Gill, Kabashima Ikuo: How the LDP Survives, in: Japan Echo, červen 2006, svazek 33, číslo 3, str. 15

blokovat přijímání reforem díky Radě pro politické události, ve skutečnosti moc byla soustředěna v rukou předsedy a generálního tajemníka.

Po volbách v roce 2005 si vybral Koizumi svůj vládní kabinet i nejvyšší stranické lídry LDS bez konzultace s frakčními lídry. Pokračoval ve snaze o změnu politiky samotné LDS (oslabení vlivů frakcí), která mu v roce 2001 zajistila podporu u regionálních volitelů. Na konci října, můžeme říci ve stranické čistce, byl vypovězen bývalý ministr zemědělství Norota Hósei, protože nepodpořil zákony o privatizaci japonské pošty. Koizumi požádal i dalších 27 ostatních, kteří opět hlasovali proti, aby odešli z LDS. Hašimotova frakce přestala mít hlavní postavení, sám Hašimoto odešel do politického důchodu a vedoucí postavení převzala Moriho frakce. Po volbách v roce 2005 existovalo v LDS devět frakcí, které společně s jejich vedením ztrácejí vliv na předsedu a schvalovací proces ve straně, změny mohou nastat po zvolení Koizumiho nástupce. „Systém frakcí se již zhroutil. Pro jejich představitele je nyní obtížné dále získávat finanční prostředky. Zákon o kontrole politických fondů, změna volebního systému a veřejné mínění přispěly k přeměně frakcí. Tato změna je nevratná“, řekl Koizumi.⁷⁷

Na příkaz Koizumiho bylo prosazeno zvýšení počtu *náměstků tajemníka strany* (*fukukandžičó*), 副幹事長, z dřívějších 19 na 30. Na rozdíl od nynějších 19 pozic, které jsou přiděleny jednotlivým frakcím, bude nových 11 rozděleno poměrným zastoupením jednotlivých bloků, tedy podle počtu hlasů získaných ve volbách.

Další reformní kroky byly zaměřené na koncentraci moci v rukou nejvyšších členů strany. Nejzmiňovanějším příkladem jsou poštovní privatizační zákony, které nebyly předloženy k projednání ve straně a zokugiin, prošly bez tzv. *togi kóšoku* = souhlasu strany. Dále také Koizumi nerespektoval návrhy jednotlivých frakcí na ministerské pozice.

V listopadu 2005 byly také učiněny kroky proti *zokugiin* (族議員) a stranickým zákonodárcům, kteří měli mocenské zájmy při tvorbě jednotlivých zákonů.

Z téměř stovky různých komisí a zvláštních výborů bylo 12 zrušeno a 3 sloučeny. Tajemníci těchto výborů, kteří doposud byli voleni na dobu neurčitou, byli nově voleni pouze na jedno dvouleté období, ve snaze zabránit jejich většímu vlivu.

⁷⁷ Masaki Hisane: Japan's crumbling faction system, in: Asiana times, <http://www.atimes.com/atimes/Japan/GK22Dh01.html>, 11/12/2007

Premiér také pověřil Ótu Seičiho, místopředsedu LDS, ke změně v samotném vedení strany. Nejužší vedení strany dostalo nové pravomoce – výběr kandidátů na post předsedy, vzdělávání zákonodárců atd., které dříve spadaly do moci frakcí.

Volby v roce 2005 ukázaly, že japonští voliči mohou být, celkem úspěšně, mobilizováni pro politické dění. Koizumi ukázal, že LDS nemusí záviset jen na politickém přerozdělování hlasů, že premiér nemusí být jen figurkou v rámci zákulisního dění a rozhodování v LDS. Ukázal, jak populární a silný on sám dokáže být. Na druhou stranu, LDS je stále velmi diferencovanou stranou a rozdíly se projevují hlavně v nestabilitě nové voličské základny. Koizumi si byl dobře vědom, že LDS nemůže dále spoléhat jen na venkovské hlasy, ale musí získat také hlasy v urbanistických aglomeracích. Tito voliči, můžeme je nazvat „jednorázoví“, potřebují nadále přesvědčovat o programu LDS, protože odliv jejich hlasů by v budoucnu způsobil velké volební ztráty.

2.6 Koizumiho vlády

Premiér Koizumi představil poprvé svůj první kabinet 26. dubna 2001.

Hašimotova frakce, nejsilnější v LDS, která měla v Moriho vládě čtyři posty obhájila jen dva, další Moriho frakce získala křesla tři. Kabinet zahrnoval také pět ministryň a tři nestraníky, což bylo v poválečném Japonsku něco nevídaného. Znovu bylo jmenováno celkem sedm ministrů z bývalé vlády. Své dva největší důvěrníky Tanaku Makiko a Šiokawu Masadžúró jmenoval ministry zahraničí a financí. Tanaka Makiko, dcera bývalého premiéra Tanaky, a Koizumi byli zároveň médií prezentováni jako zachránci LDS. Ministryně zahraničí Tanaka Makiko byla vůbec první ženou – ministryní zahraničí v dějinách Japonska a první ministryní zahraničí s plynou angličtinou. Prvním nestraníkem v novém kabinetu byl ministr pro ekonomiku, fiskální politiku a informační technologie Takenaka Heizó, profesor ekonomie na Univerzitě Keiío, jeden z obhájců vládních reforem. Druhým byl ministr pro úřední a regulační reformy Išihara Nobuteru, původně televizní novinář a třetím vládním nesraníkem byla jmenována Tojama Acuko, ministryně školství, kultury, sportu, vědy a technologie.

K získání většiny v dolní komoře vytvořila LDS trojkoalici s Kómeitó⁷⁸ a Novou konzervativní stranou⁷⁹, které byly ve vládě zastoupeny jedním ministrem. Strana Kómeitó měla ministerstvo zdravotnictví, práce a sociálních věcí – Sakaguči Čikara (byla již v Moriho kabinetu) a Nová konzervativní strana měla ministerstvo půdy, infrastruktury a dopravy – Ogi Čikage. Přehled všech ministerstev a členů první Koizumiho vlády – viz. příloha číslo dvanáct.

Hned první den po svém jmenování musela Koizumiho vláda čelit opozici uvnitř strany, která se ale navenek tvářila jednotně, protože zástupci Hašimotovy frakce si byli dobře vědomi Koizumiho mimořádně popularity a chtěli ji využít ve volbách do horní sněmovny v červenci 2001. Hašimotova frakce byla skeptická ke Koizumiho reformám, byla proti jejich prosazení, protože chránila zájmy podnikatelů a farmářů. Opozice si uvědomovala, že téměř 65 procent členské základny LDS tvoří asociace zemědělců, stavebních dělníků, pracovníků pošt a zdravotníků. Z tehdy 346 poslanců LDS v dolní směnovně byla více než polovina členů Hašimotovy frakce, a ta byla úzce spojená a podporovaná stavebním, zemědělským a maloobchodním sektorem.

Strana Kómeitó a Nová konzervativní strana také nevyjádřily přímou a jasnou podporu Koizumiho reformám, ale předseda vlády měl argumenty a dění ve svých rukou. Koizumi mohl rozpustit parlament, vyhlásit nové volby, kdyby zákonodárci nechtěli schválit jeho reformy. Gerald L. Curtis uvádí: „Již brzy zjistíme, zda je Koizumi připraven jít cestou potu, slz a krve.“⁸⁰

V prvním roce vlády se mu podařilo prosadit plán oživení Japonské veřejné dálniční společnosti, ale celkový privatizační plán neprošel u konzervativního křídla LDS (zákony o privatizaci byly přijaty parlamentem až v roce 2004). Kritiku ale sklidil za srpnovou návštěvu svatyně Jasukuni – viz. čtvrtá kapitola, a také za roztržku mezi Tanakou Makiko a jejím náměstkem, která skončila odvoláním ministryně v únoru 2002. Problémem byl spor ministryně se Suzuki Muneem, členem nejlivnější frakce. Tanaka se postavila proti Suzukimu, protože až příliš zasahoval do vnitřních

⁷⁸ Kómeitó, Strana čisté vlády (*kómeitó*), 公明党, založena v roce 1964, v prosinci 1994 se spojila s Novou stranou míru, Šintó heiwa, 新党平和, a v dnešní době používá název Nová strana čisté vlády, Šinkómeitó, 新公明党

⁷⁹ Nová konzervativní strana (*hošu šintó*), 保守新党, vznik v prosinci 2002 z Konzervativní strany, do které vztoupilo pět poslanců z Japonské demokratické strany, pravicová reformní strana, v čele stál Kumagai Hiroši, do listopadu 2003 byla v koalici s LDS a Kómeitó, po senátních volbách se sloučila s LDS

⁸⁰ Gerald L. Curtis: The logic of Japanese politics, 1999, str. 336

záležitostí ministerstva. Koizumi dal veřejně Tanace Makiko za pravdu, ale stejně ji musel odvolat, protože potřeboval hlasy při schvalování nového rozpočtu. Hned po odvolání ministryně provedl deník Jomiuri šimbun průzkum veřejného mínění, který ukázal, že podpora Koizumiho kabinetu díky tomu klesla z necelých 70 procent na 47 procent.⁸¹ Po jmenování nového ministra, jímž se stala Kawaguči Joriko, byl vypracován návrh reformy tohoto ministerstva, aby se nemohly opakovat nepřiměřené zásahy dalších politiků.

V červenci 2002 vydala komise zabývající se změnami na ministerstvu zahraničí zprávu, ve které doporučovala ministryni jmenovat 20 procent ambasadorů z řad soukromého sektoru, ve snaze nadále omezovat vliv vysokých úředníků.

V září 2002 vyměnil Koizumi sedm členů svého 17 členného kabinetu. Janagisawa Hakuo byl nahrazen Takenakou Heizóem, sestal ministrem pro ekonomiku a fiskální politiku a tyto dvě funkce byly sloučeny. Agenturu obrany nově řídil Išiba Šigeru, další změny pak nastaly v rezortu zemědělství, veřejné bezpečnosti a ochrany obyvatel – viz. příloha číslo jedenáct.

V témže roce získal Koizumi důvěru lidí zpět, protože navštívil Severní Koreu, podepsal komuniké o zlepšení vzájemných vztahů (Pchongjanská deklarace) a otevřeně hovořil o japonských občanech unesených do Severní Koreje.

Druhá Koizumiho vláda začala úřadovat 19. listopadu 2003 opět s cílem prosadit zmiňované reformy. Zůstalo pouze šest ministrů z minulé vlády, dva ministři začali řídit nový resort a nově bylo jmenováno devět členů vlády.

V září 2004 premiér Koizumi opět zreformoval vládní kabinet, jedním z nově jmenovaných ministrů byl ministr zahraničí Mačimura Nobutaka. Hlavní ministr přes finanční otázky Takenaka Heizó byl také pověřen dohledem nad průběhem privatizace Japonské pošty. Ke změně došlo i v rámci LDS, kdy novým generálním tajemníkem strany se stal Cutomu Takebe, velký zastánce premiérových reforem.

Třetí Koizumiho vláda byla sestavena 21. září 2005, ale již na konci října 2005 dochází k několika výměnám, tajemníkem vládního kabinetu je jmenován Abe Šinzó

---

⁸¹ Steel Gill, Kabashima Ikuo: How the LDP Survives, in: Japan Echo, červen 2006, svazek 33, číslo 3, str. 15

a Aso Taró ministrem zahraničí. V tomto složení úřadovala poslední Koizumiho vláda až do své demise 26. září 2006.

Druhá a třetí Koizumiho vláda včetně uvedených změn – viz. příloha číslo třináct.

Následující rok, 20. září 2006, je předsedou LDS zvolen Abe Šinzó a Koizumi po pěti a půl letech odchází z úřadu.

2.7 Politická kultura

Na závěr této kapitoly bych se ještě ráda podrobněji zmínila o termínu politická kultura, který má v japonském kontextu přece jen trochu modifikovaný význam, vycházející především z odlišného historického kontextu než v západních zemích.

Na konci devatenáctého století, v období Meidži, se Japonsko plně otevřelo a konfrontovalo se západní kulturou a jejími vlivy. Po více než čtvrt tisíciletí izolovaná země se začíná porovnávat s vyspělejším světem. Úsilí o co nejrychlejší hospodářský rozvoj a srovnání životní úrovně přináší termíny – *fukoku kjóhei*, *šokusan kógjó* (富国強兵、殖産興業) neboli bohatá země, silná armáda, zvýšení výroby a podpora průmyslu. Naplnění cílů vyjádřených pomocí těchto termínů vyžadovalo potlačení zájmů jedince, vyzdvižení skupiny a nadřazení politického hlediska nad ostatní aspekty společenského života – kulturu, hospodářství atd. Japonský historik Murajama Masao přirovnává nadřazení skupiny nad zájmy jednotlivce k situaci při lovu chobotnic: Obdobně jako chobotnice, která se nasouká do baňky se zúženým hrdlem a nemůže již ven, je i člověk uzavřen v daném kolektivu, v jehož rámci se musí pohybovat tak, aby nenarušoval atmosféru harmonie a nepoškozoval bezprostřední mezilidské vztahy. Svět uvnitř je přitom téměř neprodyšně oddělen od světa vnějšího a cílům takto relativně uzavřené skupiny je podřízena i její struktura.⁸² Verifikace tohoto tvrzení je patrná v politické sféře, kdy záležitosti státního významu jsou nadřazené zájmům individua a sebeobětování se ve prospěch společnosti je měřítkem popularity a úspěšnosti.

S politickou kulturou je spojen také termín politická moc, *kenrjoku* (権力), nebo-li moc, vliv a fyzická síla; reálná politická moc, *džicurjoku* (実力). Význam termínu politická moc je spojován s vlastní autoritou, která je vnímána jako bezmezná,

⁸² Jan Sýkora: Blýskání na lepší časy v nedohlednu, in: Mezinárodní politika, číslo 5, rok 2003, str. 10

nekontrolovatelná. Reálná politická moc je podle Sýkory ovlivněna několika faktory. Píše: Na prvním místě je to *hara* = schopnost jedince spolehlivě rozpoznat správné od špatného, *kan* = schopnost jemné vyjednávací taktiky v závislosti na průběžně se měnících okolnostech, *newaza* = dovednost usnout, neboli schopnost zapomenout na minulost, *mibun* = příslušné společenské postavení, *kenami* = náležitý rodinný původ a *kaban* = dostatek finančních prostředků.⁸³

Chtěla bych ještě zmínit také vliv konfucianismu na japonskou politickou kulturu. Samotné konfuciánské učení je založeno na společenské harmonii, ztotožnění jedince s jeho sociální rolí. Vztahy jsou znázorněny na poměru *otec – syn*, *vládce – poddaný*. Otec, stejně jako vládce, je velkorysý, autoritativní, syn, stejně jako poddaný, poslušný, podřízen autoritě. Na tomto modelu je založena také struktura japonské společnosti, respektive její jednotlivé jednotky – rodiny, školy, firmy, politické strany apod. Úctu k autoritě, služebně staršímu nacházíme v hierarchii politických stran – postupný posun od méně důležitých k prestižním postům – platilo i v případě Koizumiho.

Jak jsem se pokusila uvést a vysvětlit, termín politická kultura, obecně řečeno politické hodnoty jednotlivého národa, je v Japonsku chápán odlišně. Nemůžeme tedy očekávat, že snaha o změny, jak hospodářské tak politické, které premiér Koizumi sliboval ve své kampani a v křesle premiéra a které během vykonávání své funkce prosadil (oslabení vlivu frakcí LDS, změny při volbě předsedy strany, oslabení systému keirecu), mohou být dostatečně patrné a dlouhotrvající. Nezměníme-li totiž kritéria, která hodnotí politiky a politiku jako takovou, nezměníme ani oblast reálné politiky.

---

⁸³ Jan Sýkora: Blýskání na lepší časy v nedohlednu, in: Mezinárodní politika, číslo 5, rok 2003, str. 10

Třetí kapitola – Reforma poštovního a penzijního sektoru

3.1 Reforma Japonské pošty

V létě 2005 předložila Koizumiho vláda poslanecké sněmovně šest návrhů zákonů na privatizaci Japonské pošty, které byly hlavním bodem celého Koizumiho programu. Návrhy byly v dolní sněmovně pátého července o pět hlasů těsně schváleny, ale horní komora je o sedmnáct hlasů zamítla. Koizumi k vyslovení nesouhlasu řekl: „Chci se zeptat přímo lidí, jestli jsou pro nebo proti reformě pošty... řešení přijaté horní sněmovnou znamená, že privatizaci poštovního systému nepotřebujeme. Můžete dokonce říci, že moje rozpuštění parlamentu je rozpad poštovního systému. Jste pro nebo proti? Já se zeptám přímo lidí.“⁸⁴ Privatizace neprošla kvůli několika neposlušným senátorům LDS a Koizumi se spolehl na fakt, že jestliže se občané

---

⁸⁴ Izumi Hiroshi: Koizumi Stakes All on Snap “Postal Election“, in: Japan Echo, říjen 2005, svazek 32, číslo 5, str. 42

vysloví pro reformu, tedy LDS získá dostatečný počet mandátů v dolní sněmovně, tito odpůrci pod nátlakem veřejného mínění nebudou moci podruhé hlasovat proti.

Horiuchi Micuo, člen LDS, který nakonec hlasoval proti, řekl: „V zásadě s privatizací pošty souhlasím, ale nemohu tolerovat povýšenost ministerského předsedy, který nepřipouští vůbec žádné změny.“⁸⁵

Následovaly tedy volby, které byly také otázkou pro občany Japonska o jeho dalším směřování. Zda země projde všemi reformami a otevře se západnímu politicko – ekonomickému systému, nebo bude pokračovat v cestě v čele s vládními byrokraty a prvky socialismu.

Po Koizumiho vítězství byla 11. října 2005 privatizace pošty schválena v dolní, a poté i v horní komoře parlamentu a přijaté zákony stanovily zpětně její začátek na 1. října 2007.

Japonská pošta (*nippon jūsei kōsha*), 日本郵政公社, je největším a nejdůležitějším subjektem v japonském hospodářství. Celková hodnota byla oceněna na 350 miliard jenů. Skládá se (od 1.4. 2007) ze čtyř hlavních sekcí: Poštovní společnosti (*nihon jūbin*), 日本郵便, Poštovní pobočky (*jūbin kōjoku*), 郵便局, Banky Jūčo (*jūčo ginkó*), ゆうちょ銀行 a Pojišťovací společnosti Kampo (*kampo seimei*), かんぽ生命. Jūčo je jednou z největších bank světa s vkladem 231 miliard jenů (31.3. 2007), Kampo je největší pojišťovna světa s vkladem 116 miliard jenů (31.3. 2007)⁸⁶. Japonská pošta má přibližně 25 000 poboček po celé zemi a spravuje 30 procent veškerých úspor obyvatel a 30 procent životních pojistek.⁸⁷

Připomeňme si nyní některé důvody, proč se o privatizaci tolik mluvilo a bojovalo. Japonská pošta je velmi oblíbená u průměrných Japonců (hlavně u obyvatel venkova) jako bezpečná instituce, která nabízí výhodné úrokové sazby, možnosti rychlého výběru spoření, výhodné půjčky – spíše pro rodiny a malé podniky než pro soukromý sektor. Pošta plní úlohu upisovatele japonských státních obligací, v roce 2005 měly státní dluhopisy celkovou hodnotu 140 miliard jenů, což je asi dvacet

⁸⁵ Izumi Hiroshi: Koizumi Stakes All on Snap “Postal Election“, in: Japan Echo, říjen 2005, svazek 32, číslo 5, str. 46

⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Japan_Post, 07/20/2008, jako celek je Japonská pošta největší finanční institucí světa

⁸⁷ Jan Sýkora: Koizumiho divadlo roku 2005, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 7;

Sakai Joshihiro: The privatization of Japan Post is Unstoppable, http://www.csis.org/component/option,com_csis_pubs/task,view/id,4329/type,3/2007/11/12

procent celkového státního dluhu.⁸⁸ Pošta je také zdrojem podpory LDS (finanční podpora jednotlivých poslanců při volebních kampaních), pošta financovala veřejné práce [stavby silnic, dálnic atd.] a politici tím získávali hlasy místních obyvatel i velkých firem. Poskytovala i kariérní postup po odchodu z politiky (členové stany opouštěli ministerstva a přijímali lukrativní nabídky Japonské pošty) a vždy zaměstnávala velké množství státních zaměstnanců – 280 tisíc pracovníků na plný, 120 tisíc pracovníků na částečný úvazek, tj. celkem přibližně 30 procent všech vládních úředníků. Úspory do výše deseti milionu jenů byly garantovány vládou bez poplatků, zatímco u soukromých bank se musí za stejnou výhodu platit tzv. pojištěním vkladu. V praxi to znamená, že lidé v bance vlastní i několik účtů s uvedeným vkladem. Júčo a Kampei také neplatí žádné daně a nemají kapitálové požadavky, tedy nemají vysoké náklady a nemohou být koupeny jiným subjektem.

Jinými slovy byla Japonská pošta systémem úspor a životních pojištění využívaným k podpoře státních bank, akciových společností a podniků prostřednictvím fiskálního investičního rozpočtu určeného v souladu s vládním rozpočtem. Finance poskytované Japonskou poštou byl převáděny do fondů ministerstva financí, které postupně rozdělovalo tyto finanční prostředky mezi jednotlivé vládní subjekty (ty pak podporovaly veřejné práce ve venkovských oblastech a poskytovaly půjčky na finanční projekty s nejasným ziskem). Úspory v Japonské poště byly jedním z nejdůležitějších zdrojů těchto fondů. Po reformě z dubna 2001 subjekty doposud závislé na státních fondech začaly budovat své vlastní fondy, ve formě cenných papírů, nebo měly podíl v dluhopisech vydávaných ministerstvem financí. Převážná většina (80 procent) poštovních úspor je nyní investována ve spolehlivých aktivech jako jsou vládní dluhopisy, cenné papíry s vládními garancemi. V roce 2003 byla Japonská pošta reorganizována a začala být řízena správní radou, která je přímo podřízena vládě a zodpovídá za všechny čtyři její složky.

Budování infrastruktury v padesátých a šedesátých letech minulého století také těžilo z fondů Japonské pošty. Při bankovní krizi v devadesátých letech nabídly poštovní úspory alternativu pro obyvatele, kteří by jinak měli peníze v hotovosti, nebo by je poslali do zahraničních bankovních domů. Ve skutečnosti je Japonská pošta velká nekonkurenční firma podporující veřejně prospěšné stavby s nízkým nebo žádným výnosem. Dlouholetý rychlý růst japonské ekonomiky může být spíše přisuzován

⁸⁸ Jan Sýkora: Koizumiho divadlo roku 2005, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str.6

jiným faktorům než podpoře Japonské pošty, zakrývá tak základní neúčinnost celého systému.

A proč vlastně Koizumi tolik prosazoval privatizaci Japonské pošty a spojil s ní i svoji politickou kariéru? Privatizace má přinést finance na kapitálový trh, a tím posílit stabilitu a ekonomický růst. Dosavadní systém omezuje konkurenci jednotlivých bankovních domů a pojišťoven díky státním subvencím a zárukám. Zvýhodněné poskytování půjček spřízněným firmám, financování neekonomických projektů mohou být příčinou vládní korupce. Dochází k deformaci daňového systému od doby, kdy daňoví poplatníci začali dotovat neprůhledné transakce. V neposlední řadě má nerozdělení kapitálu pasivní, zpomalující dopad na ekonomický růst (více prostředků na kapitálovém trhu posiluje ekonomické aktivity). Posílení soukromého sektoru a jeho konkurenceschopnosti má vést k větší transparentnosti, k úsporám vládní administrativy a omezení klientelismu.

Odpůrci argumentovali, že v Japonsku není dostatek infrastruktury a průmyslu, kam by bylo možno investovat a nedojde tak k maximálnímu zhodnocení vložených peněz na domácím trhu a investice budou soustředěny v zahraničí.⁸⁹ Odpor k privatizaci zastávalo také konzervativní křídlo LDS, které se obávalo omezení přístupu k veřejným financím a přerušení sítě dlouhodobých osobních vazeb. Občané se báli zhoršení dostupnosti poskytovaných služeb v odlehlejších oblastech.

Premiér Koizumi předložil sněmovně celkem šest zákonů, které měly rozběhnout privatizaci Japonské pošty, s celkovou dobou trvání 10 let, od dubna 2007 do března 2017. Níže uvádím nejdůležitější kroky a teze schváleného balíčku příslušných zákonů.

S platností od 1. dubna 2007 je Japonská pošta rozdělena do čtyř oddělených společností ovládaných holdingovou společností – Japonská poštovní holdingová společnost (*júbin džigjó kabušiki kaiša*), 郵便事業株式会社, která bude zodpovídat za poštovní službu, úspory, životní pojištění a síť poboček japonských pošt. Každá společnost bude hospodařit na „vlastní účet“. Dochází také ke zrušení úrokových subvencí a vládních záruk na depozita. Všechny akcie budou na počátku vlastněny

⁸⁹ Tanaka Naoki: Júsei mineika wa ičirizuka (Privatizace státní pošty je milníkem), Weekly Tójo Keizai, 29.1.2005, in: Jan Sýkora: Koizumiho divadlo roku 2005, in: Mezinárodní politika, č. 3/2006, str. 7

vládou. Bude vytvořena poštovní privatizační komise o pěti členech jmenovaných na tři roky, která bude zodpovídat za průběh a průhlednost privatizace.

Do března 2017 prodá holding část akcií, avšak nadále si ponechá vlastnictví alespoň jedné třetiny všech akcií. Holding ale má právo zpětného nákupu akcií. (Tento kompromis o zpětném nákupu vyvolává pochybnosti o privatizaci celého systému. Poštovní služba a její síť tak bude asi i nadále vlastněna holdingem).

Síť Júbin kjoku bude spravovat pobočky a provozovat poštovní služby, bude nabízet služby svých dceřiných společností.

Již existující poštovní úspory a dluhopisy životního pojištění budou mít dále vládní garanci a existující rezervy v těchto vytvořených kontech budou umístěny ve vládních cenných papírech.

Zaměstnanci pošt ztratí status státních zaměstnanců.

Pojišťovací společnosti a spořicí fondy budou stejně jako celý holding daněny jako obchodní společnosti.

Pojišťovací společnosti a spořicí fondy mají právo na licenci, která jim poskytuje stejná práva jako obchodní společnosti, doma i v zahraničí. Tempo udělování licencí určí poštovní privatizační komise.

Spořicí fondy budou muset přispívat do pojišťovacího systému, v souladu se změnami v penzijním sektoru.

Na závěr je třeba říci, že proběhne-li privatizace až do konce, stejně podle odborníků neoslabí pozici Japonské pošty jako finančního giganta (připomeňme právo vykoupení akcií zpět). Vládní podpora, bezpečné investování do vládních dluhopisů a další výhody oproti soukromému sektoru budou pokračovat. Nechť výraznějšího oslabení výsadního postavení tak pravděpodobně dlouhodobě nepomůže růstu ekonomiky ani proměně v moderní finanční instituci. Nerozdělení kapitálu se všeobecně považuje jako negativní jev v každé ekonomice. Demografické studie předpokládají postupný úbytek obyvatel, zatímco koeficient závislosti (= stárnutí společnosti) bude významně stoupat, což se projeví ve snížení životních standardů, snížení růstu HDP a poklesu produktivity. Jestliže i nadále Japonská pošta jako celek bude vlastnit větší část příjmů a rezerv, rozdělovat je s žádným nebo malým ziskem, pak nebude schopna vzdorovat předpokládanému poklesu a stárnutí společnosti.

Na druhou stranu ale může dojít k znemožnění zpětného vykoupení akcií, velkému zájmu zahraničních investorů (tak, jak vláda předpokládá) a celkovému dlouhodobému ekonomickému růstu.

3.2 Změny v penzijním systému

Japonská penzijní soustava je systém průběžného penzijního financování, která se skládá ze dvou druhů důchodů.

1. **národní penzijní systém** (*kokumin nenkin*), 国民年金, který obsahuje tzv. **základní důchod** (*kiso nenkin*), 基礎年金
2. **osobní plán penze** (*kósei nenkin*), 厚生年金 a čtyři druhy **společné penzijní pomoci** (*kjósai nenkin*), 共済年金

10. února 2004 předložil premiér Koizumi a jeho vláda v poslanecké sněmovně soubor návrhů zákonů penzijní reformy, které byly pátého června téhož roku schváleny. Cílem reformy bylo navýšení plateb aktivního obyvatelstva v penzijním systému.

Úředníci, státní zaměstnanci, dělníci a ostatní pracovníci s měsíčními platy jsou zahrnuti do *osobního plánu penze* (*kósei nenkin*), 厚生年金 nebo do jednoho ze čtyř druhů *společné penzijní pomoci* (*kjósai nenkin*), 共済年金. Většina pracovníků v soukromém sektoru patří do osobního plánu penze. Státní zaměstnanci, zaměstnanci v zemědělství a privátních školách do společné penzijní pomoci. Všichni tito pracovníci zároveň patří i do národního penzijního systému.

Každoroční příspěvek do osobního plánu penze nebo do společné penzijní pomoci každého jednotlivce činil od října 1996 13.58 procent celkového ročního příjmu, kdy polovina byla hrazena zaměstnancem a druhá polovina zaměstnavatelem. Nově schválená reforma zvyšuje tento podíl o 0.354 procentního bodu ročně, s platností od října 2004. Podíl se bude dále každoročně zvyšovat, vždy v září, až do roku 2017, kdy by měl dosáhnout 18.3 procenta. Shodně s tím se zvýší částka placená zaměstnancem z nynějších 6.79 procent na 9.15 procent celkového ročního příjmu. Celkový nárůst příspěvků je 35 procent.

Zaměstnanci s průměrným platem 360 000 jenů měsíčně (plus roční bonusy rovnající se 3.6 násobku měsíčního platu) se od října 2004 zvýší příspěvek o téměř 20 000 jenů a poroste až do roku 2017, kdy dosáhne kolem 1 030 000 jenů ročně, s podílem zaměstnance kolem 514 000 jenů.

Ti, kteří nespádají (osoby samostatně výdělečně činné, studenti, nezaměstnaní) do osobního plánu penze nebo společné penzijní pomoci, jsou zahrnuti pouze do *národního penzijního systému (kokumin nenkin)*, 国民年金, který zajišťuje tzv. *základní důchod (kiso nenkin)*, 基礎年金.

Příspěvky do tohoto systému vzrostou vždy v dubnu o 280 jenů z dnešních 13 300 na 16 940 jenů měsíčně v roce 2017. Navíc dojde i k navýšení dotací ze státního rozpočtu. Celkové důchodové výdaje jsou dnes hrazeny z rozpočtu jednou třetinou, ta se do roku 2009 dostane na polovinu celkové sumy.

Penzijní systém zahrnuje také ženy v domácnosti, které mají nárok na základní důchod, a část finančních prostředků spořených manželem, viz. níže.

Nárok na vyplácení plné výše důchodu vzniká po 40 letech přispívání do penzijního systému, tj. povinnost platit je od 20 do 59 let věku.

Osobní plán penze a společná penzijní pomoc mají dvě základní finanční složky: *paušální důchodová sazba*, která je placena všem občanům v systému a tzv. *další příjmy* vypočítávané na základě průměru předdůchodových příjmů přizpůsobených aktuální hodnotě. Index převodu dřívějších příjmů na aktuální hodnotu je přehodnocován pomocí tempa růstu čistých příjmů. Na základě nově přijaté reformy bude index po „výjimečnou dobu“ vystaven zápornému vyrovnání na základě dvou demografických faktorů, poklesu počtu participantů a růstu porodnosti až do roku 2023. První faktor znamená, že rozsah příspěvků bude snížen tak, aby se vyrovnal menšímu počtu participantů do systému. Počet participantů bude vypočítáván každý rok, a to na základě aktuálního poklesu. Druhý faktor se přizpůsobí skutečnosti, že délka lidského života se prodlužuje, a zvyšují se tedy také náklady. Celkově se podle prognóz mluví o záporné hodnotě 0.9 procentního bodu ve zmiňovaném období.

Vraťme se k výše uvedenému příkladu: celkový příjem našeho zaměstnance je přibližně 5.6 milionu jenů, po všech srážkách je čistý roční příjem 4.7 milionu jenů (393 000 měsíčně). Průměrný příjem manželů v důchodu, po odpracování 40 let, je 233 000 jenů, což je 59.3 procent z 393 000 jenů. Těchto necelých šedesát procent je

odborníky na důchodovou reformu nazýváno *koeficient důchodového výměru*, který poklesne do roku 2023 na 50.2 procenta za předpokladu, že růst spotřebitelských cen bude kolem jednoho procenta a růst mezd kolem 2.1 procent. V příštích dvaceti letech tedy hladina vyplácených příjmů = důchodů poklesne o 15 procent v porovnání se mzdami zaměstnanců. Reformní legislativa garantuje, že koeficient důchodového výměru neklesne pod 50 procent, jako v uvedeném příkladu a „výjimečná doba“ záporného vyrovnání skončí před poklesem koeficientu na uvedených 50 procent. Tyto reformní opatření mají zabránit strachu a obavám, že vyplácené důchody budou dále prudce klesat.

Ráda bych nyní uvedla změny a úpravy výhod v penzijním systému. Lidé ve věku 60 až 64 let, kterým byl vyplácen důchod a byli stále také zaměstnanci, se důchod snižoval o 20 procent bez ohledu na jejich příjem. Toto pravidlo reforma ruší, aby neodrazovala starší populaci od výdělků. Zároveň ale tito lidé budou podřízeni pravidlu, že přesáhne-li důchod a mzda 280 000 jenů měsíčně společně s bonusy, bude důchod snížen o 50 procent z částky nad tento příjem od počátku dubna 2004.⁹⁰ Pro věkovou skupinu obyvatel 65 až 69 let, jejichž příjem je vyšší než 480 000 měsíčně – důchod a plat, bude důchod snížen o 50 procent z částky nad tento příjem. Pro skupinu nad 70 let tato omezení neplatí.

Ženy rozvedené po dubnu 2007, které doposud neměly žádný nárok na důchodové dávky vypočítávané z příjmů bývalého manžela, mají nárok na důchodové příjmy až do výše 50 procent hodnoty příspěvku nashromážděného během manželství, po vzájemné dohodě obou exmanželů. Navíc od dubna 2008 mají podle reformy rozvedené ženy, které byly v domácnosti, automatický nárok na 50 procent důchodu manžela. Vychází se z předpokladu, že i když příspěvky platil manžel, žena ve skutečnosti přispívala stejným dílem prací, kterou vykonávala doma, platí i naopak.

Vdovy mladší 30 let mají od dubna 2007 právo na vyplácení manželova důchodu pouze po dobu 5 let. Ženy a muži čerpající mateřskou dovolenou od dubna 2005, maximálně tři roky, jsou bráni jako plně pracující a nekrátí si tak počet odpracovaných let (alespoň 40) započítávaných do důchodového systému.

---

⁹⁰ Takajama Norijuki: Changes in the Pension system, in: Japan Echo, říjen 2004, str. 10, svazek 31, číslo 5, str. 11

Každý občan má právo na vyplácení jedné penze. Tělesně postižení občané, kteří konají výdělečnou činnost a platí důchodové příspěvky, mají od dubna 2006 nárok na sociální příplatek i důchod.

Lidé s nízkými příjmy zahrnutí v národním penzijním plánu přispívají od července 2006 jednou třetinou až čtvrtinou celkového příspěvku.

Reforma nezahrnuje občany pracující v zahraničí, placené zahraniční firmou, ale zahrnuje občany pracující v zahraničí pro firmu japonskou, výše příspěvků je stejná neohledně na počet let strávených v cizině.

Přijaté zákony reformují také další spoření v rámci důchodového systému. Zvyšuje se suma, kterou je možno si ukládat do soukromých penzijních fondů z 36 000 na 46 000 jenů měsíčně v případě jednoho fondu a z 18 000 na 23 000 jenů v případě více než jednoho. V případě zaměstnaneckých fondů je zvýšení z 15 000 na 18 000 jenů měsíčně. Pro živnostníky zůstává částka stejná, tj. 68 000 jenů. Zvýšení příspěvků má vyrovnat klesající důchodové příjmy.

Odpůrci reformy předpokládají, že společnosti pod tíhou zvýšených nákladů sníží každoroční počet přijímaných zaměstnanců – absolventů i starších. Ministerstvo obchodu a průmyslu odhaduje, že díky vyšším příspěvkům ztratí práci až milion lidí a procento nezaměstnanosti vzroste o 1.3 bodu. Další každoroční zvyšování po dobu příštích 15 let se bude projevovat pokračujícím deflačním tlakem na japonskou ekonomiku.

Cílem reformy je postupem času, co nejvíce snížit dluhy v penzijním systému ve výši 500 miliard jenů, pomocí zvyšování příspěvků, zvyšováním příjmů ze státního rozpočtu a snížením vyplácených důchodů. V budoucnosti ale zvýšení příspěvků spolu se snížením důchodů způsobí, že partcipanti budou čerpat důchod pouze do výše 80 procent jejich příspěvků. Ti, kteří důchod již čerpají, musí počítat s každoročním snížením o 0.9 procent.

Jako kompenzaci počítá vláda s růstem čistého příjmu o 2.1 procent ročně. Důchodci s příjmem 233 000 jenů měsíčně ve věku 65 let dostanou přibližně 240 000 jenů měsíčně v roce 2023, tedy ve věku 84 let. Nominální důchody zůstanou stejné, ale poroste výše čistého příjmu domácností o 40 procent, koeficient důchodového výměru se zastaví na hranici 60 procent ve věku 65 let a bude ubývat na 43 procent ve věku

84 let, tedy slib, že koeficient neklesne pod 50 procent neplatí pro seniory, kteří jsou již v penzi.⁹¹

Změny pravděpodobně nastanou také v poklesu přispěvatelů do systému. V lednu 2002 zveřejnil *Národní institut pro výzkum obyvatelstva a sociálního zabezpečení* (*kokuricu šakai hošó – džinkó mondai kenkjúdžo*), 国立社会保障 人口問題研究所, výsledky svého výzkumu vývoje japonské populace, který má tři varianty: vysoká, střední, nízká. Jako počáteční ukazatel je brán údaj z roku 2002, kdy Japonsko mělo 126, 93 milionů obyvatel⁹².

	vysoká varianta:	střední varianta:	nízká varianta:
2002	126, 93 milionu	126, 93 milionu	126, 93 milionu
vrchol růstu obyvatel	2009 128, 15 milionů	2006 127, 74 milionu	2004 127, 48 milionu
2050	108, 25 milionu	100, 6 milionu	92, 03 milionu

Problémem není jen stárnutí společnosti, ale také snižování počtu přispěvatelů do systému, tedy pracující populace. Tabulka uvádí nárůst počtu obyvatel důchodového věku. Údaj z roku 2050 ukazuje, že 35,7 procent obyvatel bude ve věku 65 let a starší, tedy každý 2.8 Japonec bude důchodce.⁹³

2000	2013	2035	2043	2050
22, 04 milionu	30 milionů	35 milionů	36, 47 milionu	35, 86 milionu

⁹¹ Takajama Norijuki: Changes in the Pension system, in: Japan Echo, říjen 2004, svazek 31, číslo 5, str. 10

⁹² údaje zveřejnil v lednu 2002 Národní institut pro výzkum obyvatel a sociálního zabezpečení, <http://www.ipss.go.jp/pp-newest/e/ppfj02/ppfj02.pdf>, 02/20/20

⁹³ Takahashi Shigesato: How to Read the New Projection of Japan's Population, in: Japan Echo, říjen 2002, svazek 29, číslo 5, str. 43

Nevýhodou reforem schválených Koizumiho vládou je, že jejich působení a výhled do budoucnosti sahá pouze do roku 2023 a nezahrnuje prognózy stále většího úbytku jednotlivých participantů.

Od roku 2009 se zvedne podíl peněz přicházejících ze státního rozpočtu z dnešní jedné třetiny na polovinu, tedy tyto výdaje bude pokrývat větší množství prostředků z daní. Daně jsou zcela přirozeně odděleny od příspěvků placených jednotlivými participanty do penzijního plánu a je potřeba znovu uvážit, do jaké míry je to vůbec možné, protože daně budou stále více pokrývat část penzijního plánu, a tedy bude nutné je zvyšovat a přenášet stále větší zátěž na rodiny, obyvatele.

Otázka reformy penzijního systému se změnila v politickou hru, protože bylo odhaleno mnoho úředníků, zaměstnanců i politiků, kteří řádně, nebo dokonce vůbec příspěvky neplatili, a objevilo se mnoho hříšníků, kteří nebyli v systému vůbec vedeni, ačkoliv je to povinností pro všechny obyvatele od 20 do 59 let.

Ráda bych na závěr uvedla některé výsledky výzkumného projektu Univerzity Waseda vedeného profesorem Šin'ičiem Kitaokou z Tokijské univerzity⁹⁴.

Otázka	++	+	výsledek
Zajímá Vás systém veřejné sociální péče?	58.5% „ano, zajímám se“	33.9% „alespoň trochu se zajímám“	přes 90% dotazovaných má větší či menší zájem na krocích vlády v oblasti veřejné sociální péče
Zajímají Vás změny v důchodovém systému?	70.5% „ano, zajímám se“	23.8% „alespoň trochu se zajímám“	
Stát se má starat o lidi v důchodovém věku „A“	82.2% dotazovaných odpovědělo, že zcela souhlasí s A nebo je spíše pro A		

⁹⁴ Takahashi Shigesato: How to Read the New Projection of Japan's Population, in: Japan Echo, říjen 2002, svazek 29, číslo 5, str. 44

Důchodci mají žít pouze ze svých životních úspor a spoléhat na pomoc rodiny „B“			dnešní japonská společnost očekává pomoc státu v důchodovém zabezpečení, nechce se spoléhat pouze na životní úspory
Myslíte si, že Vám bude jednou vyplácen důchod?	66.9% „ano“	29.6% „ne“, „pravděpodobně ne“	

V další části zaměřené na mezigenerační rozdíly nacházíme podstatné rozdíly v očekávání a odhadech dopadu nových reforem. Zjednodušeně můžeme říci, že stejně jako v Evropě dochází i v Japonsku ke stárnutí populace. Stárnutí má největší dopad na aktivní část populace, zvláště v těch zemích, kde zatím nedošlo k výrazným reformám a větší podpoře soukromého sektoru v rámci sociálního zabezpečení.

Čtvrtá kapitola – zahraniční politika Koizumiho vlády v letech 2001- 2006

4.1 Směřování zahraniční politiky na počátku 21. století

Během druhé poloviny dvacátého století se Japonsko zařadilo mezi nejvyspělejší země světa, stalo se členem Organizace spojených národů (1956) a urovnalo vztahy s okolními asijskými státy. Vyhlášení Fukudovy doktríny⁹⁵ v roce 1977 na desetiletí určilo směr zahraniční politiky. V devadesátých letech se pak začal rozvíjet také koncept euro – asijské diplomacie a Japonsko se začalo podílet na mírotvorných vojenských programech v Africe, Izraeli a dalších zemích.

Zahraniční politiku Koizumiho vlády můžeme rozdělit do dvou období: *první* – duben 2001 až květen 2004, kdy byl předsedou vládní administrativy Fukuda Jasuo, ministryněmi zahraničí Tanaka Makiko, Kawaguči Joriko a *druhé* období – od května 2004, kdy Fukuda opustil vládní kabinet a ministrem zahraničí byl Nobutaka Mačimura a Aso Taró. Fukuda, jehož otec byl autorem zmiňované doktríny, byl označován za stínového ministra zahraničí. Jeho spolehlivost, opatrnost a pečlivost ve

⁹⁵ Fukudova doktrína: podle premiéra Fukudy Takea, vyhlášena v srpnu 1977, Japonsko se zavázalo, že se nikdy znovu nestane vojenskou velmocí, dále ke zlepšení vztahů o ostatními asijskými státy a k hospodářské podpoře a stabilitě jihovýchodního asijského regionu

spojení s Koizumiho ochotou prosazovat odvážná rozhodnutí byla označována za vůbec nejpřínosnější v poválečné historii⁹⁶. Po jeho odchodu se směr i razance diplomacie poněkud vytratila a pozornost se upřela především na domácí politiku a její reformy. Koizumi byl nejvíce kritizován za návštěvy svatyně Jasukuni, které přispěly ke zhoršení vztahů s Čínou a Jižní Koreou. I přesto se Japonsko pomalu začalo zbavovat označení „ekonomická diplomacie“ a stále více se začalo zapojovat do celosvětového dění, především v rámci Organizace spojených národů.⁹⁷ V roce 2005 Koizumi jmenoval Kawaguči Jošiko a Takua Jamasakiho svými poradci a diplomacie znovu vymezila šest oblastí zájmu zahraniční politiky:

1. nové spojení a sladění s Bushovým programem transformace americké armády
2. zajištění křesla stálého člena Rady bezpečnosti OSN
3. problém Severní Koreje
4. vztahy s Čínou
5. spor s Ruskou federací o ostrovy severně od Japonska (Kurily)
6. vytvoření východoasijského ekonomického společenství

Odlisný názor na Koizumiho diplomacii má Hosoya Júiči, profesor Keiō univerzity, který napsal: „Japonsko se stále více odcizuje od zbytku světa a několik posledních let se zdá, že se rozvíjejí poměry, které brání dlouhodobým japonským zájmům. Koizumi by měl znovu nasměrovat a více vymezit směr zahraniční politiky, což je nezbytný předpoklad, chce-li být zapsán do historie mezi největší japonské státníky.“⁹⁸

I přes převažující domácí kritické ohlasy na Koizumiho zahraniční politiku, získal Koizumi uznání mnohých politologů a zasadil se o její důraznější prosazování v rámci ministerstva zahraničí. Ve stručnosti připomeňme dvě historicky první návštěvy Severní Koreje a návrat unesených občanů, vyslání Jednotek sebeobranu do Iráku, miliardové dotace do oblastí postižených tsunami a do chudých afrických zemí. Možná mají kritici Koizumiho programu pravdu, že by Japonsko mělo mít důraznější

⁹⁶ Fukuda Jasuo je odborníkem na mezinárodní vztahy a politiku, přinesl stabilitu, nový pohled na historii a řešení japonských politicko – bezpečnostních otázek, po jeho odchodu přicházejí antijaponské demonstrace a diplomatické roztržky s Čínou a Jižní Koreou

⁹⁷ celkový rozpočet OSN v roce 2005 byl přibližně 5 miliard a Japonsko přispělo 20 procenty, v tomto roce také 166 ze 191 zemí souhlasilo s reformou Rady bezpečnosti OSN, 53 zemí vyjádřilo Japonsku podporu

⁹⁸ Hosoya Júiči: Koizumi's Neglected Foreign Policy Agenda, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 33, číslo 2, str. 19

a jasnější zahraniční politiku, ale možná je brzy na to, aby ji dokázalo ještě přesněji vymezit a prosazovat.

4.2 Svatyně Jasukuni

Svatyně Jasukuni⁹⁹ je šintoistická svatyně v Tokiu, která uctívá padlé vojáky bojující ve všech válkách za Japonsko od jejího založení v roce 1869. Údaje z roku 2004 uvádějí dva a půl milionu padlých mužů a žen, včetně 28 tisíc Tchaj–wanců a 21 tisíc Korejců. Mezi padlé jsou zahrnuti i odsouzení váleční zločinci (1 068) a tzv. *14 zločinců kategorie A*, neboli čtrnáct nejvyšších japonských válečných velitelů, které odsoudil poválečný tribunál v roce 1948. Je mezi nimi i jméno válečného ministerského předsedy Tódžóa Hidekiho. Těchto čtrnáct zločinců bylo do svatyně tajně uloženo v roce 1978. V přilehlém vojensko – historickém muzeu najdeme zrevidovaný výčet událostí druhé světové války. (Muzeum Jasukuni tvrdí, že císař Hirohito nikdy nechtěl válečný konflikt a podporoval mír, ale Franklin D. Roosevelt díky sérii intrik zavedl Japonsko do války. Nepohodlný fakt – útok na Pearl Harbor – je líčen jako obranná a strategická nutnost.

Každá návštěva svatyně ať už členů kabinetu nebo ministerských předsedů je předmětem kritiky a protestů doma i v zahraničí už od roku 1985 (právě v tomto roce ji navštívil expremiér Nakasone Jasuhiro). Nesouhlas s návštěvou svatyně vyjadřují hlavně Čína, Severní a Jižní Korea a Tchaj–wan, tedy země okupované Japonskem ve třicátých a čtyřicátých letech minulého století, které svatyni považují za symbol japonského válečného militarismu. Nejvíce protestů a diplomatických roztržek vzbudily právě návštěvy premiéra Koizumiho, který ve svém funkčním období navštívil svatyni celkem šestkrát, vždy ke dni výročí vyhlášení kapitulace Japonska 15. srpna 1945 (ale každý rok v jiné datum¹⁰⁰). V roce 2005 pak považoval návštěvu za čistě soukromou, protože nepodepsal návštěvní knihu a nevstoupil do hlavní svatyně.

⁹⁹ Svatyně Jasukuni – byla založena roku 1869 císařem Meidži, měla připomínat oběti občanské války Bošin (císařské síly bojovaly proti posledním vzdorujícím jednotkám šógunátním), původní název svatyně byl Tókjó Šókonša, na Jasukuni přejmenována v roce 1879 právě císařem Meidži. Jasukuni = národní usmíření, svatyně nepatří do Asociace šintoistických svatyní (*džindža hončó*), 神社本庁

¹⁰⁰ 13.8.2001; 21.3.2002; 14.1.2003; 1.1.2004; 17.10.2005; 15.8.2006

Už v roce 2001 při kandidatuře na prezidenta LDS Koizumi proklamoval návštěvy této svatyně, což přivítalo pravicové křídlo LDS (po zvolení své slovo splnil) a tento postoj zajistil Koizumimu hlasy u mocných konzervativců.

Chtěla bych uvést ohlasy a názory v Japonsku i v zahraničí, které provázely Koizumiho návštěvy svatyně, protože mnoho Japonců s tímto postojem nesouhlasilo. Podle průzkumu novin Asahi v roce 2006 se 60 procent Japonců vyslovilo proti návštěvám Koizumiho a pouze 20 procent bylo pro¹⁰¹. Další průzkum konaný také v roce 2006, ale již tak jednoznačný nebyl, podle deníku Jomiuri bylo proti návštěvám svatyně 50 procent a 40 procent pro.¹⁰² Sám císař Hirohito přestal navštěvovat svatyni po roce 1978 a jeho nástupce Akihito po svém jmenování svatyni nikdy nenavštívil. Premiér Koizumi k tomu uvedl: „I když se vyhnu návštěvě svatyně 15. srpna, vždy tu budou lidé snažící se z toho udělat problém. Lidé nedělají znepokojující gesta proti Číně ani Jižní Koreji, takže asijská diplomacie nemá zásadní problém, já tedy žádný nevidím.“¹⁰³ Odmítl tak žádost prezidenta Bushe, přednesenou v roce 2006 ve Washingtonu, aby se vyhnul této návštěvě. „Nejdu se poklonit válečným zločincům, ale padlým bojovníkům ve druhé světové válce a odmítám kritiku Číny a Jižní Koreje,“ řekl na to Koizumi¹⁰⁴ v srpnu 2006. Ósacký soud na začátku dubna 2006 rozhodl, že návštěvy svatyně pana Koizumiho jsou

¹⁰¹ Gary J.B.: A Shrine to Japan's Tainted Past, in: New York Times, <http://www.ih.com/articles/2006/08/06/opinion/edbass.php>10/26/2007

¹⁰² Onishi Norimicu: Koizumi Further Deepens Debate Over Shrine, in: New York Times, <http://www.nytimes.com/2006/08/15/world/asia/15japan.html?ex=1313294400&en=93d4cb9a4bd7dcc1&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss>, 10/26/2007

¹⁰³ Onishi Norimicu: Koizumi Further Deepens Debate Over Shrine, in: New York Times, <http://www.nytimes.com/2006/08/15/world/asia/15japan.html?ex=1313294400&en=93d4cb9a4bd7dcc1&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss>, 10/26/2007

¹⁰⁴ Japan Echo, přehled událostí, červen 2006, svazek 35, číslo 4

¹⁰⁵ Kakuchi Suvedrini: Koizumi at Yasukuni Shrine Again, in: ipsnews, <http://www.ipsnews.net/news.asp?idnews=34348>03/03/2008

¹⁰⁶ Japan PM visits Yasukuni shrine, in: BBC news, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4348280.stm>, 03/05/2008

pokládány za oficiální a reprezentující náboženské aktivity, i když mohou porušovat oddělení státu a církve, podle článku 20 Ústavy Japonska.¹⁰⁵

Jak jsem již uvedla, ohlasy odsuzující tyto návštěvy se objevily i na domácí půdě. Nejvýrazněji byl slyšet hlas ministra financí Tanigakiho Sadakuzua a hlas předsedy strany Kómeitó Kanzakiho Takenoriho. Koizumi na kritiky reagoval slovy, že navštěvuje svatyni jako japonský občan, a ne jako ministerský předseda. Na druhou stranu je často slyšet názor, i když nekoresponduje s uvedenými čísly ankety, že Japonci tiše Koizumiho podporují, neboť se ve srovnání s rostoucí Čínou považují za outsidersy, těžko přijímají čínskou vládou podporovanou interpretaci dějin nebo Spojenými státy již trochu zapomenuté bombardování Tokia a atomové pumy. „Koizumi měl přijít dříve,“ řekl 94 letý japonský veterán Kató Macuda, který se účastnil bojů v Číně. Oiši Jošijuki, 35 letý bankéř, uvedl, že Japonsko se už dostatečně omluvilo za dění ve válce a je čas uctít vojáky nasazené v Asii, „chránící Japonsko od americké invaze“. Oiši navštěvuje svatyni pravidelně od roku 2001 a ctí tak památku svého děda – válečného zajatce na Sibiři.¹⁰⁶ Po lednové návštěvě svatyně v roce 2003 vyjádřila Čína pobouření nad Koizumiho chováním a uvedla, že tato událost poškozují vztahy mezi oběma zeměmi. Jižní Korea předala do rukou japonského velvyslance stížnost a označila návštěvu za vyjádření poklony válečným zločincům.

V dubnu 2005 se v Číně konalo několik protijaponských demonstrací, s tichou podporou čínské vlády, vyvolaných pravděpodobně slovy čínského prezidenta Chu Ťi-tchao, který se nechal slyšet, že setkání mezi ním a Koizumim je možné pouze, vyhne-li se premiér návštěvě svatyně. Čína také odvolala setkání s ministrem zahraničí Nobutakou Mačimurou. V roce 2006 čínský ambasador Wang Ťi prohlásil: „Je to bourání základů čínsko – japonských vztahů... Koizumiho návštěva Jasukuni je těžkou provokací čínského lidu.“¹⁰⁷ Protestů od čínské strany najdeme mnohem více, ale položme si otázku, zda má země, známá porušováním základních lidských práv, právo kritiky?

---

¹⁰⁷ Japan PM visits Yasukuni shrine, in: BBC news, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4348280.stm>, 03/05/2008

¹⁰⁸ Japan PM visits Yasukuni shrine, in: BBC news, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4348280.stm>, 03/05/2008

Reakce Jižní Koreje se odehrávaly především formou protestů na diplomatické úrovni. V roce 2005 korejský ministr zahraničních věcí Ban Ki-mun na adresu Koizumiho uvedl: „Japonsko by se mělo přímo postavit své minulosti, získat zpět důvěru okolních států, jestliže se chce stát zodpovědným a přispívat stabilitě a rozvoji asijského regionu.“¹⁰⁸ Podle komentátorů právě kritika Jižní Koreje je vnímána jako rozšiřování bariér mezi Japonskem a východoasijskými sousedy.

Koizumiho nástupce Abe Šinzó se vyslovil pro neoficiální návštěvu v případě zvolení a zároveň požádal Jižní Koreu a Čínu o porozumění. Ministr zahraničí Asó Taró by svatyni převedl na nenáboženský historický monument a Tanigaki Sadakazu by se svatyni vyhnul úplně.

4.3 Jednotky sebeobrany¹⁰⁹

„Jestliže Spojené státy, Velká Británie a ostatní země zaútočí na Irák, japonská vláda podporuje toto rozhodnutí. Navíc, když se ukázalo, že Hussainův režim je extrémně

---

¹⁰⁹ Jednotky sebeobrany (*džieitai*), 自衛隊: japonská armáda založená po II. světové válce, slouží pro ochranu japonských ostrovů, podle článku 9 ale nesmí být vyslány na cizí území, rozděleny na letectvo, námořnictvo, pozemní armáda, v roce 2005 celkem 240 000 mužů a žen, celkový rozpočet je jedno procento hrubého národního produktu, vrchním velitelem je premiér

¹¹⁰ Penn Michael: Japan's Persian Gulf Policies in in the Koizumi Era, 2006, in: Foreign Policy in Focus, <http://www.fpiif.org/fpifxt/3336>, 04/06/2008

¹¹¹ již v září 2001 premiér Koizumi na reakci 9/11/2001 vyhlásil tzv. Plán sedmi bodů, ve kterém se Japonsko zavazuje k vysílání JS do nebojových akcí v rámci podpory US jednotek, 29.10.2001 byl v horní komoře parlamentu schválen zákon o vysílání JS jako podpora US jednotek, podle průzkumu veřejného mínění se zákonem souhlasilo 57% obyvatel

¹¹² v roce 1995 revize Národního bezpečnostního programu, 1997 revize Směrnic pro americko – japonskou spolupráci

¹¹³ Samawah – 140 000 obyvatel, leží 240 km od Bagdádu

nebezpečný a nesnaží o odzbrojení. Věřím, že toto stačí pro podporu útoku Spojených států....“ řekl Koizumi v březnu 2003.¹¹⁰

V červenci 2003¹¹¹ (27.7. 2003) byl v parlamentu schválen *zákon o mimořádných opatřeních na obnovu a pomoc Iráku* (*iraku fukkó šien tokubecu sočihó*), イラク復校支援特別措置法, vláda vyslovila souhlas už v prosinci 2002. Na základě tohoto zákona předložil premiér Koizumi 9. prosince téhož roku návrh na vyslání Jednotek sebeobrany do Iráku, který byl schválen. Na vládní konferenci pak řekl: „Věřím, že Japonsko jako zodpovědný člen mezinárodního společenství, musí splnit svoji povinnost ve vytváření prostředí, které dovolí iráckým lidem znovu vybudovat svoji zem. Z tohoto důvodu se vláda rozhodla, že Japonsko by kromě pomoci finanční, mělo poskytnout i pomoc materiální a lidskou, včetně Jednotek sebeobrany.“¹¹² Bylo to vůbec poprvé v poválečné historii, kdy tyto jednotky byly vyslány do oblasti aktivních bojů. Na základě schválení tohoto plánu, byly ministrem obrany rozděleny úkoly pro pozemní a leteckou část, přičemž pozemní jednotky zahájily svoji činnost v

jižním Iráku u města Samawah¹¹³ v dubnu 2004 (budování tábora od ledna 2004, zdravotníci od února 2004). Letecká část založila základnu v Kuwajtu a Kataru (prosinec 2003). Délka celé mise byla stanovena na dva půl roku¹¹⁴, přesněji leden 2004 až červenec 2006. Počet vojáků činil téměř 1 100 mužů.

Úkolem pozemních jednotek bylo vykonávat humanitární a rekonstrukční pomoc v jihovýchodní části Iráku zahrnující zásobování zdravotnickým materiálem, zdravotnickou službu, dodávky pitné vody, potřeb do škol atd., kterou jim dopravily námořní a letecké jednotky. Plán také umožňoval spolupráci a pomoc ostatním jednotkám Organizace spojených národů nasazeným v Iráku.

Oponenti se zabývali otázkou, zda Spojené státy mají právo požadovat vyslání jednotek do Iráku pouze na základě japonsko – amerického spojení.

---

¹¹³ Samawah – 140 000 obyvatel, leží 240 km od Bagdádu

¹¹⁴ během této mise nepřišel o život žádný japonský voják, v květnu 2004 byli zastřeleni 2 japoňští novináři jižně od Bagdádu, o měsíc dříve byli zajati 3 a pak ještě 2 rukojmí - civilisté, kteří byli po nějaké době propuštěni (požadavkem teroristů bylo stažení jednotek z Iráku)

Ti, kteří podporovali vládní rozhodnutí, argumentovali upevněním spojeneckví mezi Japonskem a USA, viditelným přispěním k řešení iráckého konfliktu a spoluprací v rámci plnění mezinárodních závazků. Premiér Koizumi (čelící díky tomuto rozhodnutí na domácí politické scéně velké vlně kritiky) vysláním posil do Iráku tak vyjádřil solidaritu Washingtonu po útocích z 11. září. Začal tak podle žurnalistů jedno z nejlepších spojeneckých období mezi těmito státy.

Podle průzkumu veřejného mínění publikovaného v novinách Asahi v prosinci 2003 34 procent obyvatel podporovalo vládní rozhodnutí a 55 procent bylo proti.¹¹⁵ Stejná anketa v lednu ukázala, že podpora pro vyslání jednotek vzrostla na 40 procent. Průzkum novin Jomiuri zveřejněném 27. února 2004, 58 procent souhlasilo s vládním rozhodnutím.¹¹⁶ Z těchto 58 procent, 73 procent lidí uvedlo jako důvod svého souhlasu zodpovědnost Japonska vůči mezinárodnímu společenství a zbytek respondentů preferoval důležitost a posílení spojeneckví mezi Japonskem a Spojenými státy. Je třeba ještě poznamenat, že deník Asahi se vyjadřoval proti vyslání jednotek do Iráku, naproti tomu noviny Jomiuri podporovaly vládu a její rozhodnutí.

Uvedme ještě další příčiny a okolnosti, které předcházely schválení zákona a vyslání jednotek do Iráku. V lednu 2002 byla ministryně zahraničí Tanaka Makiko nahrazena Kawaguči Joriko, později tento post obsadil Asó Taró. V září 2002 byl minist obrany¹¹⁷ Nakatani Gen nahrazen Išiboem Šigeruem. Tyto kroky pomohly Koizumimu ke spojeneckví s konzervativně – pravicovým křídlem strany, což posílilo jeho pozice. Společně se jmenováním zvláštního poradce Okamoty Jukia¹¹⁸ pro zahraniční politiku vlády v září 2001, vedly také k ještě hlubší spolupraci s Bushovou administrativou a většímu odklonu od přání japonské veřejnosti.

Mnozí novináři za tím viděli snahu japonských politiků dokázat svoji rozhodnost a neústupnost a představit nové, rozhodné a hrdé Japonsko, a také to byla další příležitost pro Koizumiho znovu obnovit diskuzi o revizi Ústavy Japonska – článku 9 a legitimizaci japonské armády. Dalším důvodem byl fakt, že Japonsko je na dovozu

¹¹⁵ Watanabe Hirotaka: Helping in Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 14

¹¹⁶ Watanabe Hirotaka: Helping in Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 14

¹¹⁷ podle Reformy ústředních vládních úřadů z roku 2001 není amráda pod hlavičkou ministerstva, ale Vojenskou agenturou, pro srozumitelnost uvádím ministr obrany, ale od 9.1.2007 Agentura změněna na Ministerstvo obrany

¹¹⁸ Okamoto Jukio – zvláštní vládní poradce pro mezinárodní vztahy od září 2001, v dubnu 2003 se stává vládním vyslancem v Iráku, rezignoval v březnu 2004, byl známý silnou vazbou na americkou administrativu

ropy z této oblasti existenčně závislé.¹¹⁹ Pomoc ve formě dotací, půjček a soukromých investic tedy pomáhá japonské vládě zajistit zdroje ropy, a tím i chod a růst japonské ekonomiky.

Pomoc zničenému Iráku neobsahovala pouze vyslání Jednotek sebeobran, ale i pomoc finanční. Organizace spojených národů vyčíslila tuto celosvětovou pomoc mezi lety 2004 – 2007 na 55 miliard dolarů. Na konferenci v Madridu v říjnu 2003 přislíbilo Japonsko finanční dotace ve výši 5 miliard dolarů.

První oblast, do které směřovala japonská humanitární podpora, byl přístav Umm Qasr, který se stal základnou pro distribuci další pomoci do celého Iráku.

Bagrováním, odklizením škod a dalším úklidem se podařilo zaměstnat, a to i v Bagdádu, celkem 35 tisíc lidí. Další potravinová a školní pomoc byla distribuována pomocí OSN a nevládních organizací, které rozdělily 120 milionů dolarů.¹²⁰ Japonská vláda také představila 3 fáze, podle kterých měla být pomoc poskytována. První byla přímá pomoc – potraviny, léky. Druhá fáze poskytla půjčky k ekonomické a sociální revitalizaci a třetí byla ve formě investic v privátní sféře. Z těchto celkem 5 miliard bylo 1.5 miliardy poskytnuto ve formě grantů na přebudování infrastruktury – školy, vodní zdroje, elektrárny a 3.5 miliardy bylo rozděleno ve formě půjček. Navíc ještě japonská vláda poskytla dalších necelých 9 milionů dolarů OSN na další rekonstrukce škol a rozdělila celkem 1 150 policejních automobilů do 27 iráckých měst.¹²¹

V lednu 2006 byla japonská vláda požádána o přesunutí části svých jednotek přímo do Bagdádu na pomoc při výcviku irácké policie, v únoru pak dostala vláda oficiální žádost. V Bagdádu se ale během května velmi vyostřil boj iráckých politických frakcí a od žádosti bylo ustoupeno.

Osmého prosince 2005 vláda již podruhé (první prodloužení schváleno 9. prosince 2004) schválila roční prodloužení působnosti Jednotek sebeobran, které tak měly

---

¹¹⁹ na dovozu ropy ze střední Asie závisí USA 24 procenty, VB pouze 6 procenty, ale Japonsko 86 procenty, zdroj údajů: Takashima Hacuhisa: The Two Slain Diplomats and Reconstruction Aid for Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 16

¹²⁰ pomocí OSN bylo rozděleno činila 2900 tun obilí, 7000 tun sojových bobů, 10 000 tun rýže, 1 200 000 sešitů a tužek

¹²¹ Takashima Hacuhisa: The Two Slain Diplomats and Reconstruction Aid for Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 18

mandát do 14. prosince 2005. V únoru následujícího roku pak vláda začala plánovat stažení pozemních jednotek v období mezi březnem až květnem. Dvacátého června premiér oficiálně vyhlásil stažení JS a 17. července 2006 pak posledních 220 příslušníků JS opustilo Irák. Letecké jednotky působící na letecké základně Ali Al Salem v Kuwajtu zůstaly.

Nyní se administrativa premiéra Fukudy snaží o prosazení zákona, který by trvale umožňoval nasazení Jednotek sebeobran v rámci mezinárodních jednotek.

Připomeňme, že Jednotky sebeobran byly za Koizumiho vlády vyslány v říjnu 2005 také do Pákistánu, aby pomohly tamějším obyvatelům s následky ničivého zemětřesení, vysláno bylo 120 mužů.

Podrobnější informace o Jednotkách sebeobran, jejich dosavadnímu působení – viz. příloha číslo čtrnáct.

4.4 Vztahy mezi Japonskem a Severní Koreou v letech 2001 – 2006

Stručný přehled hlavních událostí mezi Japonskem – Severní a Jižní Koreou do roku 2001 – viz. příloha číslo osmnáct.

V roli premiéra navštívil Koizumi Severní Koreu celkem dvakrát, v září 2002 a květnu 2004.

30. srpna 2002 oznámil Koizumi veřejnosti svůj plán návštěvy Severní Koreje, Pchjongjangu a setkání s Kim Čong–ilem. Historicky první návštěva japonského premiéra na korejském území proběhla 17. září 2002 a oba státníci se zavázali k obnovení jednání a pokusu normalizovat vztahy mezi oběma zeměmi. Koizumi chtěl především diskutovat o unesených japonských občanech, pokračovat v jednáních o ukončení jaderného programu na Korejském poloostrově a o poskytnutí humanitární pomoci. Kim Čong–il hned po příletu Koizumiho přiznal, že KLLDR unesla v 70. a 80. letech japonské občany, seznam obsahoval celkem

13¹²² unesených¹²³, zároveň přislíbil potrestání osob odpovědných za únosy a návrat zbylých pěti unesených občanů¹²⁴ (ti se vrátili 15. října 2002 po 24 letech).

Po více než desetiletí byla otázka unesených japonských občanů nepřekonatelnou překážkou v rozvoji bilaterálních vztahů. Severní Korea odmítala tvrzení o únosech jako neopodstatněné, oficiálně je označila za výmysl japonské vlády, ale pod nátlakem v diplomatických kruzích únosy přiznala a nakonec souhlasila s návratem unesených. Osud třinácti japonských obětí únosů ze seznamu byl tedy odhalen. Dalším předmětem jednání bylo udržení míru, stability na Korejském poloostrově a otázka severokorejského jaderného programu. Během rozhovorů byla podepsána také Pchjongjanská deklarace, která potvrdila snahu o pokračování normalizačních rozhovorů, dodržování mezinárodního práva a poskytnutí humanitární a ekonomické pomoci. Podle průzkumů veřejného mínění, 80 procent Japonců souhlasilo a bylo spokojeno s premiérovou návštěvou, zvedla se také podpora vlády na 61 procent (Deník Asahi).¹²⁵

Na konci října 2002, podle zářijové dohody, pokračovalo v Kuala Lumpur další kolo jednání o vzájemné stabilizaci vztahů. Severní Korea obvinila Japonsko, že podle

¹²² http://en.wikipedia.org/wiki/North_Korean_abductions_of_Japanese,
<http://www.msnbc.msn.com/id/5673542>, <http://www.latimes.com/news/nationworld/world/la-fg-norkor14-2008jun14.0.3604640.story?track=rss>, 07/19/2008

¹²³ oběti byli uneseni během 70. a 80. let, za účelem výcviku v severokorejské agenty, údaje japonské strany se ale podle oficiálního seznamu lišily – deset jmen, <http://www.msnbc.msn.com/id/5673542>, 07/19/2008, podle zprávy vydané BBC se zase hovořilo o jedenácti. „Ano, v sedmdesátých a osmdesátých letech jsme unesli jedenáct Japonců“, řekl korejský vůdce. Podle: Nosálek Petr: Severní Korea přiznala únosy Japonců, in: BBC news, http://www.bbc.co.uk/czech/svet/020917_kldr_pckg.shtml, 03/25/2008

¹²⁴ pět japonských občanů, kteří se vrátili, zanechali v Severní Koreji osm rodinných příslušníků, japonská strana požadovala také jejich návrat jako předběžnou podmínku k dalšímu pokračování rozhovorů, z těchto osmi se nakonec vrátilo do Japonska pět hned po druhé Koizumiho návštěvě v květnu 2004.

Soga Hitomi, která se do Japonska vrátila bez svých dvou dcer a manžela, se s nimi setkala 9. července 2004 v Jakartě. Manžel Hitomi, Charles Robert Jenkins, se odmítl do Japonska vrátit, bál se vydání do USA – před vojenský soud (smlouva s USA), protože byl označen za zběha, do celého případu se osobně zapojil i japonský premiér – setkání na neutrální půdě v rámci vyjednávání s KLDŘ, prominutí trestu v rámci USA, 18. července se celá rodina vrátila do Japonska, kde byl Jenkins hospitalizován a začal být řešen jeho případ dezercce, 3. listopadu 2004 byl Jenkins na základně Zama, poblíž Tokia, odsouzen k 30 dnům odnětí svobody za dezerci a propuštěn z armády, 27. listopadu byl propuštěn a odjel na ostrov Sado za rodinou, tímto případem byly podpořeny další spekulace o únosech občanů jiných zemí, a také Koizumiho schopnosti dobrého vyjednaváče.

¹²⁵ Izumi Hajime, Watanabe Hirotaka: Evaluating Koizumi's Second Trip to North Korea, in: Japan Echo, srpen 2004, svazek 31, číslo 4, str. 10

sjednané dohody nevrátila oněch pět „unesených“, ale Japonci odmítli tento nátlak a dále požadovali vydání rodinných příslušníků unesených obětí, společně s ukončením jaderného programu. Konečné dohody dosaženo nebylo, ale obě strany se zavázaly k dalším listopadovým jednáním.

V lednu 2003 Severní Korea oznámila odstoupení od Mezinárodní smlouvy o nešíření atomových zbraní, ale v srpnu se zúčastnila prvního kola jednání Šestky o severokorejském atomovém programu¹²⁶. V prosinci pak proběhla v Pekingu jednání mezi poslancem LDS Kacueiem Hirasawou a Džong Tae-wa, severokorejským velvyslancem. Severní Korea pak odmítá další jednání s Japonskem a pokračuje v jaderném programu.

V únoru 2004 proběhla v Pekingu další bilaterální jednání mezi oběma státy, Severní Korea opět požadovala návrat pěti „unesených“ a japonská strana zase jejich osmi rodinných příslušníků, ale nebylo dosaženo žádné dohody. Na konci února proběhlo také další kolo jednání Šestky v Pekingu a opětovné setkání zástupců obou zemí.

Na začátku dubna se znovu setkávají v Číně ambasador Džong Tae-wa s představiteli LDS Kacueiem Hirosawou a Takuem Jamasakim a o několik týdnů později, na začátku května 2004, jednají v Pekingu vládní delegace obou států.

Jednání vyvrcholila Koizumiho druhou návštěvou Severní Koreje 22. května 2004. Hlavním bodem jednání byl návrat osmi rodinných příslušníků, setkání japonsko – americké rodiny na neutrální půdě a nové pátrání po dalších zmizelých, unesených občanech¹²⁷. Japonská strana přislíbila poskytnutí humanitární pomoci¹²⁸, která byla důležitá pro pokračování rozhovorů o normalizaci vztahů a jaderném programu.

Otázka dalších unesených Japonců se dále projednávala na setkání na počátku listopadu. Japonská strana urgovala další vyšetřování a získala zpět pozůstatky Jokoty Megumi (nejmladší unesené, 13 let) a dokumenty o dalších občanech, které potvrdily severokorejská slova o osmi mrtvých a dvou, kteří nikdy do Severní Koreje nepřijeli.

¹²⁶ jednání Šestky – Čína, Japonsko, Jižní a Severní Korea, Rusko, USA

¹²⁷ díky dalšímu pátrání, medializaci a politizaci únosů se objevují další seznamy pohřešovaných japonských občanů, které nelze ponechat bez zájmu, přesný počet není znám, hovoří se přibližně o 400 unesených

¹²⁸ Před Koizumiho druhou návštěvou Japonsko neposkytovalo Severní Koreji žádnou pomoc, byla přislíbeny potraviny (250 tisíc tun) a léky (v hodnotě 10 milionu dolarů), pro porovnání Jižní Korea poskytuje ročně 400 tisíc tun rýže

Do vyjednávání o unesených se v březnu 2003 zapojuje také americká vláda a 28. dubna 2006 se rodina unesené Jokoty Megumi¹²⁹ setkává v Bílém domě s prezidentem Bushem. V květnu 2006 pak japonští a jihokorejští příbuzní vypovídají před parlamentní komisí a urgují další jednání.

Dále pokračovala i jednání o jádru, ale dohody o ukončení programu zbrojení a jeho testování dosaženo nebylo. Další jednání proběhla v listopadu 2005 a únoru 2006, obě v Pekingu. V únoru 2005 Severní Korea, i přes snahu a jednání ostatních zemí, oficiálně oznámila vlastnictví jaderných zbraní a japonská vláda reagovala zákonem, který dává ministroví obrany pravomoc rozhodnout o sestřelení rakety ohrožující japonské území bez souhlasu Bezpečnostní rady vlády. V červenci 2006 pak po zkouškách severokorejských balistických raket Japonsko přerušuje jedinou trajektovou dopravu se Severní Koreou na půl roku¹³⁰ a v září uvaluje ekonomické sankce na podniky spojené s jaderným programem Severní Koreje. Song Il-hoa, pověřený vyjednaváč s Japonskem reagoval: „Japonsko převedlo svou kritiku vůči nám v činy, a to nás může donutit s silnější fyzické odpovědi. K jaké, to nechávám na vaší fantazii.“¹³¹

Koizumiho návštěvy přinesly řešení, ale ne úplné vyřešení, otázky unesených Japonců v době studené války. Bohužel nebylo dosaženo žádného posunu při vyjednávání o zastavení jaderného vyzbrojování. Vzájemné vztahy také stále zůstávají napjaté a bez významnějšího dialogu, nepodařilo se normalizovat vztahy jako s ostatními asijskými státy. Je tedy na Koizumiho nástupci pokračovat v rozhovorech a pokusit se Severní Koreu přesvědčit, pravděpodobně pomocí humanitární a finanční pomoci. Přesto omluva severokorejské strany a návrat unesených je velkým průlomem ve vzájemných vztazích a lze jej považovat za úspěch.

4.5 Vztahy mezi Japonskem a Jižní Koreou v letech 2001 – 2006

¹²⁹ Jokota Megumi byla unesena 1977, ve věku 13 let, testy DNA provedené v dubnu 2006 to téměř se 100% jistotou prokázaly, její manžel byl Kim Džong – nam, občan Jižní Koreje, také unesený v 70. letech a ne občan Severní Koreje, jak tvrdila S. Korea

¹³⁰ tento trajekt sloužící k přepravě osob a potravin je důležitým zdrojem severokorejských příjmů

¹³¹ Izumi Hajime, Watanabe Hirotaka: Evaluating Koizumi's Second Trip to North Korea, in: Japan Echo, srpen 2004, svazek 31, číslo 4, str. 12

Události první poloviny dvacátého století zatěžují vzájemné vztahy Jižní a Severní Koreje a Japonska. V případě Jižní Koreje došlo k normalizaci vztahů a omluvě Japonska, stručný přehled vztahů – viz. příloha šestnáct. Ale vydání kontroverzních japonských dějepisných učebnic v roce 2001, 2005 a spory o ostrovy Takešima rozpoutaly další protesty. Přesto pomocí kulturních projektů dochází k obnově vzájemné důvěry, přehodnocení postavení korejské menšiny v Japonsku a obě země spojuje i otázka jaderných zbraní severního souseda.

K normalizaci vztahů obou zemí pomohlo i konání Sedmnáctého mistrovství světa ve fotbale v květnu a červnu 2002. Při zahajovacím ceremoniálu před zraky premiéra Koizumiho a korejského prezidenta Kim Te-džunga¹³² vlály vedle sebe vlajky obou zemí a zazněly hymny. Historie byla na chvíli zapomenuta. Společné uspořádání tohoto turnaje mělo pomoci překlenout činy z první poloviny minulého století.

K prvnímu vzájemnému setkání obou zemí (po nástupu Koizumiho do funkce) došlo 15. října 2001, kdy se premiér Koizumi vůbec poprvé setkal s korejským prezidentem Kim Te-džungem a stal se prvním japonským státníkem, který navštívil Mezinárodní park Sodaemun v Soulu¹³³ a omluvil se za japonskou okupaci.

O rok později v srpnu se opět rozbíhá diplomatický spor o ostrovy Takešima¹³⁴ (korejsky Tokdo) v Japonském moři. Ministryně zahraničí Tanaka Makiko vyjadřuje nesouhlas s plány jihokorejské vlády o vyhlášení národního parku na tomto ostrově. Spory o ostrovy pokračují v dubnu 2006, kdy jsou dvě japonské lodě vyslány k ostrovům, aby prozkoumaly tamější horniny. Soul to striktně odmítá a žádá japonskou stranu o zastavení akce.

¹³² Kim Te – džung byl při návštěvě Japonska unesen jihokorejskou tajnou službou z hotelového pokoje v Tokiu v roce 1973, byl zdrogován a převezen do Ósaky na loď, která měla být potopena, únos byl ale vyzrazen, a tak byl Kim převezen zpět do Soulu, kde byl 10 let držen v domácím vězení

¹³³ park Sodaemun – připomíná japonskou okupaci 1910 – 1945, vězení vybudované v letech 1907 – 08, dnes slouží jako památník a muzeum

¹³⁴ ostrovy Takešima – ostrůvky Takešima, nebo ostrovy Liancourt, skládají se ze dvou větších ostrovů a 35 útesů, celková rozloha činí 46 akrů, spory o tyto ostrůvky se vedou stejně jako s Čínou kvůli hraničním ekonomických zón – rybolov, podrobný přehled k těmto sporům je uveden v příloze číslo patnáct

¹³⁵ několika týdenní demonstrace se odehrávaly před japonskou ambasádou v Soulu, Korejci protestovali proti ospravedlňování bezpráví, kterého se Japonsko dopustilo v době okupace

¹³⁶ normalizační smlouva Japonsko – Jižní Korea (*nikkan kihon džójaku*), 日韓基本条約, podepsána v roce 1965, urovnání vzájemných vztahů po japonské okupaci 1910 – 1945 hlavně finančními reparacemi, japonská strana poskytla finanční pomoc korejské vládě, nízkourokové půjčky, a dále kompenzace korejským občanům za okupaci

V únoru 2003 se Koizumi účastní inaugurace nového korejského prezidenta Ro Mu-hjuna, v dalších bilaterálních rozhovorech pak bylo sjednáno rozšíření kulturní spolupráce a vzájemný postup při vyjednávání se Severní Koreou. V červnu přijíždí korejský prezident na oficiální státní návštěvu, setkává se s císařem Akihitem, opět je projednáván společný postup proti Severní Koreji, který byl i hlavním bodem schůzky v prosinci 2004.

Vztahy mezi oběma státy byly nejnapjatější v první polovině roku 2005, kdy se odehrála řada demonstrací proti učebnicím dějepisu¹³⁵ a pravidelným návštěvám Koizumiho ve svatyni Jasukuni a Takešimě. Jižní Korea ústy nejvyšších vládních představitelů oficiálně protestovala proti návštěvám a učebnicím – viz. podkapitola 4.1, přesto byl tento rok vyhlášen *Rokem korejsko-japonského přátelství* (*nikkan jūdžónen*), 日韓友情年 a byl zahájen na konci ledna nejdříve v Tokiu a poté v Soulu. Rok přátelství měl také připomenout 40 let od podpisu normalizační smlouvy¹³⁶, která byla k tomuto výročí zveřejněna. Plán roku přátelství vznikl v roce 2003 mezi japonským premiérem a korejským prezidentem při návštěvě v Tokiu. Rok 2005 měl přispět k udržení a zlepšení vzájemných vztahů pomocí kulturních a sportovních projektů. Součástí byla také červnová schůzka korejského prezidenta a Koizumiho o problému učebnic dějepisu a Jasukuni. Z hlediska vzájemných vztahů obou zemí stále zatížených nepřijemnou minulostí šlo o klíčový moment. Premiér Koizumi vynechal srpnovou návštěvu Jasukuni, ale navštívil národní hřbitov Čidorigafuči a omluvil se za události první poloviny minulého století. Koncem srpna se uskutečnilo další kolo diplomatických jednání (bez významnějších dohod). Sedmnáctého října ale Koizumi navštívil Jasukuni a Jižní Korea odpověděla zrušením dalších jednání a listopadového přátelského fotbalového zápasu mezi členy parlamentů.

Během roku probíhala také řada kulturních a sportovních akcí, která přinesla jiný, příjemnější, pohled na oba národy. Knihy Jošimoto Banany, Murakami Harukiho a dalších se stávají bestselery, překládají se významná díla z obou jazyků, konají se koncerty populárních zpěváků a vznikají japonsko – korejské telenovely, které se těší obrovskému zájmu divaček. (Až v roce 2003 totiž bylo zrušeno embargo na japonskou kulturu a ta se začala objevovat v korejských médiích).

I přes menší diplomatické krize můžeme vzájemné vztahy obou států označit za dobré, a to hlavně na ekonomické úrovni. Obě země spojují také obtížná vyjednávání se severním sousedem.

Koizumiho období vlády nepřinesly žádné zlepšení ani zhoršení vztahů, ale to asi nikdo neočekával. Je zřejmě ještě moc brzy na to, aby bylo dosaženo úplného smíru a možná k němu ani nikdy nedojde (viz. arabsko – židovská otázka).

4.6 Sinojaponské vztahy za Koizumiho vlády

V roce 1972 došlo k normalizaci vztahů mezi Japonskem a Čínou, přesnější historický přehled vztahů obou zemí – viz. příloha číslo sedmnáct.

Dnes je Japonsko pro Čínu jedním z největších obchodních partnerů a obě země se snaží přesvědčit Severní Koreu, aby se vzdala jaderného programu. I tak se vztahy obou zemí nedají označit za standardní. Klidnou atmosféru devadesátých let střídá na prahu nového století období napětí, krize ve vzájemných vztazích. Způsobily ji návštěvy Jasukuni a vydávání dějepisných učebnic, jež vyvolávaly protesty a demonstrace. Narůstá ekonomická rivalita, sílí čínský vojenský potenciál, pokračují neshody o naleziště plynu ve Východočínském moři a spory o výklad válečných dějin.

V lednu 2003 se Čína a Japonsko dostávají opět do konfliktu kvůli neobydleným ostrovům Senkaku (čínsky Tiao–jü–tchaj) ležícím ve Východočínském moři. Tyto ostrovy si nárokuje také Čína a Tchaj–wan, oficiální protest byl podán druhého ledna. O rok později připlulo sedm čínských aktivistů na tyto ostrovy, byli zadrženi, převezeni na Okinawu, obviněni z nelegálního vstupu na japonské území a deportováni zpět. V únoru 2005 pak Japonsko oznámilo výstavbu majáku na ostrově Uocuri, který je součástí souostroví Senkaku.

V srpnu téhož roku se předseda vládního kabinetu Fukuda Jasuo setkává s čínským prezidentem Chu Ťin–tchao v Pekingu. Jediným programem jednání je společný postup proti jadernému programu Severní Koreje, a to na jednáních Šestky.

Největší konflikt mezi oběma státy za Koizumiho vlády proběhl v první polovině roku 2005, kdy japonský výbor pro schvalování učebních osnov odsouhlasil vydání

učebnice dějepisu s kontroverzním výkladem dějin – události 30. let v Číně¹³⁷. V dubnu se vzbouřily tisíce mladých Číňanů a vyšly demonstrovat do ulic¹³⁸. Davy lidí vyvolávaly protijaponské slogany, ničily vše japonské, co stálo v cestě a napadly také japonskou ambasádu v Pekingu. Jeden z demonstrantů řekl: „Japonsko chce dostat Čínu na kolena. Už se tam zase stupňuje militarismus. Pravičáci zase chtějí změnit ústavu, aby mohli útočit na okolní státy.“¹³⁹ Čínský premiér Wen Ťian-pao celou událost komentoval slovy, že země respektující dějiny a přijímající za ně odpovědnost, dokáže pak ještě větší odpovědnost přijmout na mezinárodním poli. Mluvil sice o Japonsku, ale to samé můžeme vztáhnout i na Čínu. Demonstrace měly tichou oficiální podporu, pokračovaly několik týdnů a měly odvést pozornost od domácích problémů. Premiér Koizumi je označil za výjimečné a nešťastné. Ministr zahraničí Mačimura Nobutaka navštěvuje 17. a 18. dubna Čínu a žádá omluvu za poničené japonské obchody a útok na ambasádu. „Je velice politováníhodné, že stávající situace už pokračuje tři týdny. Podle některých dosud nepotvrzených informací byli při demonstracích zraněni i japonští občané,“¹⁴⁰ uvedl ministr. Na konci dubna se pak v Jakartě na konferenci asijsko – afrických zemí setkává premiér Koizumi s čínským prezidentem Chu Ťin-tchao. Během hodinové schůzky se oba dohodli za řešení vypjaté situace dalším dialogem a Koizumi pak pronesl projev, kde se omluvil za činy ve válce.

Dva měsíce poté se znovu objevuje spor o naleziště plynu ve Východočínském moři. Oba státy uplatňují právo na těžbu v rámci podmořských ekonomických zón. I přes sérii jednání se dohody o přesné podmořské hranici nepodařilo dosáhnout. Japonská

---

¹³⁷ nové vydání dějepisných učebnic proběhlo také v roce 2001, v květnu podalo čínské ministerstvo zahraničí oficiální protest na ambasádě v Pekingu a žádalo 8 oprav, 24. května se ministryně zahraničí Tanaka Makiko setkává se svým protějškem Tang Jiakuan v Číně, který urgoval revizi učebnic a projevil nesouhlas s Koizumiho návštěvou Jasukuni, Tanaka zopakovala japonské stanovisko a rozhovory skončily bez výsledku, ve stejnou dobu podala protest také Jižní Korea k rukám velvyslance Terady Terasukeho, respektive ministr zahraničí a obchodu Hang Seung-soo, požadovali opravu 35 chyb v učebnicích dějepisu

¹³⁸ jedním z nejuváděnějších příkladů je tzv. masakr v Nankingu – v roce 1937 se v tomto bývalém hlavním městě vylodily japonské jednotky a během jednoho měsíce tu zabily desítky tisíc civilistů, z tisíců mladých Číňanek a Korejek udělali otrokyně a prostitutky; japonská učebnice jej označuje za incident, nezmiňuje se o otrokyních a invazi Japonska ve 30. a 40. letech označuje za postup; nacionalističtí autoři tuto pasáž odůvodnili potřebou větší hrdosti na minulost

¹³⁹ Japonsko se od roku 1972 sedmnáctkrát oficiálně omluvilo, včetně omluvy, kterou pronesl císař při své návštěvě Číny v roce 1992, Wingfield, R.; Hayes, J.: Čínští nacionalisté protestují proti Japonsku, in: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2005/04/050428_fooc_china.shtml, 02/20/2008

¹⁴⁰ Wingfield, R.; Hayes, J.: Čínští nacionalisté protestují proti Japonsku, in: http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2005/04/050428_fooc_china.shtml, 02/20/2008

vláda se rozhodla jednat sama a udělila práva na předtěžební průzkum firmě Teikoku oil. Představitelé čínské vlády to označili za porušení suverenity země a varovali Tokio před dalšími provokacemi.

V květnu 2005 pak čínská vicepremiérka Wu I přijela do Tokia, aby pomohla urovnat vzájemné vztahy, ale den před plánovaným setkáním s premiérem Koizumim svoji návštěvu odvolala a vrátila se do Pekingu bez udání důvodu. Ještě v Tokiu však označila diplomatické vztahy obou zemí za nejproblematictější od jejich normalizace před třiceti lety.

Diplomatické slovní útoky pak ještě pokračovaly v listopadu 2005, kdy na konferenci APEC v Pusanu čínský ministr zahraničí Li Čao–sing znovu odsoudil návštěvy svatyně, pronesl ostrá slova přirovnávající Jasukuni k uctívání Hitlera.

Poslední setkání za Koizumiho vlády proběhlo desátého února 2006, kdy se v Tokiu sešli náměstci obou ministerstev, hlavním obsahem jednání byly pokračující návštěvy premiéra Koizumiho do svatyně Jasukuni. Japonská strana o den dříve kritizovala čínského vicepremiéra Tchang Ťien–süana, který prohlásil, že čínská strana neočekává žádné zlepšení vztahů po dobu vlády Koizumiho a jednání byla ukončena.

Závěr

Jak již bylo řečeno, do konce 80. let se Japonsko vyznačovalo rychlým tempem technologického rozvoje a prosadilo se na druhé místo v pořadí největších průmyslových mocností. O to překvapivější byl zlom na konci dekády.

Po období krize, která trvala celá léta devadesátá, se objevuje v japonské politice výrazná postava ministerského předsedy Koizumiho Džun'ičiróa.

Ten během své vlády v letech 2001 – 2006 výrazně nastartoval politické a hospodářské reformy a dá se říci, že do určité míry se mu podařilo vyvést Japonsko z krize.

Hodnotíme-li Koizumiho Džun'ičiróa jako předsedu LDS, nejsilnější politické strany v Japonsku, musíme říci, že se mu během let, kdy byl v čele této strany, podařilo vytěžit maximum ze změn ve volebním systému, které prosazoval již na konci devadesátých let premiér a předseda LDS Hašimoto Rjútaró.

Koizumi Džun'ičiró si získal důvěru především na regionální úrovni, a tak oslabil vliv frakcí. Dokázal prostřednictvím médií oslovit veřejnost a všechny členy strany a dosáhl tak široké podpory pro své politicko – ekonomické reformy.

Platí-li v Japonsku nepsané pravidlo, že předseda nejsilnější politické strany dolní komory parlamentu je i premiérem, ukazuje se, že jeho heslo: „Žádný růst bez reforem“, oslovilo skutečně celou veřejnost.

Koizumimu se během dvou let vlády podařilo oživit japonskou ekonomiku, nepříznivá situace se začala obracet již v roce 2003. Můžeme říci, že hlavním důvodem bylo otevření trhu zahraničním investorům, počátek privatizace velkých státních podniků a postupná restrukturalizace bank.

Cesta k realizaci Koizumiho reforem nebyla jednoduchá. Nepřijetí zákonů o privatizaci Japonské pošty vedlo dokonce k rozpuštění dolní komory parlamentu a novým volbám. Koizumi se nebál riskovat a důsledně prosazoval své reformy. Ve volbách zvítězil a upevnil jak své postavení ve straně, tak získal prostor pro další reformy.

Koizumi prosadil za své vlády také změny v penzijním systému, reagoval tak na ekonomické problémy způsobené stárnutím populace a snižování počtu aktivních přispěvatelů do systému.

Koizumi jako premiér dokázal prosadit svůj názor proti frakcím i při sestavování svých vlád. V jeho vládních kabinetech se ve větším počtu objevují ženy a odborníci, kteří nebyli příslušníky žádné strany.

Tak, jak byl Koizumi Džun'ičiró úspěšný v prosazování svých ekonomicko – politických reforem, tak problematické byly některé jeho kroky v oblasti zahraničně – politické. Jeho zahraniční politika se zaměřovala na udržení dobrých vztahů se Spojenými státy. Kritiku domácí i zahraniční veřejnosti sklízel za návštěvy svatyně Jasukuni, což do jisté míry vypovídá o konzervativním přístupu k dějinám vlastní země. Koizumi také prosazoval obnovení diskuze o článku 9 Ústavy Japonska, který se týká legitimizace japonské armády. Za jeho vlády se japonské Jednotky sebeobraný zapojily do mírových akcí OSN a byly vyslány na základě smlouvy o japonsko – americkém spojení do nevojových akcí v Iráku.

Současná vládní administrativa jedná o prosazení zákona, který by umožňoval nasazení Jednotek sebeobraný v rámci mezinárodních jednotek.

Hodnotíme-li další zahraničně – politické působení Koizumiho a jeho vlád, nesmíme opomenout často problematické vztahy s asijskými sousedy.

Koizumi zaznamenal částečný úspěch ve vztazích se Severní Koreou, která přiznala únosy japonských občanů, avšak další vzájemné vztahy obou zemí jsou stále napjaté. Vztahy s Čínou a Jižní Koreou komplikovaly premiérovy návštěvy svatyně Jasukuni a japonské snahy „vylepšit obraz národní minulosti“, která se projevila při vydání kontroverzních učebnic dějepisu.

Události první poloviny 20. století stále výrazně ovlivňují vztahy Japonska s ostatními sousedy, stejně jako i spory o určitá území.

Mám-li zhodnotit Koizumiho Džun'ičiróa a období jeho vlády, je třeba říci, že znamenala průlom do japonských politických tradic, oživení ekonomiky a otevření zahraničně – politických témat (např. Jednotky sebeobrany), které žádný z předchozích premiérů neotevřel.

Na celkové zhodnocení a význam tohoto období pro celou japonskou společnost je ještě příliš brzy. Až delší časové období ukáže, jakým přínosem započaté změny jsou a jak velký význam měly pro další vývoj japonské společnosti.

Seznam příloh

1. Přehled předsedů Liberálně demokratické strany
2. Ekonomický růst, vývoj HDP, padesátá až sedmdesátá léta
3. Volební výsledky LDS do dolní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 1), získané hlasy v procentech (tabulka 2), volební výsledky LDS do horní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 3), získané hlasy v procentech (tabulka 4)
4. Ekonomický růst, vývoj HDP, osmdesátá až devadesátá léta
5. Volební výsledky do dolní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 1), získané hlasy v procentech (tabulka 2), volební výsledky do horní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 3)
6. Politické strany vzniklé v devadesátých letech z LDS
7. Dnešní frakce LDS (tabulka 1), genealogie LDS frakcí (tabulka 2)
8. Schéma dolní komory
9. Nově vzniklá ministerstva, po reformě ústředních vládních úřadů

10. Ekonomický růst, vývoj HDP, 2001 – 2006
11. Výsledky voleb do obou komor parlamentu v období Koizumiho vlády
12. První Koizumiho vláda
13. Druhá a třetí Koizumiho vláda
14. Dosavadní působení Jednotek sebeobrany
15. Takešima
16. Stručný přehled vztahů Japonsko – Jižní a Severní Korea
17. Stručný přehled vztahů Japonsko – Čína

Přílohy a vysvětlivky k jednotlivým údajům

Příloha číslo 1:

Přehled předsedů Liberálně demokratické strany

1. Hatojama Ičiró (4.5.1956 – 14.12.1956)
2. Išibaši Tanzan (14.12.1956 – 21.3.1957)
3. Kiši Nobusuke (21.3.1956 – 14.7.1960)
4. Ikeda Hajato (14.7.1960 – 1.12.1964)
5. Sató Eisaku (1.12.1964 – 5.7.1972)
6. Tanaka Kakuei (5.7.1972 – 4.12.1974)
7. Miki Takeo (4.12.1974 – 23.12.1976)
8. Fukuda Takeo (23.12.1976 – 1.12.1978)
9. Ohira Masajoši (1.12.1978 – 12.6.1980)
10. Nišimura Eiiči (12.6.1980 – 15.7.1980)
11. Suzuki Zenkó (15.7.1980 – 25.11.1982)
12. Nakasone Jasuhiro (25.11.1982 – 31.10.1987)
13. Takešita Noboru (31.10.1987 – 2.6.1989)
14. Uno Sosuke (2.6.1989 – 8.8.1989)

15. Kaifu Tošiki (8.8.1989 – 30.10.1991)
16. Mijazawa Kiiči (31.10.1991 – 29.7.1993)
17. Kono Johei (30.7.1993 – 30.9.1995)
18. Hašimoto Rjútaró (1.10.1995 – 24.7.1998)
19. Obuči Keizó (24.7.1998 – 5.4.2000)
20. Mori Joširo (5.4.2000 – 24.4.2001)
21. Koizumi Džun'ičiró (24.4.2001 – 21.9.2006)
22. Abe Šinzó (21.9.2006 – září 2007) rezignace 12.9.
23. Fukuda Jasuo 23.9.2007-

Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party\(Japan\),11/12/2007](http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party(Japan),11/12/2007)

Příloha číslo 2:

Ekonomický růst, vývoj HDP, padesátá až sedmdesátá léta

rok	HDP (jednotka miliadra jenů)		HDP roční nárůst (v procentech)	
	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek
1960	16 010	70 243	21.4	13.5
1961	19 337	78 662	20.8	12.0
1962	21 943	85 440	13.5	8.6
1963	25 113	92 968	14.4	8.8
1964	29 541	103 511	17.6	11.3
1965	32 866	109 430	11.3	5.7
1966	38 170	120 752	16.1	10.3
1967	44 731	134 285	17.2	11.2
1968	52 975	150 423	18.4	12.0
1969	62 229	168 570	17.5	12.1
1970	73 345	187 766	17.9	11.4
1971	80 701	196 589	10.0	4.7

1972	92 394	213 129	14.5	8.4
1973	112 498	230 249	21.8	8.0
1974	134 244	227 428	19.3	- 1.2
1975	148 327	234 459	10.5	3.1
1976	166 573	243 779	12.3	4.0
1977	185 622	254 481	11.4	4.4
1978	204 404	267 898	10.1	5.3
1979	221 547	282 589	8.4	5.5
1980	240 969	313 140	8.4	2.8

Zdroj: 統計でみる日本2008、編集：財団法人 日本統計協会、str. 147

Příloha číslo 3:

Volební výsledky LDS do dolní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 1), získané hlasy v procentech (tabulka 2)

Volební výsledky LDS do horní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 3), získané hlasy v procentech (tabulka 4)

tabulka 1

	1958	1960	1963	1967	1969	1972	1977	1979	1980
LDS	287	296	283	277	288	271	249	248	286

tabulka 2

	1958	1960	1963	1967	1969	1972	1977	1979	1980
LDS	58	58	55	49	48	47	42	45	48

tabulka 3

	1956	1959	1962	1965	1968	1971	1974	1977	1980
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------

LDS- n	19	22	21	25	21	21	19	18	21
LDS- p	42	49	48	46	48	41	43	45	48

vysvětlivky: n – celonárodní poměr, p – prefekturální hlasování

tabulka 4

	1956	1959	1962	1965	1968	1971	1974	1977	1980
LDS- n	40	41	46	47	47	45	44	36	43
LDS- p	48	52	47	47	45	44	40	39	43

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Japan/23.january2008

Příloha číslo 4:

Ekonomický růst, vývoj HDP, osmdesátá až devadesátá léta

rok	HDP (jednotka miliarda jenů)		HDP roční nárůst (v procentech)	
	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek
1981	259 034	322 326	7.5	2.9
1982	271 888	331 236	5.0	2.8
1983	282 803	336 575	5.0	1.6
1984	300 941	347 073	6.4	3.1
1985	323 541	364 712	7.5	5.1
1986	338 674	375 503	4.7	3.0
1987	352 530	389 753	4.1	3.8
1988	379 250	416 119	7.6	6.8
1989	408 535	438 136	7.7	5.3
1990	440 125	460 925	7.7	5.2
1991	468 234	476 369	6.4	3.4

1992	480 492	481 000	2.6	1.0
1993	484 234	482 191	0.8	0.2
1994	486 552	469 969	1.2	1.1
1995	493 588	479 181	1.4	2.0
1996	504 262	492 340	2.2	2.7
1997	515 249	500 072	2.2	1.6
1998	504 843	489 824	- 2.0	- 2.0
1999	497 629	489 130	- 1.4	- 0.1

Zdroj: 統計でみる日本2008、編集：財団法人 日本統計協会、str. 147

Příloha číslo 5:

Volební výsledky do dolní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 1), získané hlasy v procentech (tabulka 2)

Volební výsledky do horní komory japonského parlamentu, počet křesel (tabulka 3)

tabulka 1

	1983	1986	1990	1993	1996♠	2000
LDS	250	304	275	223	239	239

♠ zaveden nový volební systém schválený v roce 1994 vládou Hosokawy Morihira, kombinace poměrného a většinového zastoupení, snížení počtu poslanců z 512 na 480
tabulka 2

	1983	1986	1990	1993	1996	2000
LDS	45.8	49.4	46.1	36.6	38.6	28.7

tabulka 3

	1980	1983	1986	1989	1992	1995	1998
LDS-n	21	19	23	15	24	17	19

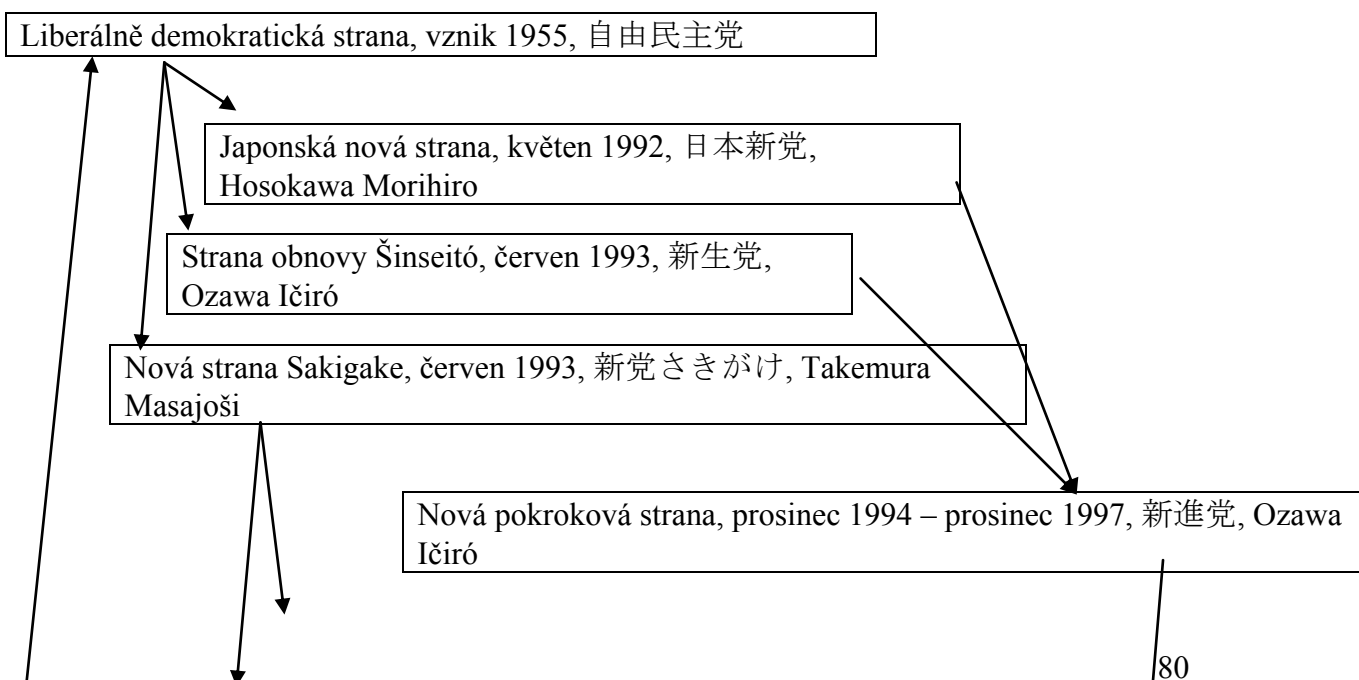
LDS-p	48	49	51	21	43	29	25
-------	----	----	----	----	----	----	----

vysvětlivky: n – celonárodní poměr, p – prefekturální hlasování

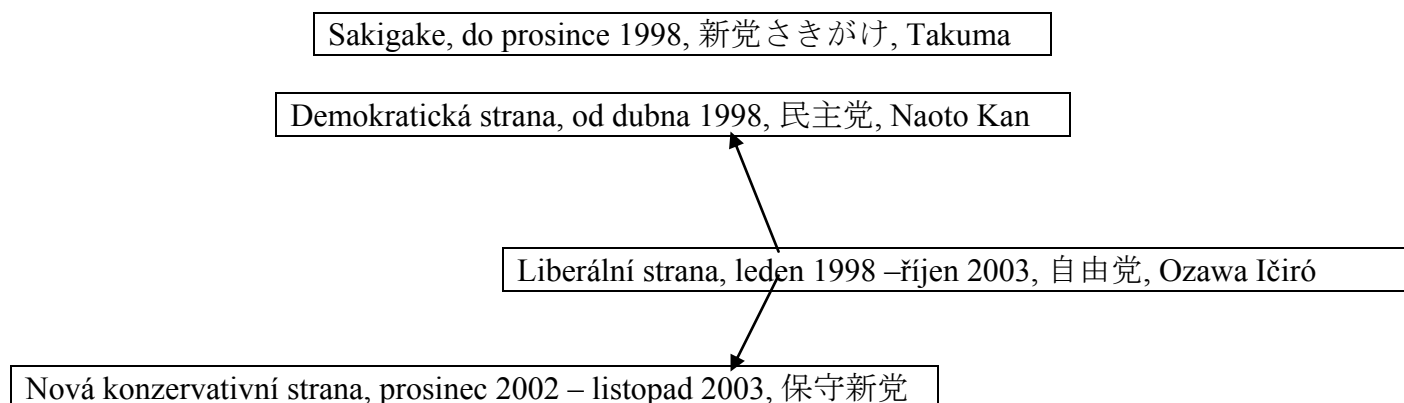
Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Japan/23_january2008

Příloha číslo 6 :

Politické strany vzniklé v devadesátých letech z LDS

Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party\(Japan\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party(Japan)) ,11/12/2007
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Japan ,02/22/2008
<http://www.kanzaki.com/jinfo/PoliticalParties.html> ,02/22/2008

Příloha číslo 7:

Dnešní frakce LDS (tabulka 1)
 Genealogie LDS frakcí (tabulka 2

tabulka 1: Pět nejvýznamějších frakcí

<i>Název (oficiální)</i>	<i>název</i>	<i>hlavní představitel</i>	<i>mandáty dolní komora</i>	<i>mandáty horní komora</i>	<i>poznámky</i>
Seina seisaku kenkjúkai	Mačimurova frakce	Mačimura Nobutaku	51	23	založil ji 1962 Fukuda Takeo, ekonomicky zaměřená, konzervativní, v roce 2004 formálně sloučena s Hašimotovou frakcí, patřili k ní: Koizumi Džun'ičiró, Mori Joširo, Ábe Šinzó, nynější premiér navržen touto frakcí
Hejsek kenkjúkai	Cušimova frakce	Cušima Judži, Aoki Miki	48	29	pokračovatelkou Takešitovy frakce, do roku 2004 vedená Hašimotem Rjútaró, který odstoupil po skandálu s braním úplatků od Jap. dentistické fed., frakce je zastáncem keyensiánské teorie♣, pro čínská frakce, rozdělena na

					příznivce a odpůrce Koizumiho
Šisuikai	Ibukiho frakce	Ibuki Bunmei	27	18	Nejpravivější frakce LDS, v roce 2005 byla formálně rozpuštěna jako nesouhlas s privatizací poštovního systému a několik jejích členů založilo Novou stranu lidu ♦
Kóčikai	Kogova frakce	Koga Makoto	32	14	do října 2006 v čele Horiuči Micuo, nejsilnější vliv měla za vedení Katóa Koičiho do rozdělení v roce 2001, převládají konzervativnější názory, kritika Koizumiho
Kóčikai	Tanigakiho frakce	Tanigaki Sadakazu	12	4	do roku 2002 pod vedením Katóa Koičiho, který odstoupil kvůli finančním nesrovnalostem jeho kanceláře

♣ keyensiánská teorie – základem je myšlenka, že aktivní vládní zásahy do měnové politiky a trhu jsou nejlepší metodou k udržení ekonomického růstu a stability

♦ Nová strana lidu (*kokumin šintó*), 国民新党, založena 17.8.2005, hlavními představiteli jsou Watanuki Tamisuke, Kamei Šizuke, Kamei Hisaoki, vznikla jako nesouhlas s privatizací poštovního systému, v roce 2007 oznámili kandidaturu Alberta Fudžimoriho do horní sněmovny, ale neuskutečňeno – Fudžimori byl v domácím vězení v Peru

Čtyři menší frakce

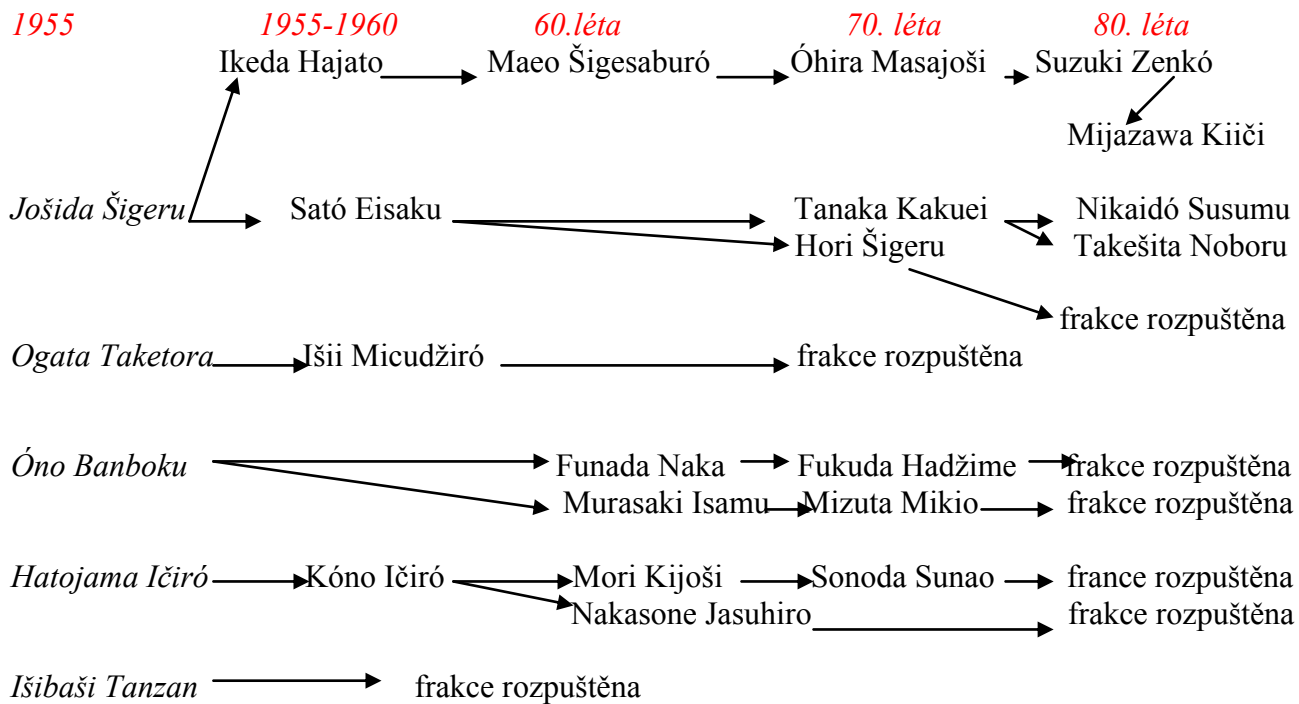
název (oficiální)	název
Kinmrai seidži kenkjúkai	Jamasakiho frakce
Bančó seisaku kenkjúdžo	Komurova frakce
Taiukai	Konova frakce
Atarašii nami (Nová vlna)	Frakce Nikai ♠

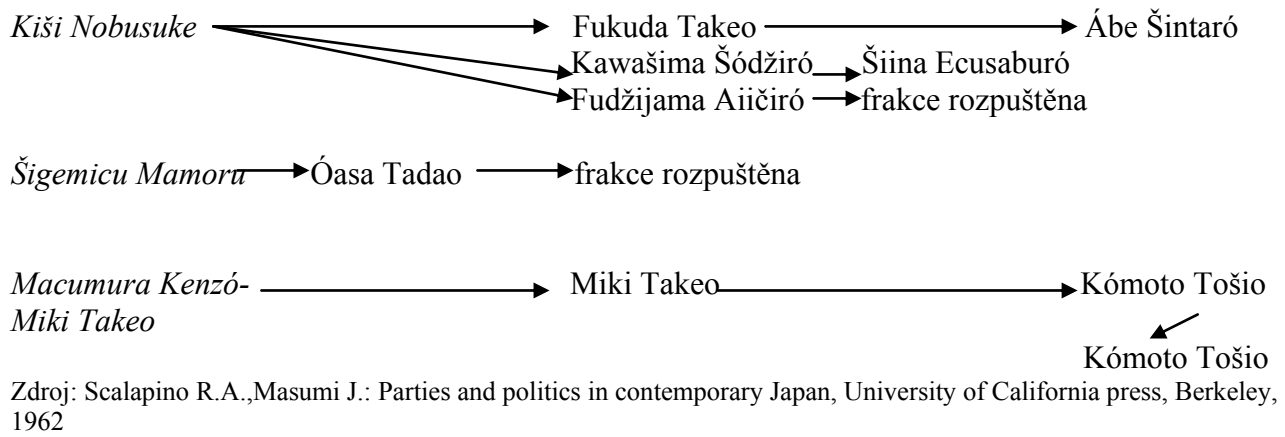
♠ Nová vlna – v čele Nikai Tošihiro, jedna z nejpravivějších frakcí uvnitř strany, jejími členy jsou stoupenci bývalé Nové konzervativní strany, má 4 křesla v dolní, respektive 2 křesla v horní komoře parlamentu

Zdroj: [http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party\(Japan\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party(Japan)) ,11/12/2007
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Japan ,02/22/2008

tabulka 2 : genealogie frakcí LDS

rok, název frakce

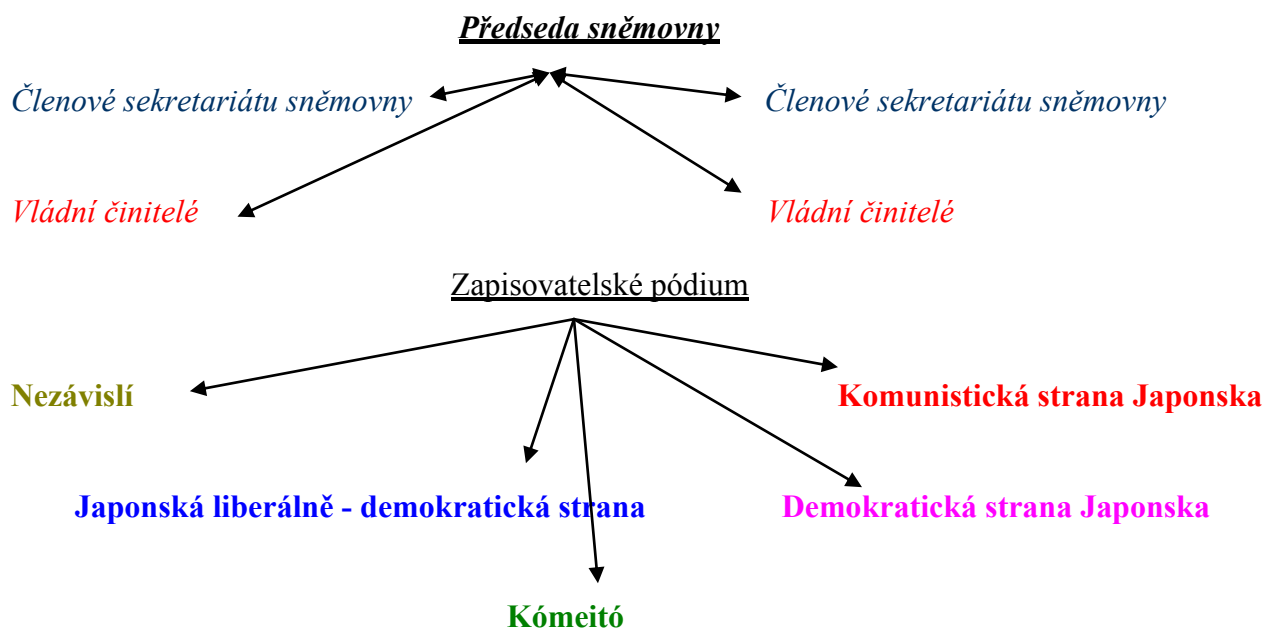

Příloha číslo 8:

Schéma dolní komory

Dolní sněmovna

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Diet_of_Japan, 03/15/2008
<http://www.shugiin.go.jp/index.nsf/html/index.htm>, 03/15/2008

Příloha číslo 9:

Nově vzniklá ministerstva, po reformě ústředních vládních úřadů

Úřad vlády	内閣府	<i>naikakufu</i>
Národní policejní agentura	国家公安委員会	<i>kokka kóan iinkai</i>
Agentura obrany	防衛省	<i>bóeišó</i>
Ministerstvo národních věcí, pošt a telekomunikací	総務省	<i>sómušó</i>
Ministerstvo spravedlnosti	法務省	<i>hómušó</i>
Ministerstvo zahraničí	外務省	<i>gaimušó</i>
Ministerstvo financí	財務省	<i>zaimušó</i>
Ministerstvo školství, kultury, sportu, vědy a technologií	文部科学省	<i>monbu kagakušó</i>
Ministerstvo zdravotnictví, práce a sociálních věcí	厚生労働省	<i>kosei ródóšó</i>
Ministerstvo zemědělství, lesů a rybolovu	農林水産省	<i>norin suisanšó</i>
Ministerstvo půdy, infrastruktury a dopravy	国土交通省	<i>kokudó kócúšó</i>
Ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu	経済産業省	<i>keizai sangjóšó</i>
Ministerstvo životního prostředí	環境省	<i>kankjóšó</i>

Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Cabinet_Secretariat, 08/05/2008
 外務省, in: http://www.mofa.go.jp/about/hq/central_gov/gist.html, 08/05/2008

Příloha číslo 10:

Koizumiho první kabinet a jeho změny

Koizumiho kabinet 26.4. 2001 – 30.9. 2002

Koizumiho kabinet, první změna 30.9. 2002 – 22.9. 2003, (1)

Koizumiho kabinet, druhá změna 22.9. 2003 – 19.11. 2003 (2)

Předseda vlády	Koizumi Džun'ičiró
Tajemník úřadu vlády	Fukuda Jasuo, Hosoda Horijuki (2)
Ministr financí	Šiokawa Masadžúró, Tanigaki Sadakazu (2)
Ministr zahraničních věcí	Tanaka Makiko, Kawaguči Joriko (1)
Ministr spravedlnosti	Morijama Majumi, Nozawa Daizó (2)
Ministr hospodářství, obchodu a průmyslu	Hiranuma Takeo, Nakagawa Šóiči (2)
Ministr obrany	Nakatani Gen, Išiba Šigeru (1)
Ministr školství, kultury, sportu, vědy a technologie	Tojama Acuko, Kawamura Takeo (2)
Ministr zdravotnictví, práce a sociálních věcí	Sakaguči Čikara
Ministr životního prostředí	Óki Hiroši, Suzuki Šuniči (1), Koike Juriko (2)
Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu	Takebe Cutomu, Kamei Jošijuki (1)
Ministr půdy, infrastruktury a dopravy	Ogi Čikage, Išihara Nobuteru (2)
Ministr pošt a telekomunikací	Katajama Toranosuke, Asó Taró (2)
Národní bezpečnostní komise	Murai Džin, Tanigaki Sadakazu (1), Ono Kijoko (2)
Ministr pro finanční záležitosti	Janagisawa Hakuo, Takenaka Heizó (1)
Ministr pro administrativu a reformy	Išihara Nobuteru, Kaneko Kazujoši (2)
Ministr pro hospodářství, daně a IT	Takenaka Heizó

politiku		↑ Hosoda Hirojuki (min. spojena,1)
Ministr pro Okinawu, Severní teritoria, Odbor pro vědu a technologii	Omi Kodži	↓ Motegi Tošimicu (2)

Poznámka: podle Reformy ústředních vládních úřadů z roku 2001 byl počet ministerstev redukován z 22 na 12, vládní administrativa byla dále rozšířena o tzv. státní ministerstva (v rámci Úřadu vlády), tzv. poradní orgány a Samostatné správní instituce, jejichž úkoly je správa státních muzeí a výzkumných ústavů

Zdroj: http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumidaijin/051031/index_e.html

Příloha číslo 11:

Druhá a třetí Koizumiho vláda

Druhá Koizumiho vláda 19.11. 2003 – 21.9. 2005

Předseda vlády	Koizumi Džun'ičiró
Tajemník úřadu vlády	Hosoda Horijuki
Ministr financí	Tanigaki Sadakazu
Ministr zahraničních věcí	Mačimura Nobutaka
Ministr spravedlnosti	Nóno Čieko
Ministr hospodářství, obchodu a průmyslu	Nakagawa Šóiči
Ministr obrany	Óno Jošinori
Ministr školství, kultury, sportu, vědy a technologie	Nakajama Nariaki
Ministr zdravotnictví, práce a sociálních věcí	Ocudži Hidehisa
Ministr životního prostředí	Koike Juriko
Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu	Iwanaga Mineiči
Ministr půdy, infrastruktury a dopravy	Kitagawa Kazuo
Ministr pošt a telekomunikací (a vnitřních záležitostí)	Asó Taró
Národní bezpečnostní komise	Murata Jošitaka
Ministr pro finanční záležitosti	Itó Tacuja
Ministr pro administrativu a reformy	Murakami Seičiró
Ministr pro hospodářství, daně a IT politiku	Tanahaši Jasufumi
Ministr pro Okinawu, Severní teritoria, Odbor pro vědu a technologii	spojeno

Zřízeno také ministerstvo pro ekonomiku, fiskální politiku a privatizaci Japonské pošty, v čele Takenaka Heizó

Zdroj: http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumidaijin/051031/index_e.html

Třetí Koizumiho vláda 21.9. 2005 – 31.10. 2005 (1)

Třetí Koizumiho vláda, změna 31.10. 2005 – 26.9. 2006

Předseda vlády	Koizumi Džun'ičiró
Tajemník úřadu vlády	Hosoda Horijuki, Abe Šinzó (1)
Ministr financí	Tanigaki Sadakazu
Ministr zahraničních věcí	Mačimura Nobutaka, Asó Taró (1)
Ministr spravedlnosti	Nóno Čieko, Sugiura Seiken (1)
Ministr hospodářství, obchodu a průmyslu	Nakagawa Šóiči, Nikai Tošihiro (1)
Ministr obrany	Óno Jošinori, Nukaga Fukuširo (1)
Ministr školství, kultury, sportu, vědy a technologie	Nakajama Nariaki, Kosaka Kendži (1)
Ministr zdravotnictví, práce a sociálních věcí	Ocudži Hidehisa, Kawasaki Džiró (1)
Ministr životního prostředí	Koike Juriko
Ministr zemědělství, lesnictví a rybolovu	Inagawa Mineiči, Nakagawa Šóiči (1)
Ministr půdy, infrastruktury a dopravy	Kitagawa Kazuo
Ministr pošt a telekomunikací (a vnitřních záležitostí)	Asó Taró, v reformě sloučeno
Národní bezpečnostní komise	Murata Jošitaka, Kucukake Tecuo (1)
Ministr pro finanční záležitosti, po reformě také min. pro ek. a fiskální pol.	Itó Tacuja, Kaoru Josano (1)
Ministr pro administrativu a reformy	Murakami Seiičiró, Čuma Kóki (1)
Ministr pro hospodářství, daně a IT politiku, privatizaci pošt, min. pro ek. a fis. politiku	Takenaka Heizó
Ministr pro Okinawu, Severní teritoria, Odbor pro vědu a technologii	spojeno

Po reformě také zřízeno ministerstvo pro genderová studia a soc. záležitosti, Inoguči Kumiko

Po výměně ministrů, ministerstvo pro vnitřní záležitosti a privatizaci Japonské pošty,
Takenaka Heizó

Zdroj: http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumidaijin/051031/index_e.html

Příloha číslo 12:

Ekonomický růst, vývoj HDP, 2000 - 2006

	HDP (jednotka miliarda jenů)		HDP roční nárůst (v procentech)	
rok	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek	Nominální přírůstek	Reálný přírůstek
2000	502 990	503 120	1.1	2.9
2001	497 720	504 048	- 1.0	0.2
2002	491 312	505 369	- 1.3	0.3
2003	490 294	512 513	- 0.2	1.4
2004	498 328	526 578	1.6	2.7
2005	501 342	536 557	0.6	1.9
2006	507 653	548 246	1.3	2.2

Zdroj: 統計でみる日本2008、編集：財団法人 日本統計協会、str. 147

Příloha číslo 13:

Výsledky voleb do obou sněmoven parlamentu v období Koizumiho vlády

Horní sněmovna 29.7.2001	Dolní sněmovna 9.11.2003	Horní sněmovna 11.7.2004	Dolní sněmovna 11.9.2005
LDS 64	LDS 237	JDS 50	LDS 296
JDS 26	JDS 177	LDS 49	JDS 113
Kómeitó 13	Kómeitó 34	Kómeitó 11	Kómeitó 31
LS 9	JKS 9	JKS 4	JKS 9
JKS 5	SDS 6	SDS 2	SDS 7
SDS 3	NKS 4	Nezávislí 5	NLS 4
KS 1	SN 1		NJS 1
Nezávislí 8	LU 1		Nezávislí 19
	Nezávislí 11		
Celkem 121	Celkem 480	Celkem 121	Celkem 480

Zdroj: Sýkora Jan: Koizumiho divadlo roku 2005 aneb historické drama o třech dějstvích, in: Mezinárodní politika, ročník 30, číslo 3/2006, str. 4

LDS – Liberální demokratická strana
JDS – Japonská demokratická strana
LS – Liberální strana
JKS – Japonská komunistická strana
SDS – Sociálně demokratická strana
KS – Konzervativní strana
NKS – Nová konzervativní strana
SN – Sdružení nezávislých
LU – Liberální unie

NLS – Nová lidová strana
NSJ – Nová strana Japonska

Volby do dolní komory parlamentu LDS 2000 – 2005

	prefekturální hlasování	celonárodní hlasování	získané hlasy v procentech	celkový počet hlasů
2000	177	56	28.3	233
2003	168	69	35.0	237
2005	219	77	38.2	296

Zdroj: Kabašima Ikuo, Sugawara Taku: Lessons from the LDP Landslide, in: Japan Echo, prosinec 2005, svazek 32, číslo 6, str. 11

Příloha číslo 14:

Dosavadní působení Jednotek sebeobrany

Dosavadní působení Jednotek sebeobrany (jejích složek), v rámci Organizace spojených národů

1991	Duben, Perský záliv, hlavní úkol: hledání min
1992	Kambodža
1993	Mozambik
1994	Zair
1996	Golanské výšiny, Izrael
1999	Západní Timor
2001	Indický oceán
2002	Východní Timor

Zdroj: Takašima Hacuhsa: The Two Slain Diplomats and Reconstruction Aid for Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 18

Příloha číslo 15:

Stručný přehled vztahů Japonsko – Korea

1274	První pokus Mongolů o invazi do Japonska
1281	Druhý pokus Mongolů o invazi do Japonska, „vítr bohů“ = kamikadze zničil čínsko – korejskou flotilu pod mongolským vedením
1592-98	Vpády Japonska do Koreje tzv. imdžinská válka
1876	Podepsána první nerovnoprávná smlouva mezi Japonskem a Koreou, otevření přístavu Wonsan pro japonské obchodníky
1885	Tiencinská konvence upravuje dočasné vztahy Jap., Číny a Koreje
1895	Potlačení povstání tonghak jap. a kor. vládním vojskem, zavraždění královny Min Japonci
1902	Podpisem smlouvy uznává VB „zvláštní zájmy“ Japonska v Koreji
1904-05	Rusko – japonská válka, Portsmouthská mírová smlouva, 5.9.1905 přiznává zvláštní práva Japonců v Koreji
1905	Americko-japonské ujednání (Taft – Kacura) přiznává „zvláštní zájmy“ Japonska v Koreji, 17.11. podpis japonsko – korejské „protektorátní smlouvy“
1906	Itó Hirobumi jako první japonský generální rezident přijíždí do Koreje
1906-10	Růst protijaponských ozbrojených akcí armád spravedlnosti (uibjong)
1907	Neúspěšný protest Korejců proti nezákonnému postupu Japonska na mírové konferenci v Haagu
22.8.1910	Anexe Koreje Japonskem
1910-45	Období japonské koloniální nadvlády
1948	Rozdělení Koreje – KR, KLDK

KR - Korejská republika

1965	Normalizace vztahů mezi KR a Japonskem díky podepsání korejsko – japonské smlouvy
1995	Vyostření vztahů Japonsko – KR v důsledku 50. výročí od okupace, demolice bývalého jap. generálního guvernérství, při 50. výročí OSN zrušeny korejsko – japonské rozhovory a rozvahory v rámci APEC v Ósace□

□ - Korejci se cítili dotčeni výroky japonských představitelů, kteří zdůrazňovali klady japonské koloniální správy v Koreji, situace se zklidnila poté, co se japonský premiér Murajama písemně omluvil za utrpení Korejců způsobeného japonskou anexí.

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

1955	V Jap. založena Generální liga Korejců v Japonsku (Čósen soren)
1958	Zástupci severokorejského a jap. Červeného kříže podepisují dohodu o repatriaci korejských občanů z Jap. do vlasti, prosinec: prvních 975 Korejců z Jap. zpět
70.,80.léta	Únosy japonských občanů do KLDR
1992	Osmé kolo rozhovorů mezi Japonskem a KLDR
1999	V prosinci se setkávají ministři zahraničí obou států, aby jednali o detailech rozhovorů, které povedou k normalizaci vztahů obou států

Zdroj: Kolektiv autorů: Dějiny Koreje, nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2001

Příloha číslo 16:

Takešima

Ostrov, ostrovy Takešima (korejsky Tokdo) nebo ostrovy Liancourt, leží v Japonském moři na pomezí ekonomických zón Japonska a Jižní Koreje, historicky ostrovy náležely Jižní Koreji i Japonsku, jedná se o dva větší a 35 menších ostrovů, s celkovou rozlohou 46 akrů (podle encyklopedie Wikipedia)

V roce 2005 se naplno rozhořel spor o toto území, uvádím chronologicky přehled těchto událostí

22.a 23.únor	prefektura Šimane vyhlásila 22. únor Dnem Takešimy, japonský velvyslanec v Koreji později prohlásil ostrovy za japonské území
konec února	korejský ministr zahraničí žádá vysvětlení a omluvu, před japonskou ambasádou v Soulu probíhají demonstrace, pálily se vlajky a fotografie, dochází také k absurdním situacím např. přejmenovat Japonské moře na Korejské moře
1. března	korejský Den nezávislosti, prezident Koreje žádá o vysvětlení na oficiální úrovni, Koizumi se neutrálně vyjádřil k celé situaci
14. března	dva korejští občané si před japonskou ambasádou uřízli prst, který chtěli poslat Koizumimu jako vyjádření nesouhlasu s vývojem kolem ostrovů
polovina března	japonský ministr zahraničí Mačimura Nobutaka obdržel požadavek korejské strany na individuální kompenzace za utrpení za okupace (japonská strana už poskytla

	finanční pomoc, Korejci se zavázali, že nebudou nadále individuálně žádat, je součástí smlouvy), opět dochází k protestům před japonskou ambasádou
19. března	Korejský občan Hó Gjong–uk zapálil sám sebe před ambasádou v Soulu, korejský prezident napsal otevřený dopis, kde označil japonskou politiku za otevřenou diplomatickou válku
21. března	Jihokorejská stíhačka F5 ohrožovala japonské letadlo C560 nad vzdušným prostorem ostrovů Takešima, japonská posádka byla z deníku Asahi a chtěla pořídit letecké snímky ostrova, po opakovaných výzvách se letadlo C560 vzdálilo do jap. vzdušného prostoru
začátek dubna	další diplomatická přestřelka mezi tokijským starostou Išiharou a soulským starostou Lee Mjong–bakem
polovina června	Koizumi se setkává s Ro Mu–hjunem, hovoří hlavně o ostrovech, není dosaženo dohody
duben 2006	dvě japonské lodě vyslány k ostrovům, aby provedly průzkum tamějších hornin, Soul podává protest
2007	už za nové vlády navrhuje japonská strana předání sporu k mezinárodnímu tribunálu, ale korejská strana toto řešení odmítla

Zdroj: <http://www.jkcf.or.jp/friendship2005/japanese>

Takahaši Kosuke: Japan – South Korea ties on the rocks, in:

<http://japanfocus.org/products/details/1767>

http://en.wikipedia.org/wiki/Takeshima_Islands

Příloha číslo 17:

Stručný přehled vztahů Japonsko – Čína

57	Poselstvo japonského knížectví ze severního Kjúšú
107	Další poselství z japonského knížectví
630	První japonské poselství k tchangskému dvoru
663	Čínské armády porazily japonská vojska, která přišla na pomoc Pekče
1274	První pokus Mongolů o invazi do Japonska
1281	Druhý pokus Mongolů o invazi do Japonska, „vítr bohů“ = kamikaze zničil čínsko – korejskou flotilu pod mongolským vedením
od 1540	Obnovení nájezdů japonských pirátů na čínské pobřeží
1555	Japonští piráti napadli Chang-čou a ohrožovali Nanking
1592	Japonci se vylodí v Koreji pod vedením Hidejošio
1593	Číňané v Koreji vítězí nad Japonci
1596	Druhá japonská invaze do Koreje
1598	Japonci se stahují z Koreje
1894	Povstání v Koreji se stalo příčinou čínsko – japonské války
1895	Šimonosecká smlouva: Tchaj-wan a souostroví Peskadory podstoupeny Japonsku, Čína musí zaplatit Jap. válečné reparace ve výši 220 mil. liangů
1914	Japonci okupují německé državy v Šan-tungu
1915	21 japonských požadavků
1931	Japonská invaze do Mandžuska
1932	Japonci zaútočili na Šanghaj, vyhlášení loutkového čínského státu Man-ču-kuo
1933-35	Postup japonských vojsk v Číně
1936	Čankajšek zajat v Si-anu a přinucen zahájit válku s Japonci
1937	Japonci zahajují rozsáhlou ofenzivu
1940	Wang-Ťing-wej ustavuje pro japonskou vládu v Nankingu

1945	14. srpna kapitulace Japonska
1962	Podepsána smlouva o obchodu s ČLR
1972	Počátek normalizace vztahů s ČLR
1978	Podepsána normalizační smlouva Japonsko – ČLR
1982	Revize učebnic dějepisu, následuje velká kritika Číny, Tchaj-wanu a Koreje
1992	Návštěva císaře a císařovny v Číně
1996	Protijaponské demonstrace v Hongkongu a Tchaj-wanu v souvislosti s jap. nároky na ostrůvky Tiao-jü-tchaj v Jihočínském moři

Zdroj: Fairbank, J.F.: Dějiny Číny, nakladatelství Lidové noviny, Praha, 1998

Anotace, klíčová slova

Příjmení a jméno autora:	Eva Fiřtová
Název katedry a fakulty:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název diplomové práce:	Koizumi Džun'ičiró a jeho vláda 2001 – 2006
Vedoucí diplomové práce:	PhDr. Pavel Flanderka
Počet znaků:	28 953
Počet stran:	105
Počet příloh:	17
Počet titulů použité literatury:	83

Klíčová slova: Koizumi Džun'ičiró, strana LDS, frakce, reforma ústředních vládních úřadů, politicko – ekonomické reformy, privatizace, Japonská pošta, penzijní systém, svatyně Jasukuni, zahraniční vztahy

Abstrakt

Japonsko patří v současné době mezi hospodářsky a technologicky nejrozvinutější země, obdivuhodně využilo obnovy válkou zničeného hospodářství k vybudování mohutného, moderního průmyslu. V 90. letech 20. století se však hospodářství země dostává do krize.

V roce 2001 se předsedou nejsilnější japonské strany a zároveň premiérem stává Koizumi Džun'ičiró, který během své vlády v letech 2001 – 2006 výrazně nastartoval řadu politicko – hospodářských reforem a dá se říci, že zemi částečně vyvedl z krize. Tato práce se zabývá konkrétními kroky reforem v oblasti politického systému, ekonomiky, hlavně privatizací a změnami v penzijním systému. Mapuje také zahraniční politiku Koizumiho a jeho vlád. Hodnotí ekonomický a celospolečenský dopad těchto reforem, podává celkový pohled na pět let Koizumiho vlády.

Nowadays, Japan is one of the major economic and technological developed country in the world. Japan has unbelievably recovered from the world war devastation and establish modern and large industry. But in the 90's of 20 century Japan got into recession.

In 2001 Junichiro Koizumi became the President of LDP and the Prime Minister of Japan. Under his rule between 2001 – 2006 he markedly started many of political and economic reforms. It can be said, he took Japan out of the crisis. These thesis are based on particular reforms in the area of political system and economy. The main part is especially concerned with privatisation and changes in pension system. The work also assess the social and economic impact of the reforms and is trying to give general view over the rule of the Prime Minister Koizumi.

Seznam použité literatury, prameny

PUBLIKACE:

EARHART, H.B.: Náboženství Japonska. Prostor, Praha, 1999

CURTIS, G.L.: The Logic of Japanese Politics. Columbia University press, Hardcover, 1999

FAIRBANK, J.F.: Dějiny číny. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 1998

KOICHI, K.: Politics in modern Japan, Japan Echo Int., Tokyo, 1988

KOLEKTIV AUTORŮ: Dějiny Koreje. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2001

REISCHAUER, E.O.; CRAIG, A.M.: Dějiny Japonska. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 2000

SCALAPINO, R.A.; MASUMI, J.: Parties and politics in contemporary Japan. University of California press, Berkeley, 1962

SHIRATORI, R.: Japan in the 1980s. Kodansha international LTD., New York, 1982

小泉純一郎です。「らいおんはーと」で読む小泉政観の5年間、
「Cabi ネット」編集部 編、2006年10月18日第1刷発行

編集 日本統計協会：統計でみる日本2008、平成19年11月 発行、
<http://www.jstat.or.jp>

日本の論点 : またルールが変わった 2008、文藝春秋編、

平成 19 年 1 月 発行

ČLÁNKY:

FÁREK, J.: Ekonomika Japonska: strukturálními reformami k překonání stagnace, in: Mezinárodní politika, ročník 30, 3/2006, str. 8 – 11

FÁREK, J.: Stagnace japonské ekonomiky: otázka diagnózy a účinných receptů, in: Mezinárodní politika, ročník 28, 4/2002, str. 21 – 23

FURST, R.: Japonsko – čínské dusno, in: Mezinárodní politika, ročník 30, číslo 3/2006, str. 12 – 14

GERALD, C.; MAKIHARA, I.; OTA, H.: Will Koizumi's Reforms Endure?, in: Japan Echo, říjen 2006, svazek 33, číslo 5, str. 42 – 47

HOSOYA, J.: Koizumi's Neglected Foreign Policy Agenda, in: Japan Echo, duben 2006, svazek 33, číslo 2, str. 16 – 20

IZUMI, H.; WATANABE, H.: Evaluating Koizumi's Second Trip to North Korea, in: Japan Echo, srpen 2004, svazek 31, číslo 4, str. 6 – 11

IZUMI, H.: Koizumi Stakes All on Snap „Postal Election“, in: Japan Echo, říjen 2005, svazek 32, číslo 5, str. 42 – 46

KABASHIMA, I.: Koizumi's Win: A Mandate for Change, in: Japan Echo, prosinec 2003, ročník 30, číslo 6, str. 4 – 8

KABASHIMA, I.; GILL, S.: How the LDP survives, in: Japan Echo, červen 2006, svazek 33, číslo 3, str. 7 – 15

KABASHIMA, I.; SUGAWARA, T.: Lessons from the LDP Landslide, in: Japan Echo, prosinec 2005, svazek 32, číslo 6, str. 10 – 17

KABASHIMA, I.; SUGAWARA, T.: Prospects for a Two – Party System in Japan, in: Japan Echo, únor 2004, svazek 31, číslo 1, str. 33 – 38

KANG, S.: Asian Archivals Root for Each Other, in: Japan Echo, svazek 29, číslo 5, říjen 2002, str. 57 – 60

KOMAMURA, K.: Social Security for a Graying Japan, in: Japan Echo, říjen 2002, svazek 29, číslo 5, str. 47 – 50

KONDÓ, S.: A New Direction for Japanese Diplomacy, in: Japan Echo, prosinec 2004, svazek 31, číslo 6, str. 31 – 34

LEE, D. S.: World Cup 2002: New Era in Korea – Japan Ties, in: Japan Echo, svazek 29, číslo 5, říjen 2002, str. 53-56

- MACHIDORI, S.: The 1990's Reforms Have Transformed Japanese Politics, in: Japan Echo, červen 2006, svazek 33, číslo 3, str. 38 – 43
- MOTOSHIGE, I.: Government Debt as a Roadblock to an Economic Revival, in: Japan Echo, prosinec 2004, svazek 31, číslo 6, str. 21 – 25
- NARIAI, O.: A Five Year Economic Report Card, in: Japan Echo, říjen 2006, svazek 33, číslo 5, str. 40 – 42
- SHINAGAWA, M.; OGOURA, K.: Improving Japan's Relations with China and South Korea, in: Japan Echo, duben 2006, svazek 33, číslo 2, str. 21
- SHITASHI, T.: Diplomacy on Koizumi's Agenda, in: Japan Echo, duben 2005, svazek 32, číslo 2, str. 7 – 9
- SÝKORA, J.: Koizumiho divadlo roku 2005 aneb historické drama o třech dějstvích, in: Mezinárodní politika, ročník 30, 3/2006, str. 4 – 7
- SÝKORA, J.: Blýskání na lepší časy v nedohlednu, in: Mezinárodní politika, ročník 27, 5/2003, str. 10 – 11
- TAKASHIMA, H.: The Two Slain Diplomats and Reconstruction Aid for Iraq, in: Japan Echo, duben 2004, svazek 31, číslo 2, str. 16 – 19
- TAKAHASHI, S.: How to Read the New Projections of Japan's Population, in: Japan Echo, říjen 2002, svazek 29, číslo 5, str. 43 – 46
- TAKAYAMA, N.: Changes in the Pension System, in: Japan Echo, říjen 2004, svazek 31, číslo 5, str. 9 – 12
- TAKERÓ, D.: Next on Agenda: Balancing the Budget, in: Japan Echo, duben 2006, svazek 33, číslo 2, str. 43 – 47
- TANAKA, N.: Koizumi Ushers in the „2005 Setup“, in: Japan Echo, prosinec 2005, svazek 32, číslo 6, str. 18 – 23
- TANAKA, A.; KONO, M.: Looking Doubtfully at Pensions Across the Generation Gap, in: Japan Echo, říjen 2004, svazek 31, číslo 5, str. 13 – 17
- WATANABE, H.: Japan Dispatches the SDF to Iraq, in: Japan Echo, únor 2004, svazek 31, číslo 1, str. 6 – 8
- WATANABE, H.: A Broader Context for Tokyo's Foreign Policy, in: Japan Echo, únor 2004, svazek 31, číslo 1, str. 9 – 12

INTERNETOVÉ ČLÁNKY:

Examination of Public Pension Reform, in: <http://www.jcer.or.jp/eng/pdf/kinyuE11-1.pdf#search='examination%20of%20public%20pension%20reform'>

CARD, J.: A chronicle of Korea – Japan friendship, in: <http://www.atimes.com/atimes/Korea/GL23Dg02.html>

CARGILL, T.F.; SCOTT, H.S.: Japan's postal savings showdown, in: http://www.law.harvard.edu/programs/pifs/pdfs/cargill_scott.pdf

CONACHY, J.: Koizumi threatens ruling party factions in Japan with a split, červenec 2001, in: World Socialist Web Side, <http://www.wsws.org/articles/2001/jul2001/ldp-j11.shtml>

GARY, J.B.: A Shrine to Japan's Tainted Past, in: New York Times, <http://www.ihf.com/articles/2006/08/06/opinion/edbass.php>

HILLS, B.: Fistful of dollars – japan's cancer of corruption, in: <http://www.benhills.com/articles/articles/JPN25a.html>

Iron grip of LDP factions gradually melting away, in: <http://www.asahi-net.or.jp/~ER8M-TINK/A010413LDP-factions.html>

Japan's aid to Iraq, in: The monthly newsletter from the Embassy of Japan, http://www.uk.emb-japan.go.jp/en/web/2004/article_725.pdf

Japan PM visits Yasukuni shrine, in: BBC news, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4348280.stm>

JETRO: Japan's \$3 + Trillion Postal Privatization to Have Significant Impact on Financial Markets, in: KWR Library, <http://kwrintl.com/library/2004/focus37.html>

JETRO: Japan Identifies New Policy Challenges to Sustain its Progress, in: KWR Library, <http://kwrintl.com/library/2003/focus30.html>

JETRO: Recognizing the Long – Term Nature of Japan's Economic Recovery, in: KWR Library, <http://kwrintl.com/library/2004/focus36.html>

JETRO: Why it makes sense to invest in Japan, in: Asiatimes, <http://www.atimes.com/atimes/Japan/GI13Dh03.html>

KAKUCHI, S.: Koizumi at Yasukuni Shrine Again, in: ipsnews, <http://www.ipsnews.net/news.asp?idnews=34348>

KAWACHI, T.: The Koizumi Reolution, in: Japan Echo, červen 2001, svazek 28, číslo 3, <http://www.japanecho.co.jp/sum/2001/280303.html>

KIRK, J.: Territorial dispute boils again, shaming Japan – South Korea ties, in: <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?file=/c/a/2005/04/24/MNGM4CE7V11.DTL&type=printable>

Koizumi Junichiro and Japan's future, in: comopolis,
http://www.cosmopolis.ch/english/cosmo18/koizumi_japan.htm

KOJIMA, A.: Last Chance for Reform, in: Japan Echo, říjen 2001, svazek 28, číslo 5,
<http://www.japanecho.co.jp/sum/2001/280503.html>

MADDISON, A.: The world economy, A Millenial Perspektive, OECD Development centre studies, www.usao.edu/eguzik/worlddeconomy.pdf

MASAKI, H.: Japan's crumbling faction system, in: Asiatimes,
<http://www.atimes.com/atimes/Japan/GK22Dh01.html>

Maze of perpetual highway debt, in:
<http://www.japantimes.co.jp/weekly/ed/ed20040612a1.htm>

MUKESH, W.: Factional Politics and People's Interest, září 2007, in:
<http://www.bologi.com/opinion/0407.html>

ONISHI, N.: Koizumi Further Deepens Debate Over Shrine, in: New York Times,
<http://www.nytimes.com/2006/08/15/world/asia/15japan.html?ex=1313294400&en=93d4cb9a4bd7dcc1&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss>

PENN, M.: Japan's Persian Gulf Policies in the Koizumi Era, 2006, in: Foreign Policy in Focus, <http://www.fpiif.org/fpiftxt/3336>

PENN, M.: Is There a Japan – Iraq Strategic Partnership?, in: japanfocus.org,
<http://japanfocus.org/products/details/2570>

REUTERS: LDP faction feud could spell end for Japan reformer, in: CTV.ca,
http://www.ctv.ca/servlet/ArticleNews/print/CTVNews/1025814815163_21224015?hub=CTVNewsAt11&subhub=PrintStory

SAKAI, J.: The Privatisation of Japan post is Unstoppable, in: center for strategis and international studies,
http://www.csis.org/component/option.com_csis_pubs/task_view/id.4329/type.3/

TAKAHASHI, K.: Japan – South Korea ties on the rocks, in:
<http://japanfocus.org/products/details/1767>

WANATABE, H.: New Currents in Foreign Policy, in: Japan Echo, prosinec 2001, svazek 28, číslo 6, <http://www.japanecho.co.jp/sum/2001/280603.html>

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Democratic party of Japan, www.dpj.or.jp

Liberal democratic party, <http://www.jimin.jp/index.html>,
[http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party_\(Japan\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Liberal_Democratic_Party_(Japan))

日韓友情年, <http://www.jkcf.or.jp/friendship2005/japanese/> ,
<http://ja.wikipedia.org/wiki/日韓友情年>

List of political parties in Japan,
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Japan

Political parties, <http://www.kanzaki.com/jinfo/PoliticalParties.html>

List of Cabinet Members, Junichiro Koizumi,
http://www.kantei.go.jp/foreign/rekidaisouri/koizumi_e.html

http://ja.wikipedia.org/wiki/自由民主党_%28日本%29, in: アメリカ合衆国国務省
発行『米国の外交』第29巻第2部 2006年7月18日 (Foreign Relations of
the United States, 1964-1968, Vol. XXIX, Part 2, Japan) ,

Speeches and statements by prime minister; press conference by prime minister
Junichiro Koizumi, 09/27/2004, in:
http://www.kantei.go.jp/foreign/koizumispeech/2004/09/27press_e.html

Gist of the Central Government Reform,
http://www.mofa.go.jp/about/hq/central_gov/gist.html,
http://www.kantei.go.jp/foreign/central_government/q_and_a.html

Junichiro Koizumi, http://en.wikipedia.org/wiki/Junichiro_Koizumi

PRAMENY:

Karhánková Alžběta: Japonské síly sebeobrany, Diplomová práce, Olomouc, 2007

Pechová Martina: Vztahy mezi Japonskem a Severní Koreou se zaměřením na
problematiku únosů japonských občanů, Diplomová práce, Olomouc, 2007

Ústava Japonska (KOICHI, K.: Politics in modern Japan, Japan Echo Int., Tokyo,
1988)